

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

# راهنمای معلم

دوره‌ی آمادگی (مقدماتی و تکمیلی)

ویژه‌ی نوآموزان کم‌توان ذهنی

وزارت آموزش و پرورش  
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : واحد کارشناسی برنامه‌ریزی آموزشی کودکان و دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی

نام کتاب : راهنمای معلم دوره آمادگی (مقدمائی و تکمیلی) - کد ۳۷/۵۲

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۹۲۶۶-۸۸۳، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت : [www.chap.sch.ir](http://www.chap.sch.ir)

مؤلفین : محبوبه ضرغام‌پور، نسیم عزیزی، مینا حسینی، فریبا پورجلال، ملکه حلاج دهقانی، بهرام فکری

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

طراح جلد : حسن معماری

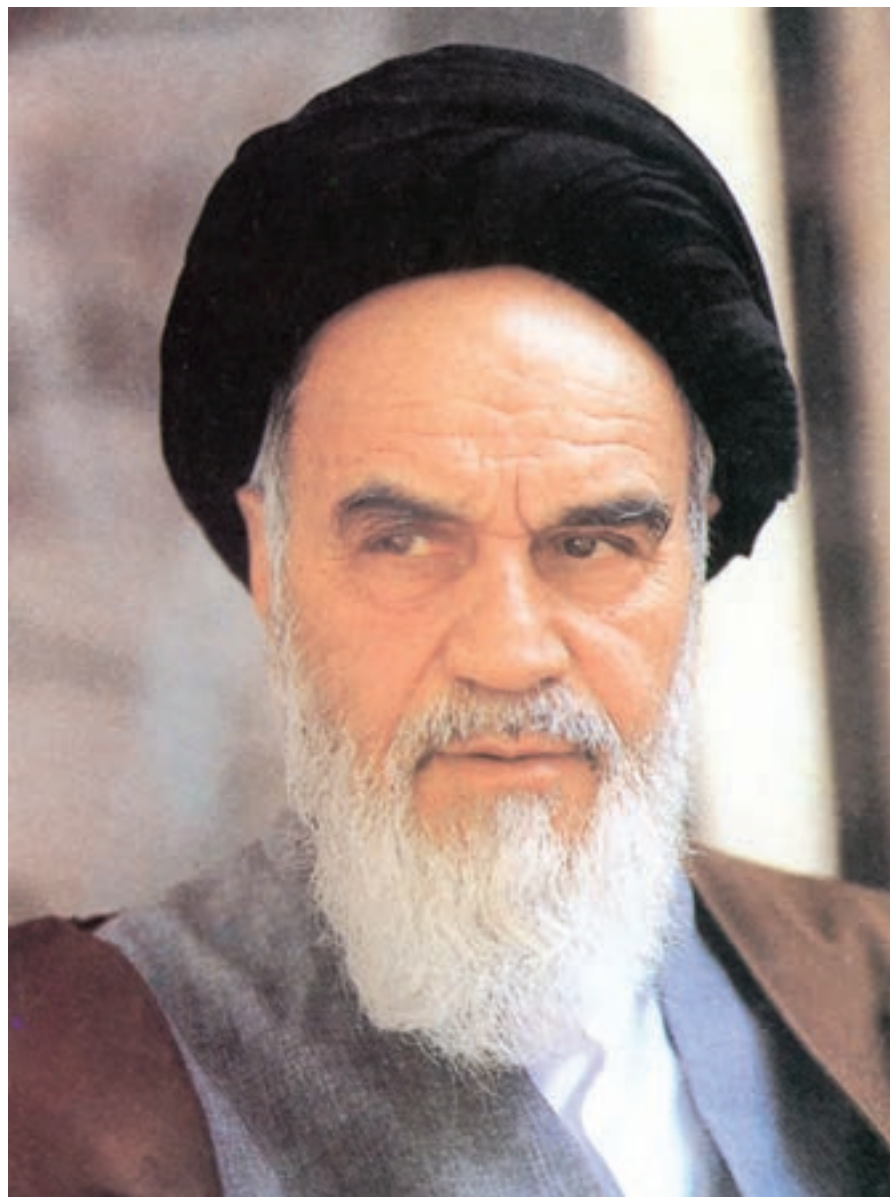
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده‌ی مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (داروبخش)

تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، فاکس : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۴۴۵/۶۸۴

چاپخانه : شرکت افست (سهامی عام)

سال انتشار و نوبت چاپ : سوم ۱۳۹۰

حق چاپ محفوظ است.



## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	ساختار محتوای آموزشی راهنمای تدریس دوره‌ی آمادگی
۴	مقدمه
۵	رویکردها
۷	اصول حاکم بر تعیین محتوای کتاب
۸	اهداف و اصول
۱۰	روش‌های یاددهی - یادگیری
۱۴	ارزشیابی

### حیطه شناخت و دانش عمومی

۱۸	ساختار حیطه شناخت و دانش عمومی بر حسب پایه
۱۹	مقدمه
۲۰	مقایسه نظریه‌های رشد شناختی پیاژه و ویگوتسکی

### آمادگی مقدماتی

	مؤلفه : پرورش حواس
۲۲	پرورش حس لامسه
۲۴	پرورش حس چشایی و بویایی
	مؤلفه : مفاهیم ریاضی
۲۶	شناخت اشکال هندسی (گردی - چهارگوش - سه گوش)
۲۸	شناخت رنگ‌ها (چهار رنگ اصلی)
۳۰	شناخت اندازه
۳۲	شناخت مفاهیم فضایی
۳۵	تشخیص تفاوت و تشابهات (بینایی)
	مؤلفه : اطلاعات عمومی
۳۸	شناخت اشیا
۴۱	شناخت میوه‌ها
۴۳	شناخت حیوانات

۴۶	شناخت اعضای بدن
۴۷	شناخت خود
۴۹	شناخت مشاغل
۵۱	شناخت وسایل نقلیه

### آمادگی تکمیلی

	مؤلفه : پرورش حواس
۵۲	تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه
	مؤلفه : مفاهیم ریاضی
۵۶	شناخت اندازه (پُر/خالی)
۵۸	شناخت اندازه (مفهوم کمتر/بیشتر)
۶۰	شناخت مفاهیم فضایی
۶۳	زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (تناظر یک به یک)
۶۵	زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (گروه بندی)
۶۹	زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (ردیف بندی)
۷۲	زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (شمارش تا ۵)

### حیطه زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی

۷۵	ساختار حیطه زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی برحسب پایه
۷۶	مقدمه

### آمادگی مقدماتی

	مؤلفه : واژگان
۸۰	نوآموزان از واژگان درکی استفاده می‌کنند.
۸۲	نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می‌کنند.
	مؤلفه : زمینه‌سازی برای خواندن
۸۵	توسعه و تقویت مهارت‌های خواندن و پیش‌نیازهای آن
	مؤلفه : زمینه‌سازی نوشتن
۸۷	توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

### آمادگی تکمیلی

مؤلفه : واژگان

۹۳	نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می‌کنند. مؤلفه: زمینه‌سازی برای خواندن
۹۸	پرورش حافظه بینایی
۱۰۶	پرورش حافظه شنوایی مؤلفه: زمینه‌سازی برای نوشتن
۱۰۹	توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

### حیطه رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی

۱۱۴	ساختار حیطه رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی
۱۱۵	مقدمه
۱۱۵	سلامت جسمانی
۱۱۶	ایمنی و مراقبت
۱۱۶	مهارت‌های روزمره زندگی

### آمادگی مقدماتی و تکمیلی

	مؤلفه: مهارت‌های حرکتی ظریف
۱۲۰	قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف) مؤلفه: ایمنی و مراقبت
۱۲۴	آگاهی نسبت به موقعیت‌ها، اشیا و شرایط بروز خطر مؤلفه: خودیاری
۱۲۶	تقویت مهارت‌های شخصی (خوردن و آشامیدن)
۱۲۸	تقویت مهارت‌های شخصی (در آوردن و پوشیدن)
۱۳۰	تقویت مهارت‌های شخصی (بهداشت فردی)

### حیطه رشد اجتماعی - هیجانی

۱۳۴	ساختار حیطه رشد اجتماعی - هیجانی
۱۳۵	مقدمه
۱۳۶	تعریف کلی از رشد اجتماعی - هیجانی
۱۳۶	رشد هیجانی
۱۳۷	منطق زیربنای حیطه رشد اجتماعی - هیجانی
۱۳۷	تأخیر یا ناتوانی در حیطه رشد اجتماعی - هیجانی

## آمادگی مقدماتی و تکمیلی

مؤلفه : خودپنداره

۱۴۰

درک و شناخت نوآموز نسبت به توانائی‌هایش به عنوان فردی جدا از دیگران

مؤلفه : کنترل خود

۱۴۱

نوآموزان قواعد، مقررات و کارهای جاری روزمره را درک و از آنها پیروی می‌کنند.

مؤلفه : تعامل با دیگران

۱۴۲

بکارگیری مهارت‌های مثبت در تعامل با بزرگسالان آشنا و همسالان

۱۴۳

منابع

ساختار حیطه‌های «شناخت و دانش عمومی» و «زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی»  
پایه آمادگی مقدماتی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
شناخت و دانش عمومی	شناخت	پرورش حواس	<ul style="list-style-type: none"> <li>- پرورش حس لامسه (سرد/گرم، زبر/نرم، خیس/خشک)</li> <li>- پرورش حس چشایی (شوری، شیرینی، ترشی)</li> <li>- پرورش حس بویایی</li> </ul>
		مفاهیم ریاضی	<ul style="list-style-type: none"> <li>- شناخت اشکال هندسی (گردی - چهارگوش - سه گوش)</li> <li>- شناخت رنگ ها (قرمز، آبی، زرد و سبز)</li> <li>- شناخت اندازه (بزرگ/کوچک، کوتاه/بلند)</li> <li>- شناخت مفاهیم فضایی (زیر/رو - داخل/خارج - بالا/پایین - جلو/عقب - راست/چپ - اول/آخر)</li> <li>- تشخیص تفاوت و تشابه (بینایی)</li> </ul>
	دانش عمومی	اطلاعات عمومی	<ul style="list-style-type: none"> <li>- شناخت اشیا</li> <li>- شناخت میوه‌ها</li> <li>- شناخت حیوانات</li> <li>- شناخت اعضای بدن</li> <li>- شناخت خود</li> <li>- شناخت مشاغل</li> <li>- شناخت مکان</li> <li>- شناخت وسایل نقلیه</li> <li>- شناخت مفهوم زمان</li> </ul>
زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی	زبان، برقراری ارتباط	واژگان	<ul style="list-style-type: none"> <li>- نوآموزان از واژگان درکی استفاده می‌کنند.</li> <li>- نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می‌کنند.</li> </ul>
	سوادآموزی	زمینه‌سازی برای خواندن	<ul style="list-style-type: none"> <li>- توسعه و تقویت مهارت‌های خواندن و پیش نیازهای آن</li> </ul>
		زمینه‌سازی برای نوشتن	<ul style="list-style-type: none"> <li>- توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش نیازهای آن</li> </ul>



ساختار حیطه‌های «شناخت و دانش عمومی» و «زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی»  
پایه آمادگی تکمیلی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
شناخت و دانش عمومی	شناخت	پرورش حواس	- تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه
		مفاهیم ریاضی	- شناخت اندازه (پر/خالی - کمتر/بیشتر) - شناخت مفاهیم فضایی (باز/بسته - دور/نزدیک - راست/چپ - اول/آخر) - زمینه سازی برای مفهوم عدد (تناظر یک به یک - گروه بندی - ردیف بندی - شمارش تا ۵)
زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی	زبان، برقراری ارتباط	واژگان	- نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.
	سوادآموزی	زمینه سازی برای خواندن	- پرورش حافظه بینایی - پرورش حافظه شنوایی
		زمینه سازی برای نوشتن	- توسعه و تقویت مهارت های نوشتاری و پیش نیازهای آن

ساختار حیطه‌های «رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی» و «رشد اجتماعی - هیجانی»  
پایه آمادگی مقدماتی و تکمیلی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی	رشد حرکتی	مهارت‌های حرکتی درشت	- قدرت و هماهنگی حرکتی عضلات بزرگ
		مهارت‌های حرکتی ظریف	- قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)
	سلامت جسمانی	ایمنی و مراقبت	- آگاهی نسبت به موقعیت‌ها، اشیاء و شرایط بروز خطر
رشد اجتماعی - هیجانی	رشد هیجانی	خودپنداره	- درک و شناخت نوآموز نسبت به توانایی‌هایش به عنوان فردی جدا از دیگران
		کنترل خود	- نوآموزان قواعد و مقررات و کارهای جاری روزمره را درک و از آنها پیروی می‌کنند.
	رشد اجتماعی	تعامل با دیگران	بکارگیری مهارت‌های مثبت در تعامل با بزرگسالان آشنا و همسالان

## مقدمه

اگر گفته شود برنامه‌ی درسی، طراحی نقشه یادگیری است سخن نادرستی نیست. این رشته علمی با تجربه و عمل در عرصه یادگیری پیوند تنگاتنگی دارد. دیدگاه‌های مختلف برنامه‌ی درسی بر اساس مبانی انسان‌شناختی و روان‌شناختی ویژه‌ای استوار است چون هر کدام به یکی از ابعاد وجودی انسان توجه کرده و تلاش خود را در جهت پرورش برنامه درسی متوجه ساخته‌اند. بنابراین برنامه‌ی درسی به منظور نظم و سامان بخشیدن به فرایند یاددهی - یادگیری تبلور می‌یابد تا بتواند مهارت‌های مورد نیاز فراگیران را آموزش دهد. نوآموزان کم‌توان ذهنی به دلیل داشتن ویژگی‌های شناختی خاص خود، نیازمند محتوای آموزشی ویژه هستند تا قادر به یادگیری مهارت‌های خاصی گردند. از این رو یک برنامه‌ریزی جامع و کارآمد در امر آموزش این‌گروه از نوآموزان از دغدغه‌های متخصصان و برنامه‌ریزان مسؤول می‌باشد، تا با ارایه یک برنامه آموزشی جامع و مدون، در جهت تحقق اهداف آموزشی نوآموزان کم‌توان ذهنی گام بردارند.

محتوای آموزشی دوره‌ی آمادگی (مقدماتی و تکمیلی) نوآموزان کم‌توان ذهنی براساس استانداردهای آموزشی پیش‌دبستان در حیطه‌های «شناخت و دانش عمومی»، «زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی»، «رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی» و «رشد اجتماعی - هیجانی» تنظیم گردیده است. تقسیم‌بندی اهداف حیطه‌های «شناخت و دانش عمومی» و «زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی» منطبق با پایه‌های آمادگی مقدماتی و تکمیلی است. ولی اهداف حیطه‌های «رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی» و «رشد اجتماعی - هیجانی» به دلیل ماهیت محتوایی و تسلسل مطالب به تفکیک پایه (مقدماتی و تکمیلی) تدوین نشده است. هم‌چنین از مجموعه اهداف تدوین شده برای اهداف و موضوعاتی، برنامه آموزشی تدوین شده است که در سطح بالاتری از درجه دشواری و پیچیدگی نسبت به سایر هدف‌ها قرار دارند. بنابراین از ارایه برنامه آموزشی برای همه اهداف خودداری شده است.

امید است با آموزش گام به گام اهداف تعیین شده براساس استانداردهای جدید پیش‌دبستان بتوان به هدف توسعه، تعمیق و تثبیت یادگیری نوآموزان کم‌توان ذهنی دست یافت. در ضمن از همکاران محترم انتظار داریم، پس از استفاده از محتوای این کتاب و اجرای فعالیت‌های مربوط به آن، از تجارب مفید و ارزنده خود، ما را بهره‌مند گردانند.

فرایند برنامه درسی متأثر از بنیادهای نظری و دیدگاه‌های علمی برای تدوین، تولید و ارایه مفاهیم می‌باشد که در اصطلاح به آن رویکرد<sup>۱</sup> گفته می‌شود. عموماً رویکردهای مختلف آموزشی در فرایند برنامه‌ریزی درسی پیش از دبستان به چهار مقوله متفاوت تقسیم می‌گردند که عبارتند از :

۱- رویکرد برنامه‌ای<sup>۲</sup>: رویکرد برنامه‌ای شامل شیوه‌های برخاسته از نظریه‌ی یادگیری است، نقش اصلی معلم مشخص کردن فعالیت‌های یادگیری مورد نیاز و به دنبال آن آغاز فعالیت یادگیری است؛ نقش کودک نه فعالیت و یادگیری خودانگیزه، بلکه پاسخ‌دهی و یادگیری آن چیزی است که معلم ارایه می‌کند. این برنامه درسی دارای هدف‌های روشن تعریف شده، توالی‌های برنامه‌ای یکپارچه و به دقت طراحی شده‌ای است که برای سوق دادن کودکان به سوی این هدف‌ها می‌باشد. محتوا بر مهارت‌های آمادگی تحصیلی خاصی تأکید دارد. یادگیری به منزله‌ی اکتساب پاسخ‌های صحیح و مبتنی بر اهداف تدریس برنامه‌ای تلقی می‌گردد. فرض بر این است که اگر هدف‌های رفتاری به اندازه‌ی کافی مشخص باشد، از طریق فنون مناسب اصلاح رفتار می‌توان هر چیزی را تا حدودی به هر کودکی آموزش داد.

۲- رویکرد چارچوب‌باز<sup>۳</sup>: این رویکرد مبتنی بر نظریه‌ی رشد<sup>۴</sup> است. شروع فعالیت‌های یادگیری برعهده‌ی معلم و کودک است. هدف اولیه‌ی آموزش پیش از آموختن مهارت‌های خاص، رشد مفاهیم و فرایندهای شناختی بنیادی است (اگرچه فرض بر این است که این مهارت‌های خاص در طی جریان رشد عمومی کسب می‌شوند). نتایج یادگیری از خواست کودک، تجربه‌ی مستقیم و عمل بر محیط که بخشی از آن بر تجربه‌ی فرد بازتاب دارد، پدید می‌آید. یادگیری به منزله‌ی انتقال انبوهی از اطلاعات که در رویکردهای یادگیری برنامه‌ای مورد توجه است، تلقی نمی‌گردد. به طور کلی برنامه درسی چارچوب‌باز، مبتنی بر یک نظریه‌ی روشن درباره‌ی رشد کودک است. این نظریه چارچوبی را برای تصمیم‌گیری معلمان بدون توجه به محتوای خاص برنامه‌ی روزانه ارایه می‌دهد. کودکان به شناسایی محتوا و موضوعات بر اهمیت مبتنی بر علایق خود می‌پردازند و یادگیری از طریق فعالیت کودک و نیز درگیری عمیق درونی و برانگیزنده شده در یک محیط ساخت یافته و تحت نظارت معلم به وجود می‌آید.

۳- رویکرد کودک محور<sup>۵</sup>: رویکرد کودک محور مبتنی بر نظریه رشد اجتماعی و ریشی<sup>۶</sup> است، عموماً کودک یادگیری را از طریق بازی کردن آغاز می‌کند و نقش معلم پاسخ‌گویی به فعالیت‌ها و علایق خاص وی است. بخش عمده‌ای از برنامه‌های پیش دبستانی در سراسر جهان می‌خواهند خود را به گونه‌ای معرفی کنند که در این طبقه جای گیرند. چنین برنامه‌هایی به جای تکیه بر اکتساب مهارت‌های آمادگی تحصیلی خاص و یا رشد شناختی بر رشد «کل کودک»<sup>۷</sup> براساس رشد اجتماعی و هیجانی و نیز «بیان خود»<sup>۸</sup> تأکید دارد. محیط‌های کلاس درس به طور عمده باز و به گونه‌ای آرمانی لبریز از محرک است. رابطه‌ی معلم و کودک متمایل بر سهل‌گرایی<sup>۹</sup> است. محتوا مبتنی بر موضوعات مورد علاقه‌ی کودک است که از اجتماعی کردن و فرهنگ‌آموزی عمومی کودک حمایت می‌کند و از این طریق فرصت‌هایی را برای استقلال کودک و فعالیت‌های خلاق و نیز اکتشاف و رشد روابط سالم میان هم‌سالان فراهم می‌سازد.

۱\_ approach

۲\_ programmed approach

۳\_ open framework

۴\_ Development Theory

۵\_ child - centred

۶\_ maturation

۷\_ whole child

۸\_ self-expression

۹\_ premissive

۴- رویکرد حمایتی<sup>۱</sup>: رویکرد حمایتی بر ارایه حمایت‌های اساسی از سوی معلم/بزرگسال در زمان سرگرمی کودک تأکید می‌کند. در برخی از موارد، در برنامه‌ای که بر اهداف خاص تغذیه‌ای و بهداشتی تکیه دارند، کودکان بی‌تحرک در رختخواب یا بخش‌های خاصی از اطاق نشسته و منتظر رویداد بعدی مانند رفتن به دستشویی و یا خوراکی ساعت ده یا عصرانه هستند. به جز آنچه در برنامه است، تعامل اندکی میان مراقبان و کودکان وجود دارد غالباً کودکان فعالیت کمی دارند. در واقع برخی از برنامه‌های حمایتی یونیسف و یا بعضی از برنامه‌های حمایتی بهداشتی و تغذیه‌ای که خود را کودک محور تلقی می‌کنند، اغلب در این طبقه قرار می‌گیرند.

در تنظیم این محتوا تلفیقی از رویکردهای برنامه‌ای و رویکرد چارچوب باز مد نظر بوده که بررسی و مطالعه‌ی رویکردهای فوق موجب افزایش توانمندی‌های آموزگاران در فرایند یاددهی - یادگیری می‌گردد.

## اصول حاکم بر تعیین محتوای کتاب

روال تقدم و تاخر ارایه یا تنظیم محتوا در آموزش، حائز اهمیت است. رعایت این اصول، منطق ذهنی ویژه‌ای را برای یادگیری ایجاد می‌کند.

۱- سازمان‌دهی محتوا از ساده به مشکل: مطالب درسی ساده و آسان در هر درسی، بیش‌تر از مطالب مشکل و پیچیده مورد استقبال قرار می‌گیرد. مطالب ساده و آسان، کار ایجاد انگیزه را هم برای یادگیری راحت می‌کند. مطالب ساده اغلب مطالب پایداری بوده و این دسته مطالب، شکل‌دهنده‌ی اجزای محتوای پیچیده و دشوار هستند. بنابراین، فراگیری مطالب ساده و پایه‌ای، زمینه یادگیری مطالب مشکل و پیچیده را پدید می‌آورد.

۲- سازمان‌دهی محتوا بر اساس میزان علاقه، رغبت و توانایی نوآموزان: محتوای آموزشی با گروه سنی، قوه درک، علایق و رغبت نوآموزان مطابقت دارد تا برای همه‌ی آن‌ها با قابلیت‌های متفاوت، فرصت‌های مناسبی برای رسیدن به هدف‌های آموزشی فراهم نماید.

۳- سازمان‌دهی محتوا بر اساس توالی مطالب: تنظیم مطالب محتوای آموزشی به گونه‌ای است که محتوا در یک خط سیر مشخص، به صورت منطقی و با توجه به ساخت ویژه دوره پیش از دبستان نوآموزان کم‌توان ذهنی صورت گرفته است. ترتیب و توالی منطقی مفاهیم به شیوه‌ای است که مفاهیم عمومی‌تر در قاعده و در طبقات پایین‌تر و مفاهیم اختصاصی‌تر در طبقات بالایی آن جای دارد.

۴- سازمان‌دهی محتوا بر اساس تازگی موضوع: محتوای تنظیم شده متناسب با اهداف آموزشی دوره پیش از دبستان نوآموزان کم‌توان ذهنی است و مآخذ آن جدید و از اعتبار علمی کافی برخوردار می‌باشد.

۵- سازمان‌دهی محتوا در جهت پروراندن مفاهیم اساسی و روش‌ها: محتوای تنظیم شده تأکید بر ایجاد و تقویت رشد فکر دارد و تلاش می‌کند تا نوآموزان به مفاهیم کلی و اساسی دست یابند.

۶- سازمان‌دهی محتوا در ارتباط با مسائل روز: سعی شده محتوای تدوین شده حتی الامکان مرتبط با زندگی روزمره و محیط اجتماعی نوآموزان کم‌توان ذهنی باشد. در تحقق این منظور از مثال‌های عینی و آشنا استفاده شده است و هنگام تهیه و تنظیم محتوا اولویت با موضوعات و مسائلی است که برای زندگی روزمره آنان حائز اهمیت می‌باشد.

۷- سازمان‌دهی محتوا با توجه به انطباق با زمان آموزش: تدوین محتوا بر مبنای پیش‌بینی مدت زمانی که برای آموزش نیاز است صورت گرفته تا در فرایند یاددهی - یادگیری فعالیت مطلوب در راستای تحقق هدف‌ها صورت گیرد.

۸- سازمان‌دهی محتوا بر مبنای پایه‌ای برای آموزش مداوم: تنظیم محتوا به گونه‌ای صورت گرفته است که یادگیری‌های بعدی، آموزش مداوم را چه در چارچوب آموزش رسمی و چه در چارچوب آموزش غیررسمی میسر سازد.

۹- سازمان‌دهی محتوا در راستای ایجاد فرصت مناسب برای فعالیت‌های یادگیری چندگانه: محتوای ارایه شده به انواع فعالیت‌های یادگیری اعم از فعالیت‌های کلاس درسی یا خارج از آن تأکید دارد. در ایجاد و تقویت مفاهیم، بکارگیری فعالیت‌های یادگیری که در آن از حواس مختلف استفاده شده باعث افزایش انگیزه و یادگیری نوآموزان کم‌توان ذهنی می‌شود.

## اهداف و اصول

### الف) حیطه شناختی

- آشنایی با محیط اطراف زندگی
- آشنایی با مفاهیم پایه در ریاضیات
- آشنایی با مفاهیم اطلاعات عمومی و کاربرد آن‌ها در محیط زندگی
- آشنایی با چگونگی راهبردهای حل مسأله
- افزایش و تقویت یادگیری در مورد شناخت خود و دیگران
- آشنایی و تقویت چگونگی برقراری ارتباط با دیگران و درک متقابل
- آشنایی و تقویت مهارت‌های کنترل خود و تنظیم رفتار
- آشنایی و یادگیری شیوه‌های مراقبت شخصی و خودباری
- یادگیری و ایجاد تعمیق در مهارت‌های زبان درکی و بیانی
- آشنایی با شیوه‌ی شرکت در مکالمات روزانه
- یادگیری و تقویت مهارت‌های حرکتی درشت و ظریف

### ب) حیطه عاطفی

کسب و ارتقا علاقه و نگرش مثبت نسبت به :

- ارج گذاری به احساسات و عواطف و افکار دیگران
- بیان مناسب و مؤثر احساسات، عواطف و افکار خود
- ابراز علاقه نسبت به محیط اطراف زندگی
- ابراز علاقه و کنجکاوی به یادگیری به عنوان یک فراگیر
- علاقه‌مندی به رویدادها و مردم و اشیا در محیط اطراف
- ارج گذاری به رعایت قوانین و قانونمندی رفتار
- علاقه‌مندی به مشارکت در کارهای گروهی
- لذت بردن از صداهای زبانی و ریتم‌ها
- نشان دادن علاقه به کتاب‌ها و نقاشی

### ج) حیطه مهارتی

- بیان نام اشیا و کاربردهای آن
- دقت و توجه به صداها و مکان‌ها و افزایش تمرکز در انجام فعالیت‌ها
- تقلید از رفتارهای مناسب دیگران
- بیان نام اعضای خانواده
- اجرای دستورهای ساده یک کلمه‌ای و یا سه کلمه‌ای

- بیان نام حیوانات، ماشین‌ها و حالت‌های چهره و خصوصیات و ویژگی‌های آن
- دقت و گوش دادن به داستان‌ها
- پاسخگویی به پرسش‌ها با مشاهده فعالیت‌ها
- بیان داستان‌های زنجیره‌ای از روی تصاویر
- انتقال یک پیام کوتاه
- بیان نیازهای اولیه خود
- بیان نام اشیاء و اجزای آن
- کامل کردن پازل
- بیان تفاوت‌ها و شباهت‌های اجزای دو تصویر یا شی
- تکمیل اشکال و حروف نقطه‌چین
- تشخیص و بیان صدای اول و آخر در کلمات
- زدن ضربه‌های هدفمند به اشیاء بزرگ
- پرتاب توپ‌های بزرگ با دو دست به سوی هدف از پیش تعیین شده
- گرفتن توپ با دست‌ها
- بالا و پایین رفتن از پله‌ها
- تا کردن اشیاء کاغذی و پارچه‌ای
- چرخاندن دستگیره در
- دست به دست کردن اشیاء کوچک
- خط خطی کردن روی کاغذ
- کپی کردن اشکال — حروف و علائم
- خط کشیدن بین خطوط مختلف



## روش‌های یاددهی – یادگیری

رشد و پیشرفت علم روانشناسی به خصوص روانشناسی کودک و نوجوان همراه با روان‌شناسی تربیتی – یادگیری منجر به کشف ویژگی‌ها و خصوصیات، توانائی‌ها و... در کودکان و نوجوانان گردید. به طوری که به کارگیری اصول روان‌شناسی را در آموزش و پرورش امری الزامی کرد. یافته‌های جدید این علم باعث گردید که آموزش و پرورش تغییر در شیوه‌های تدریس و نحوه‌ی اعمال خویش را بپذیرد و از روش‌های خشک و تند و بی‌روح عدول کند و در عوض به ویژگی‌ها و خواسته‌های کودکان و نوجوانان اهمیت دهد. از همین رو آموزش‌های دوره‌ی پیش از دبستان نوآموزان کم‌توان ذهنی نیازمند روش‌های مؤثر و جذابی است تا ضمن میسر ساختن اهداف آموزشی این دوره منجر به درک، فهم و تعمیم مفاهیم سطوح بالایی گردد، که در ذیل به برخی از روش‌های مؤثر اشاره می‌شود:

روش تدریس واحد کار: شرایط فراگیری نوآموزان به گونه‌ای است که روش واحد کار می‌تواند به عنوان یک روش برای دوره پیش‌دبستان در نظر گرفته شود. واحد کار روشی است که در آن آموزگار با توجه به مقتضیات روز، ماه، نیازها و علائق کودکان موضوعی را مرکز فعالیت خود قرار می‌دهد که به آن مرکز رغبت نیز می‌گویند. برای این که یک واحد کار طراحی و اجرا گردد باید مراحل را طی نماید که این مراحل عبارتند از:

۱- مرحله مشخص کردن موضوع واحد کار

۲- مرحله تعیین اهداف واحد کار

۳- مرحله شناسایی روش اجرای واحد کار

۴- مرحله پیش‌بینی فعالیت‌ها در اجرای واحد کار

۵- مرحله ارزشیابی از واحد کار

روش تدریس ایفای نقش<sup>۱</sup>: ایفای نقش روشی است که برای تجسم عینی موضوعات و مفاهیمی که برای نمایش مناسب می‌باشند، می‌تواند به کار رود. در این روش یک یا تعدادی از نوآموزان یا آموزگار موضوعات را به صورت نمایش کوتاه اجرا می‌نمایند. این روش در تکوین شخصیت فردی و اجتماعی فراگیران سهم بسزایی دارد. این روش باعث تقویت و بهبود روابط اجتماعی و کسب مهارت‌های زندگی می‌شود و برای آموزش مفاهیم اجتماعی و تاریخی روش مناسبی می‌باشد. مراحل اجرای روش ایفای نقش عبارتند از:

۱- انتخاب موضوع ۲- نوشتن نمایش نامه ۳- تعیین نقش‌ها ۴- تهیه امکانات و لوازم مورد نیاز ۵- تمرین و آمادگی

۶- توضیح در خصوص نمایش ۷- اجرای نمایش

روش تدریس توضیحی: روش توضیحی عبارت است از انتقال مستقیم اطلاعات با استفاده از مطالب چاپی نظیر کتاب یا جزوه به وسیله سخنرانی (صفوی، ۱۳۷۷). وقتی که آموزگار کلاس لوحی را بر دیوار آویزان می‌نماید و صحنه‌های آن را شرح می‌دهد در واقع از روش توضیحی بهره می‌گیرد. این روش یکی از روش‌های مناسب برای دوره‌ی پیش‌دبستان می‌باشد.

از ویژگی‌ها و محاسن عمده این روش این است که مجموعه‌ای از اطلاعات و مفاهیم به طور منظم در اختیار کودکان قرار می‌گیرد. نوآموزان دوره‌ی پیش‌دبستانی قادر به نظم بخشی و سازمان دادن مطالب نمی‌باشند ولی با کمک این روش اطلاعات دسته‌بندی شده در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد.

روش تدریس انجام بده، نگاه کن، یاد بگیر<sup>۱</sup>: شاید نام این روش تازگی داشته باشد. با این حال بسیاری از آموزگاران بخش‌هایی از این روش را در کلاس درس به کار می‌برند. آموزگاران آمادگی و ابتدایی و دبیران دوره‌ی راهنمایی تحصیلی، اغلب سر کلاس از فراگیران می‌خواهند به منظور فراگیری بهتر و سریع‌تر، گروه‌های کوچکی تشکیل دهند و روی یک مهارت و یا برنامه با یکدیگر هم‌فکری و همکاری کنند.

**انجام بده**: ابتدا آموزگار شرایط لازم برای شروع فعالیتی را فراهم می‌سازد و فراگیران را به چند گروه ۳ تا ۶ نفری تقسیم می‌کند. در این مرحله تأکید بر انجام دادن یک کار معین است. همه اعضای گروه باید کاری را که آموزگار به عهده‌ی آنان گذاشته است و یا خود تصمیم به اجرای آن گرفته‌اند، با تشریح مساعی انجام دهند. برای مثال آموزگار داستان نیمه تمامی را در اختیار فراگیران قرار می‌دهد و از آنان می‌خواهد تا آن را به‌طور دل‌خواه به پایان برسانند.

**نگاه کن**: هر یک از گروه‌های فراگیران در حالی که خود را برای انجام دادن کاری آماده می‌کنند، نخست با کمک آموزگار وضع خود را بررسی می‌کنند. به این معنی که نوع مهارت‌های لازم و کم و کیف توانایی‌های گروه خود را مورد ارزشیابی قرار می‌دهند. آموزگار هم به منظور حُسن اجرای وظایف، بر فعالیت‌های گروهی نظارت می‌کند و در عین حال زمان مشخصی را برای بررسی نتایج کار آنان در نظر می‌گیرد.

**یاد بگیر**: آموزگار ضمن آن که نوآموزان را در ارزشیابی میزان قابلیت‌ها و توانایی‌هایی که کسب کرده‌اند، یاری می‌کند. آنان را برای تشخیص و کشف ماهیت اشیاء و شیوه‌های مختلف یادگیری هدایت می‌کند. برای این کار آموزگار با استفاده از ابزارهای کمک آموزشی و تخته سیاه، ضبط صوت، برگه‌های ارزشیابی، گزارش‌های آموزگار و یا گزارش‌های گروه فراگیران و یا صرفاً با اظهار نظر شفاهی خود به فراگیران در بهره‌گیری از آن روش کمک می‌کند. یادآوری می‌شود که این روش حاصل تحقیقات دامنه‌دار «انستیتوی آزمایشگاهی آموزش ملی برای علوم رفتاری کاربردی»<sup>۲</sup> است. در این تحقیقات نوع واکنش‌ها و رفتارهایی که مردم در یادگیری گروهی از خود نشان می‌دهند بررسی شده است.

**روش تدریس اجرای دستورالعمل برای کسب تجربه**: روش اجرای دستورالعمل برای کسب تجربه روشی است که در آن با پرداختن به فعالیت‌هایی به صورت گام به گام به طوری که هر گام برای گام بعدی پیش‌نیاز محسوب می‌گردد به سوی تحقق اهداف آموزشی حرکت می‌نماید. برخی از اهداف به لحاظ ماهیت خویش این امکان را برای آموزگاران فراهم می‌آورند که برای تحقق آن‌ها آموزش در قالب اجرای گام به گام عملی گردد.

بدین ترتیب که هر کودکی خود به تنهایی و با گوش دادن به رهنمودهای آموزگار و دستورالعمل اعلام شده و اجرای آن خود را با آموزگار و سایر هم‌کلاسان هماهنگ می‌سازد و در جهت رسیدن به هدف مورد نظر تلاش می‌نماید. آخرین گام این روش پرداختن به بحث و گفتگو توسط نوآموزان در خصوص مجموعه فعالیت‌هایی که انجام داده‌اند یا فرآورده‌ی فعالیت خویش می‌باشد.

**روش تدریس آزمایشی**: روش اجرای آزمایشی بر اصول یادگیری اکتشافی استوار است. به این معنی که در این روش مستقیماً چیزی آموزش داده نمی‌شود بلکه موقعیت و شرایطی فراهم می‌گردد تا نوآموزان خود از طریق آزمایش به پژوهش پردازند و پاسخ مسأله را کشف کنند. به عبارتی دیگر روش اجرای آزمایشی فعالیتی است که در جریان آن نوآموزان قبلاً با به کار بردن وسایل، تجهیزات و مواد درباره‌ی مفهوم خاص تجربه کسب کنند (شعبانی، ۱۳۷۱).

مراحل اجرای آزمایشی عبارتند از: الف) مرحله‌ی قبل از آزمایش ب) مرحله‌ی اجرای آزمایش ج) مرحله‌ی جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارزشیابی

روش تمرین و تکرار<sup>۱</sup>: تمرین به عنوان یک فرایند یادگیری با تکرار تفاوت دارد. در واقع تمرین به معنای انسجام یک سلسله عناصر ویژه در ارتباط متقابل آنهاست که در نهایت به یادآوری و تکرار هر چه بهتر و سریع تر منجر می شود. یک آموزگار آگاه و با تجربه همواره باید درصدد یافتن شیوه های نو و تازه باشد و به گونه ایی از این شیوه ها استفاده کند که مهارت های ذهنی و حرکتی برای فراگیران کاملاً قابل فهم، ملموس و مفید باشد. تحقیقات انجام شده نیز ثابت کرده است چنانچه مهارت ها در چهارچوب و قالبی معنی دار، قابل فهم و ملموس ارایه شود، فراگیران می توانند آن را به طور مطلوب یاد بگیرند و به ذهن بسپارند. تجربه نشان داده است که کسب نتیجه مثبت و موفق در امر یادگیری مهارت ها، به فراهم بودن دو شرط مقدماتی بستگی دارد:

۱- آگاهی از این که پیش آموخته های هر یک از فراگیران در فرایند یادگیری بسیار مؤثرند.

۲- توجه به این که امر یادگیری اصولاً یک فرایند مشکل گشایی است از این رو، هر یک از فراگیران باید به کمک آموزگار و تجربه شیوه های مختلف تمرین و تکرار، ضمن درک مفاهیم، دست کم به حداقل هدف های مشخص مورد نظر نایل گردد (ملکی، ۸۶).  
روش تدریس بازی: روش بازی فعالیتی است هدفدار و با تحریک ذهنی و حسی که ممکن است به صورت فردی و گروهی انجام شود و در آن کودک با تمامی وجود خود شرکت کرده و از آن لذت برده و اغنا می شود (کیومرثی، ۷۹). در خصوص این روش ذکر این نکته ضروری است که برخی از آموزگاران بازی را یکی از فعالیت های پیش دبستانی محسوب می نمایند؛ در صورتی که سابقه استفاده از بازی به عنوان روش تدریس در مراکز پیش دبستانی، ماریامونته سوری و فروبل برمی گردد.

اهداف مورد تحقق با روش بازی: ۱- ایجاد و تقویت مهارت های حرکتی ۲- تقویت مهارت های ذهنی ۳- آموزش روابط اجتماعی ۱- پرورش خلاقیت ۵- ارضاء نیازهای روحی و تخلیه انرژی حسی و فکری ۶- پرورش تخیل و ارضاء حس کنجکاوی ۷- ایجاد حس اعتماد به نفس و خودباوری ۸- ایجاد حوصله و دقت ۹- پُر کردن اوقات فراغت ۱۰- ایجاد نشاط و آماده سازی کودک برای سایر فعالیت ها

اُمویک<sup>۲</sup> بازی ها را به دو گروه تقسیم بندی می نماید. بازی های خودانگیزنده و بازی برنامه ریزی شده. بازی های خودانگیزنده شده بازی هایی می باشند که کودکان در هر کجا باشند می توانند انجام دهند. بازی های برنامه ریزی شده بازی هایی می باشند که منطبق بر نیازهای خردسالان در برنامه آموزشی آنان گنجانده می شود و آموزگار تعیین کننده زمان، مکان و تهیه کننده وسایل بازی و چگونگی استفاده از آنهاست.

روش تدریس گردش علمی و بازدید<sup>۳</sup>: بازدید و گردش علمی یک سفر آموزشی است که از پیش به دقت طراحی و برنامه ریزی شده است و طی آن گروهی از نوآموزان به مشاهده مستقیم مکان، شیء، پدیده و یا سیستمی می پردازند و از طریق مشاهده مستقیم اطلاعات دست اول را کسب می کنند (احمدوند و همکاران، ۷۴).

در این روش حس کنجکاوی نوآموزان تحریک و زمینه افزایش دانش و بینش برای آنان فراهم می آید. در گردش علمی خود کودکان فعال می باشند، مشاهده می کنند، پرسش های متعددی را مطرح می سازند، کاوش و نتیجه گیری می کنند.

در این روش کودکان با راهنمایی آموزگار با افراد مسؤول به طور مستقیم اطلاعات لازم را به دست می آورند. بدیهی است که یادگیری در این روش بهتر صورت می پذیرد و پایدارتر است و فراموشی اطلاعات نیز دیرتر صورت می گیرد.

روش قصه گویی: قصه گویی قدیمی ترین روش آموزش تاریخ، سنت ها، ادبیات، مذهب، آداب و رسوم، اخلاقیات و غیره از طرف نسل بزرگتر بر نسل کوچکتر بوده و هنوز به عنوان یک ابزار انتقال پیام به قوت خویش باقی است و با وجود رشد و پیشرفت تکنولوژی و بوجود آمدن ابزارهای متعدد در جامعه از جایگاه و اهمیت آن کاسته نشده و اثربخشی خویش را حفظ نموده است. چون

در این پدیده حالت عاطفی بین گوینده و شنونده حاکم است که در سایر ابزارها وجود ندارد. قصه‌گویی به نوبه خود محرکی قوی جهت تقویت حس کنجکاوی و مطالعه در کودکان و نوجوانان به حساب می‌آید و موجب می‌شود فاصله‌ی بین قدرت خواندن و درک کردن کودکان پُر گردد و از همه مهم‌تر این که بر اثر قصه‌گویی آموزگاران می‌توانند به طور غیرمستقیم تأثیر عاطفی مؤثری بر مخاطبان خویش داشته باشند. اما از آن جا که قصه‌گویی مهارت خاصی را می‌طلبد ضروری است آموزگاران این مهارت را در خود بوجود آورند. برای این منظور آن‌ها باید شیوه‌های قصه‌گویی را بدانند و در جهت کسب مهارت در اجرای آن تمرین نمایند.

## ارزشیابی<sup>۱</sup>

ارزشیابی عبارت است از فرایند تفسیر اطلاعات و سوابقی که با کمک آن بتوان تصمیماتی مهم و مؤثر در مورد چگونگی پیشرفت و یادگیری نوآموزان (به صورت فردی یا گروهی) و پیشبرد یک برنامه آموزشی اتخاذ کرد. نوع ارزشیابی اطلاعات گردآوری شده در واقع بستگی به هدف ارزشیابی دارد. ارزشیابی اطلاعاتی همچون رشد تحصیلی نوآموز و چگونگی آن، میزان پیشرفت نوآموز و یا تعیین نقاط ضعف و قوت برنامه‌ها (اعم از اجرا شده یا در دست اجرا) تأمین کننده موفقیت در رسیدن به اهداف ارزشیابی می‌باشند. آموزگاران دوره‌ی پیش از دبستان براساس ارزشیابی اطلاعات فراهم شده از منابع گوناگون و زمینه‌های شناختی متعدد از نوآموزان (به صورت فردی و گروهی) برنامه‌های آموزشی و تربیتی را ارزشیابی می‌نمایند. آن‌ها با استفاده از ارزشیابی قادرند تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند و به منظور برآورده ساختن نیازهای نوآموزان و یا دستیابی سریع و بهتر به اهداف یک برنامه خاص، نوع فعالیت‌ها را اصلاح یا تغییر دهند.

### دسته بندی ارزشیابی‌های پیشرفت تحصیلی با توجه به زمان و هدف استفاده

#### انواع ارزشیابی

ارزشیابی آغازین یا سنجش آغازین<sup>۲</sup>: آن نوع ارزشیابی است که در آغاز درس و پیش از شروع فعالیت‌های آموزشی معلم و کوشش‌های یادگیری نوآموزان اجرا می‌شود. این نوع ارزشیابی به دو منظور و در پاسخ به پرسش‌های زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد:

۱- آیا یادگیرندگان بر دانش‌ها و مهارت‌های پیش نیاز درس تازه از قبل تسلط یافته‌اند؟

۲- یادگیرندگان چه تعداد از هدف‌ها و محتوای درس تازه را از قبل یاد گرفته‌اند؟

ارزشیابی تکوینی<sup>۳</sup>: ارزشیابی تکوینی عبارت است از یک ارزشیابی غیررسمی به منظور تعیین میزان پیشرفت تحصیلی و بررسی نیازهای یادگیری نوآموزان. این نوع ارزشیابی به صورت روزانه و در اوقاتی که آموزگار، رفتار نوآموزان را با دقت مشاهده و بررسی می‌نماید و با آن‌ها تعامل دارد اتفاق می‌افتد. چنین ارزشیابی طرح‌ها و برنامه‌های روزانه را در محیط آموزشی، آگاهانه و هدفمند می‌سازد. بنابراین، معلم با استفاده از ارزشیابی تکوینی می‌تواند در زمانی که هنوز امکان رفع مشکلات یادگیری نوآموزان و برطرف کردن نواقص روش آموزشی خود او میسر است به انجام دادن چنین کاری اقدام کند. برای بهره‌گیری کامل از نتایج ارزشیابی تکوینی، بیان هدف‌های آموزشی به صورت دقیق ضروری است.

ارزشیابی تراکمی<sup>۴</sup>: در ارزشیابی تراکمی که به آن ارزشیابی مجموعی نیز می‌توان گفت تمامی آموخته‌های نوآموزان در طول یک دوره‌ی آموزشی تعیین می‌شوند و هدف آن نمره دادن به نوآموزان و قضاوت درباره اثربخشی کار معلم است.

#### شیوه‌های ارزشیابی

مشاهده: عمل مشاهده ریشه در مسیر فعالیت‌های آموزشی کودک و حرکت به سمت پیشرفت تحصیلی دارد. زمانی که کودک در پی برآوردن یک نیاز اجتماعی در مسیر رشد خود به آموختن و یادگیری علاقه پیدا می‌کند. می‌توان تلاش و حرکت او را در این مسیر مورد مشاهده قرار داد. مشاهده یک ابزار سیستماتیک و مهم برای جمع‌آوری اطلاعات و سوابق کودکان چه به صورت فردی و چه به صورت گروهی می‌باشد.

مشاهده را از این جهت یک عمل سیستماتیک می‌نامیم که به صورت مداوم و منظم اتفاق می‌افتد و وقوع هر بار مشاهده تحت تأثیر مشاهده دفعه قبل و با لحاظ قرار دادن نتایج آن صورت می‌گیرد. پیش از انجام هر بار مشاهده رعایت این نکته برای آموزگاران پیش‌دستانی لازم و ضروری است که هدف و منظور خود را از مشاهده مشخص کرده و یک قصد خاص را دنبال و مشاهداتشان را به صورت رسمی و غیررسمی ثبت و بایگانی نمایند.

**یادداشت‌های داستانی – یادداشت‌های میدانی:** با استفاده از این دو نوع یادداشت که به طرز نسبتاً آسانی هم انجام می‌گیرند و کامل می‌شوند می‌توان رفتار نوآموزان را با در نظر گرفتن هدف خاصی که برای مشاهده در نظر گرفته شده به صورت داستان وار ثبت نمود. این گونه یادداشت‌ها نیازمند قلم و کاغذ هستند و برای ثبت هر نوع اطلاعات مفید می‌باشند. آموزگاران می‌توانند برای مراجعه‌ی آسان به آن‌ها، با در نظر گرفتن ترتیب زمانی آن‌ها را در یک فایل مخصوص ضبط و بایگانی نمایند. آموزگاران می‌توانند زمانی که قصد طراحی فعالیت‌هایی برای نوآموزان بر پایه‌ی توانائی‌ها و قابلیت‌های آن‌ها دارند، این فایل‌ها (پرونده‌ها) را مورد بازبینی و بررسی کامل قرار داده و در نتیجه به طرح و برنامه خود ارزش و اعتبار بیشتری بخشند.

**یادداشت‌های داستانی:** این گونه یادداشت‌ها نسبتاً کوتاه و مختصر هستند. آموزگاران پیش‌دستانی بسته به هدف خاصی که در ارزیابی دنبال می‌کنند، بطور خلاصه و داستان گونه آنچه مشاهده نموده‌اند را ثبت می‌کنند. لازم است در اینجا تأکید کنیم که این گونه یادداشت‌ها همواره باید با ثبت تاریخ همراه باشند تا پیشرفت در طی زمان به صورت منظم ثبت گردند.

**یادداشت‌های میدانی:** یادداشت‌های میدانی هم شکلی داستان گونه دارند، اما تا حدودی مفصل‌تر از یادداشت‌های داستانی هستند و برای نوشتن یادداشت‌های میدانی می‌توان یک صفحه کاغذ را با رسم یک خط عمودی به دو قسمت تقسیم نمود. به طوری که یک طرف خط دو سوم عرض کاغذ و طرف دیگر یک سوم بقیه را تشکیل دهد. در ستون پهن‌تر آموزگاران هدف از پیش تعیین شده را مشاهده و ثبت می‌نمایند و البته دقت می‌کنند در ثبت مشاهداتشان از توضیحات ذهنی در این ستون استفاده نکنند؛ زیرا این روش یک ثبت عینی و واقعی از آنچه اتفاق می‌افتد، می‌باشد. ستون باریک‌تر برای ثبت تفکرات ذهنی معلم در مورد مشاهدات است که متعاقباً از مشاهدات انجام گرفته استنباط می‌شود. در این روش معلمین اغلب از مهارت‌های تندنویسی استفاده می‌کنند تا بتوانند مشاهداتشان را به صورت سریع‌تری ثبت نمایند و چیزی را از قلم نیندازند.

**نمودار زمانی:** نمودار زمانی ابزار مفید دیگری است که می‌توان از آن در ثبت مشاهده استفاده کرد. نمودارهای زمانی می‌توانند به منظور تعیین این که آیا یک رفتار خاص در نوآموز مشاهده می‌شود یا نه؟ و این که آیا این رفتار در دوره زمانی خاص تداوم و تفاوت دارد یا نه؛ مورد استفاده قرار گیرند.

**نمودارهای اتفاقی:** این گونه نمودارها به دنبال مشاهده‌ی اتفاقات و رویدادها و تعیین سطح آن‌ها در زمان وقوع مورد استفاده قرار می‌گیرند (پاکت و بلاک، ۱۹۹۴). از این نمودار می‌توان در ثبت فعالیت‌هایی در رابطه با خواندن و نوشتن، میزان علاقه‌مندی به کتاب‌خوانی و... استفاده نمود.

**ثبت تصویری (سمعی - بصری):** استفاده از این گونه ثبت‌ها و به کارگیری ابزارهایی مانند ویدئو، ضبط صوت و عکس‌ها و تصاویر دقیق‌ترین راه برای بایگانی و نگهداری نمونه‌های رفتاری نوآموزان است. وسایل صوتی و تصویری و تصاویر عکاسی اطلاعات مفیدی از روند رشد اجتماعی، زبانی و عقلانی نوآموزان در اختیار ما می‌گذارند که با استفاده از آن‌ها می‌توان برجسته‌های مختلف رشد نوآموز در کنار مهارت‌های فکری او احاطه پیدا کرد.

گزیده (چکیده) مفیدی از این ثبت‌ها را می‌توان روی یک CD-Rom جمع‌آوری کرد و به این وسیله پیشرفت‌ها و موفقیت‌های

کسب شده‌ی نوآموزان را در زمان‌های مختلف یک سال تحصیلی بایگانی نمود.

**ثبت‌های صوتی:** رشد زبان نوآموزان، توانایی داستان‌گویی، رفتارها و مهارت‌های خواندن را می‌توان به صورت صوتی ثبت و ضبط نمود تا به این وسیله بتوان میزان پیشرفت آن‌ها را با گذشت زمان ارزشیابی نمود.

**ثبت‌های ویدئویی:** ثبت ویدئویی راهی است برای دستیابی دقیق و صحیح برآن‌چه نوآموزان می‌گویند و انجام می‌دهند. تحلیل‌هایی که بر روی بخش‌های ثبت شده ویدئویی انجام می‌گیرد به معلمین اجازه می‌دهد که رشد اجتماعی، زبانی و عقلانی نوآموزان را در زمانی که آن‌ها در بازی‌های نمایشی ایفای نقش می‌کنند یا در طرح‌های پژوهش گروهی فعالیت دارند و یا در مراکز آموزشی مشغول یادگیری هستند، توجه و دقت داشته باشند.

**تصاویر:** اگر چه عکس‌ها و تصاویر ثبت سریع لحظاتی از زمان‌های در حال گذر هستند، در عین حال آن‌ها برای احاطه بر نتیجه فعالیت‌ها مفید می‌باشند. ساختمان‌سازی نوآموزان از قبیل خانه‌سازی‌ها و گل‌بازی‌ها می‌تواند به تصویر کشیده شود و با مرور زمان تصاویر مختلف این فعالیت‌ها با هم مقایسه شوند و از طریق این مقایسه می‌توان میزان رشد تفکر خلاق نوآموزان، همکاری‌های دو جانبه و چندجانبه آن‌ها و یا سایر مهارت‌های در حال رشد آن‌ها را مورد توجه و بررسی قرار داد. تصاویر هم‌چنین راهی برای ثبت و ضبط چنین ساخت‌هایی را حتی پس از گذشت یک مدت طولانی که وقوع آن‌ها می‌گذرد، فراهم می‌نماید.

**چک لیست‌ها:** چک لیست‌ها ابزار مناسبی برای ثبت و نگهداری مهارت‌های نوآموزان فراهم می‌آورند آن‌ها می‌توانند در ثبت اطلاعات مربوط به رشد جسمانی، زبانی، عقلانی، عاطفی یا اجتماعی مورد استفاده قرار گیرند. چک لیست‌ها با یک نگاه کلی اطلاعاتی را در اختیار ما می‌گذارند و این طور نیست که جنبه اطلاع‌رسانی آن‌ها صرفاً به کار معلمین بیاید. در واقع آن‌ها این قابلیت را دارا هستند که اطلاعات جامع و لازم را در مواردی که ذکر شده علاوه بر معلمین به آسانی در اختیار والدین نیز قرار دهند.

**کار پوشه:** یک کار پوشه بایگانی اطلاعات، مجموعه‌ای گردآوری شده توسط افراد دخیل در امر آموزش است. آن‌چه نوآموزان می‌توانند انجام دهند و آن‌چه آن‌ها را علاقه‌مند و با انگیزه می‌سازد را ثبت می‌نماید. این مجموعه‌ها باید انعکاس دهنده‌ی اهداف یادگیری باشند که مخصوص نوآموزان طراحی و پایه‌گذاری شده‌اند. این مجموعه می‌تواند شامل طراحی‌ها، نقاشی‌ها، قطعه‌های نوشته شده، عکس و تصاویر نوآموزان و نوارهای کاست ضبط شده از آن‌ها در حال گفتن یا خواندن یک داستان باشند.

حیطه

شناخت و دانش

عمومی



حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
شناخت و دانش عمومی	شناخت	پرورش حواس	- پرورش حس لامسه (سرد/گرم، زیر/نرم، خیس/خشک) - پرورش حس چشایی (شوری، شیرینی، ترشی) - پرورش حس بویایی
		مفاهیم ریاضی	- شناخت اشکال هندسی (گردی، چهارگوش، سه گوش) - شناخت رنگها (قرمز، آبی، زرد و سبز) - شناخت اندازه (بزرگ/کوچک، کوتاه/بلند) - شناخت مفاهیم فضایی (زیر/رو - داخل/خارج - بالا/پایین - جلو/عقب - راست/چپ - اول/آخر) - تشخیص تفاوت و تشابه (بینایی)
	دانش عمومی	اطلاعات عمومی	- شناخت اشیا - شناخت میوه ها - شناخت حیوانات - شناخت اعضای بدن - شناخت خود - شناخت مشاغل - شناخت مکان - شناخت وسایل نقلیه - شناخت مفهوم زمان

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
شناخت و دانش عمومی	شناخت	پرورش حواس	- تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه
		مفاهیم ریاضی	- شناخت اندازه (پر/خالی - کمتر/بیشتر) - شناخت مفاهیم فضایی (باز/بسته - دور/نزدیک - راست/چپ - اول/آخر) - زمینه سازی برای مفهوم عدد (تناظر یک به یک - گروه بندی - ردیف بندی - شمارش تا ۵)

دیدگاه شناختی بر نحوه تفکر معلمان درباره دانش‌آموزان و چگونگی آموزش به آن‌ها دلالت دارد. عناصر کلیدی عملکرد شناختی انسان شامل: ادراک - توجه - حافظه کوتاه مدت و دراز مدت، فرایندهای تداعی، حل مسأله و تصمیم‌گیری می‌باشد. بدین معنی که یادگیرنده توجه خود را بر عناصر معینی در عالم خارج متمرکز می‌کند و اطلاعات را در حافظه ذخیره و در زمان لازم از حافظه بازیابی می‌کند. یادگیرنده از فرایندهای شناختی خود برای حل مسأله استفاده نموده و در مواقع لازم اقدام به تصمیم‌گیری می‌کند.

نظام پردازش شناختی انسان‌ها مبتنی بر دانش است دانش در همه‌ی موارد شناخت سهم کلیدی دارد. تحقیقات مختلف نشان می‌دهد کسب دانشی که پایه‌ی گسترده و متنوع داشته باشد می‌تواند زمینه‌ساز یادگیری‌های بعدی قرار گیرد. دانش نقطه شروع بحث شناخت است و در مرکز شناخت انسان قرار دارد. دانش کلی، ادراکات انسان را بوجود می‌آورد و موجب توجه، تمرکز و تقویت حافظه می‌گردد. حل مسأله نیازمند داشتن پایه‌های قوی دانش است. دانش عمومی، دانش مناسبی برای طیف وسیعی از تکالیف و نه یک تکلیف خاص است از جمله می‌توان از واژگان، مهارت‌های ریاضی، پرورش حواس و اطلاعات عمومی نام برد. از آنجایی که نوآموزان نمی‌توانند اطلاعاتی را که در یک موقعیت (زمینه) آموخته‌اند در جای دیگر به کار برند، معلم باید چارچوب‌هایی را برای برقراری رابطه بین قطعات اطلاعات در اختیار نوآموزان قرار دهد.

ربط اطلاعات به یکدیگر برای نوآموزان خردسال بسیار مفید است. بطور کلی اطلاعات جدید زمانی با معناست که بتوان آن را با دانسته‌های قبلی کودک مرتبط ساخت. بنابراین در حیطه شناخت و دانش عمومی در پایه آمادگی حوزه‌های مختلفی از جمله پرورش حواس، اطلاعات عمومی و مهارت‌های ریاضی وجود دارد که در ارتباط با یکدیگر می‌تواند منجر به پیشرفت فعالیت‌های شناختی نوآموز گردد.

این فعالیت‌های شناختی می‌تواند منجر به دستیابی نوآموز به مفهوم خواندن، نوشتن و ریاضیات در دوره ابتدایی شود. شناخت همه‌ی جنبه‌های رشد کودک به معلم کمک می‌کند تا نوآموزان خود را بهتر بشناسند. اما از آنجا که شناسایی ویژگی‌های رشد شناختی به معلم در برقراری ارتباط سازنده با نوآموزان خود بیشترین کمک را می‌کند، ضروری است تا تعریفی از رشد شناختی داشته باشیم.

شناخت یعنی دانستن، یاد گرفتن، به یاد آوردن، فهمیدن و اندیشیدن است. رشد یا تحول شناختی به تغییرات منظمی گفته می‌شود که در طول زمان در این فرایندها رخ می‌دهد. هر چند که رشد یا تحول شناختی و یادگیری شبیه هم به نظر می‌رسند اما به رغم شباهت با هم فرق دارند. درست است که هم رشد شناختی و هم یادگیری به تغییرات نسبتاً پایدار می‌انجامند اما تغییرات یادگیری بیشتر از تغییرات تحولی از تجربه‌های مشخص و دقیق ناشی می‌شود. یک کودک از راه مشاهده و تمرین بستن بند کفش‌هایش را یاد می‌گیرد، اما او مهارت‌های حرکتی مورد نیاز خود برای دست‌کاری نخ‌های باریک مثل بستن بند کفش و یادآوری مراحل انجام اعمال را از راه رشد یا تحول کسب می‌کند و یا کودکان اعمال ساده‌ی ریاضی مانند جمع و تفریق اعداد را به کمک آموزش معلم یاد می‌گیرند، اما درک مفهوم عدد که امکان جمع و تفریق را به آنان می‌دهد یک توفیق تحولی است.

در این جا به منظور آشنایی بیشتر با مبانی نظری محتوای آموزشی حیطه شناخت و دانش عمومی، به بررسی کاربردهای آموزشی و مقایسه دو دیدگاه رشد شناختی پیازه و ویگوتسکی می‌پردازیم.

به اعتقاد پیازه رشد و تحول مقدم بر یادگیری است اما ویگوتسکی می‌گوید یادگیری پیش از رشد می‌آید. پیازه معتقد است مرحله‌ای از رشد شناختی که کودک در آن قرار دارد تعیین‌کننده‌ی ماهیت یادگیری اوست و لذا نمی‌توان به کمک آموزش فراتر

از رشد شناختی کودک در او یادگیری ایجاد کرد. در مقابل ویگوتسکی معتقد است که فرآیندهای رشد یا تحول به دنبال فرآیندهای یادگیری رخ می‌دهد. برای اثبات این نظر، ویگوتسکی (۱۹۷۸) نشان داده است کودکانی که به تنهایی از عهده‌ی انجام پاره‌ای از تکالیف یادگیری بر نمی‌آیند به کمک بزرگسالان انجام آن کارها را می‌آموزند. به سخن دیگر وقتی که کودکان به حال خود رها می‌شوند تا به طور مستقل به حل مسائل بپردازند یک نوع توانایی از خود نشان می‌دهند و وقتی که با همکاری و هدایت بزرگترها با کودکان آگاه‌تر از خود به حل مسائل اقدام می‌کنند توانایی بیشتری از خود نشان می‌دهند. ویگوتسکی نسبت به تأثیر آموزش بر رشد شناختی نظر خوش‌بینانه‌تر دارد. اندیشه‌ی منطقه‌ی تقریبی رشد مشوق این تفکر است که آموزش باید قبل از رشد بیاید زیرا اگر آموزش بر مرحله‌ی فراتر از مرحله‌ی کنونی رشد تأکید نماید موفق است. به باور ویگوتسکی انسان همواره آماده‌ی رشد و تکامل است او در این باره گفته است محیط اجتماعی تعیین‌کننده‌ی فرآیند رشد شناختی است. پس باید محیط اجتماعی را بهبود بخشید تا رشد شناختی انسان‌هایی که در آن محیط پرورش می‌یابند بهبود یابد.

### مقایسه نظریه‌های رشد شناختی پیازه و ویگوتسکی

نظریه‌های رشد شناختی ویگوتسکی و پیازه از چند جهت با هم تفاوت دارد. نخست این که دیدگاه ویگوتسکی نسبت به تأثیر آموزش به رشد شناختی بسیار خوش‌بینانه‌تر از دیدگاه پیازه است. دوم این که روش آموزشی پیازه عمدتاً یک روش اکتشافی فردی است، اما ویگوتسکی بیشتر بر روش اکتشافی هدایت شده تأکید می‌کند. سوم این که ویگوتسکی گفتار درونی را برای رشد شناختی بسیار مهم می‌داند، در حالی که از نظر پیازه آن یک رفتار ناپخته است. چهارم این که پیازه تعامل بین کودک و دنیای فیزیکی‌اش را در رشد شناختی اساسی می‌داند. اما ویگوتسکی بر کنش متقابل میان یادگیرنده و محیط اجتماعی‌اش بیشتر تأکید می‌ورزد. پنجم این که برای پیازه رشد یا تحول باید پیش از یادگیری اتفاق افتد، اما ویگوتسکی معتقد است که یادگیری یک فرایند فعال است و نیازی به انتظار کشیدن برای آمادگی نیست.

آمادگی

مقدماتی



**هدف کلی :** پرورش حس لامسه**مراحل آموزش مفهوم سرد/گرم :**

در آموزش واژه‌ها و مفاهیم متضاد نظیر سرد/گرم - زبر/نرم - خیس/خشک هر دو مفهوم باید در معرض دید و لمس نوآموزان قرار گیرد. در این جا مراحل آموزش مفهوم سرد و گرم انتخاب شده است.

**مرحله اول :** دو ظرف آب سرد و گرم را مقابل نوآموز قرار دهید. سپس یک دست نوآموز را در آب سرد و بعد از چند ثانیه دست دیگر را در آب گرم گذاشته و بعد دو دست او را از آب خارج کنید.

**مرحله دوم :** در این مرحله یک دست نوآموز را در آب سرد و بعد از چند ثانیه دست دیگرش را در آب گرم قرار دهید. سپس با تأکید بر دست نوآموز که در آب سرد قرار دارد واژه‌ی سرد را برای او چند بار تکرار کنید، و از نوآموز بخواهید که ظرف آب سرد را نشان دهد.

**مرحله سوم :** هم‌زمان با نشان دادن ظرف آب سرد، از نوآموز بخواهید تا با لمس آب واژه‌ی سرد را تکرار کند.

**مرحله چهارم :** نوآموز واژه‌ی سرد را نسبت به پرسش معلم «این آب چه طوریه؟» به‌خاطر آورده و بیان کند.

**توصیه :**

همانطور که در ابتدا توضیح داده شد ارائه مفاهیم متضاد هر دو در کنار هم صورت می‌گیرد اما تا پایان مرحله‌ی چهارم تأکید بر روی یک واژه و مفهوم (سرد) صورت می‌گیرد. سپس مفهوم متضاد (گرم) باید از مرحله‌ی اول تا چهارم آموزش داده شود. در این جا نیز تأکید بر واژه گرم در تمامی چهار مرحله صورت می‌گیرد.

**مرحله پنجم :** به‌طور متناوب هر دو واژه و مفهوم متضاد (سرد و گرم) هم‌زمان تمرین می‌گردد. آموزش واژه‌ها و مفاهیم زبر و نرم - خیس و خشک مانند مراحل آموزش مفاهیم سرد و گرم انجام می‌شود.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم مربوط به حس لامسه تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- ساختن کلاژ با پارچه‌های زبر و نرم

۳- از نوآموزان بخواهید تا اشیا و مواد را با ویژگی‌های مورد نظر (سرد/گرم، زبر/نرم، خیس/خشک) در محیط پیرامون خود و از طریق لامسه شناسایی کنند.

۴- از نوآموزان بخواهید تا دست خود را خیس یا خشک کنند.

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام مفاهیم مربوط به درس (سرد/گرم - زبر/نرم - خیس/خشک) را بیان کنند.

۲- برای ارزشیابی می‌توانید از فلش کارت‌های\* مربوط به مفاهیم مورد نظر در موقعیت‌های مختلف و سایر تکالیف استفاده کنید.

**هدف کلی :** پرورش حس چشایی و بویایی**چکیده :**

در این درس مزه‌های مختلف (شیرینی، ترشی، شوری) از مبحث پرورش حس چشایی و انواع بوها از مبحث پرورش حس بویایی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و تشخیص مزه‌ها و بوها از طریق حس چشایی و بویایی می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل با چشیدن مواد خوراکی و بوییدن مواد مختلف توانایی شناسایی آن‌ها را در محیط پیرامون خود به دست می‌آورند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان در خواهند یافت که بسیاری از مزه‌ها و بوها را از طریق حواس چشایی و بویایی می‌توانند شناسایی کنند.

۲- نوآموزان با مزه‌های (شیرینی، شوری، ترشی) و بوهای مواد مختلف آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با چشیدن مزه‌ها و بوییدن بوها و آگاهی از اهداف شماره ۱، ۲ و ۳ پرورش حس چشایی و اهداف شماره ۱ و ۲ پرورش حس بویایی آمادگی مقدماتی.

• آگاهی از هدف شناختی شماره ۳ پرورش حس بویایی آمادگی مقدماتی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- توانایی استفاده از زبان برای خوردن مواد غذایی
- بینی برای بوئیدن مواد
- شناخت اعضای بدن

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- انواع خوراکی‌ها با مزه‌های شور، شیرین و ترش
- انواع مواد بودار مثل نفت، الکل، آبلیمو، میوه، سرکه، عطر و ...
- کارت‌های تصویری مربوط به میوه‌ها و خوراکی‌ها
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : شناخت

مؤلفه : پرورش حواس

دوره : آمادگی (مقدمانی)

### هدف کلی : پرورش حس چشایی و بویایی

#### واژگان کلیدی :

شیرین - شور - ترش - خوش مزه - بد مزه - خوش بو - بدبو

مراحل آموزش حس چشایی : اهداف رفتاری ذکر شده در پرورش حس چشایی و مراحل آموزش آن کاملاً واضح و روشن

است. معلم خوراکی‌های مختلفی که مزه شیرین دارند ارائه کرده و نوآموز همراه با خوردن آن‌ها نام خوراکی و واژه شیرین را ابتدا با راهنمایی معلم و سپس به صورت خود به خود بیان کند.

در مورد مزه و واژه ترش، شور نیز ابتدا با راهنمایی معلم و سپس به صورت خود به خود توسط نوآموز بیان شود.

مراحل آموزش حس بویایی : اهداف رفتاری ذکر شده در پرورش حس بویایی و مراحل آموزش آن کاملاً واضح و روشن

است. مواد آموزشی مربوط به حس بویایی (عطر - نفت - الکل - آبلیمو - میوه - سرکه و ...) می‌باشد.

#### توصیه :

۱- هر سه حس (لامسه، بویایی، چشایی) به طور موازی و هم‌زمان آموزش داده شود.

۲- مواد آموزشی مربوط به حس چشایی (شیرینی، ترشی، شوری) می‌باشد.

۳- نوآموزان خوراکی‌ها و تصاویر خوراکی‌ها را با توجه به دستور معلم بر اساس مزه طبقه‌بندی و جدا کنند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم حس چشایی و بویایی تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- از نوآموزان بخواهید تا مواد خوراکی مختلف را با استفاده از حس چشایی و از طریق مزه‌ی آن‌ها شناسایی کنند.

۳- از نوآموزان بخواهید تا خوراکی‌های مختلف را با توجه به مزه‌های آن‌ها (شیرین، شور، ترش) دسته‌بندی کنند.

۴- از نوآموزان بخواهید تا مواد مختلف را با توجه به بوی آن‌ها از طریق حس بویایی شناسایی کنند.

#### ارزشیابی :

۱- نوآموزان به طور شفاهی نام مزه‌های مختلف (شیرین، ترش، شور) را بیان کنند.

۲- برای ارزشیابی می‌توانید از فلش کارت‌های مربوط به مزه‌های مورد نظر را در موقعیت‌های مختلف و سایر تکالیف

استفاده کنید.





حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : شناخت

مؤلفه : مفاهیم ریاضی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

**هدف کلی :** شناخت اشکال هندسی (گردی/چهارگوش/سه گوش)

**مراحل آموزش شناخت اشکال هندسی :**

**مرحله اول :** اشکال هندسی را مقابل نوآموز قرار دهید، سپس هر بار از میان مجموعه‌ی اشکال، یک شکل را انتخاب کرده و به نوآموز بدهید تا در مقابل شکل مشابه آن قرار دهد.

**مرحله دوم :** پس از اطمینان یافتن از عمل تطابق صحیح نوآموزان، در این مرحله نام یکی از شکل‌های هندسی را بیان کرده و آن را به نوآموز نشان دهید و از او بخواهید نمونه دیگر آن شکل را نشان دهد. برای مثال : یک گردی در دست خود بگیرید و به نوآموز بگویید : یک گردی مثل این را نشان بده؟ نوآموز نمونه‌ی دیگر گردی را از مقابلش برداشته و نشان دهد.

**مرحله سوم :** هم‌زمان با نشان دادن شکل مورد نظر، از نوآموز بخواهید تا نام آن را تکرار کند.

**مرحله چهارم :** نوآموز در این مرحله باید قادر باشد تا نام هر شکل هندسی را که به او نشان داده می‌شود به خاطر آورده و نام آن را بیان کند.

**توصیه :** اشکال هندسی هم رنگ و هم اندازه باشد.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با اشکال هندسی تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به صورت مستقل با ترکیب اشکال هندسی آموزش داده شده، تصویر بسازند (کلاژ اشکال هندسی).

۳- از نوآموزان بخواهید تا اشکال هندسی آموزش داده شده را در اشیاء پیرامون شناسایی کنند.

۴- در فضایی باز اشکال هندسی آموزش داده شده را با ابعاد بزرگ بکشید و از نوآموزان بخواهید بر روی اضلاع آن‌ها حرکت کنند.

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام اشکال هندسی ساده را بیان کنند.

۲- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های اشکال هندسی و سایر تکالیف استفاده کنید.

**هدف کلی : شناخت رنگ‌ها (چهار رنگ اصلی)****چکیده :**

در این درس رنگ‌های اصلی (قرمز/آبی/زرد/سبز) از مبحث رنگ‌ها به نوآموزان آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، جورکردن، بیان نام و تعمیم رنگ‌ها می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر مختلف ارایه شده را رنگ‌آمیزی می‌کنند، و توانایی شناسایی رنگ‌های آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود بدست می‌آورند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان درک خواهند کرد که در محیط اطراف ما رنگ‌های مختلفی وجود دارند.

۲- نوآموزان نسبت به رنگ‌های موجود در محیط اطراف خود توجه نشان می‌دهند.

۳- نوآموزان با چهار رنگ اصلی قرمز/آبی/زرد/سبز آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با مشاهده‌ی فعالیت‌های ساده و اهداف رفتاری شماره ۳ و ۴ شناخت رنگ‌های آمادگی مقدماتی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۵، ۶ و شناخت رنگ آمادگی مقدماتی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

آشنایی با مفاهیم اطلاعات عمومی (اشیاء - میوه‌ها - حیوانات و ...)

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- مکعب‌ها یا مهره‌های رنگی یک شکل و یک اندازه با چهار رنگ اصلی (از هر رنگ ۵ عدد)
- فلش کارت‌های رنگی در چهار رنگ اصلی
- شکل‌های ساده برای رنگ‌آمیزی
- وسایل رنگ‌آمیزی (مداد شمعی، گواش، ماژیک، مداد رنگی و ...)
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

۱- قرمز                      ۲- آبی                      ۳- زرد                      ۴- سبز

**هدف کلی :** شناخت رنگ‌ها (چهار رنگ اصلی)**مراحل آموزش شناخت رنگ ها :**

**مرحله اول :** با ارائه یک مکعب رنگی، نوآموز مکعبی را هم رنگ مکعبی که در دست معلم است از بین مکعب‌های رنگی جدا کرده و نشان دهد.

**مرحله دوم :** نوآموزان با در اختیار داشتن همه مکعب‌ها، مکعب‌های یک‌رنگ را باهم دسته‌بندی کند (ابتدا با دو رنگ).

**مرحله سوم :** با بیان (مکعب‌های قرمز را جدا کن) از نوآموز بخواهید تا مکعب رنگ مورد نظر را از میان مکعب‌های رنگی جدا کند.

**مرحله چهارم :** نوآموز هم‌زمان با برداشتن مکعب مورد نظر نام رنگ آن را همراه با معلم تکرار کند.

**مرحله پنجم :** از نوآموز بخواهید نام رنگ مورد نظر را پس از هر بار که از او می‌پرسید «این چه رنگیه؟» بخاطر آورده و بیان کند.

**توصیه :**

اولین رنگ مورد نظر برای آموزش اختیاری است. معمولاً رنگ آبی را به دلیل ساده‌تر بودن تلفظ آن انتخاب می‌کنند. پس از آموزش یک رنگ (برای مثال آبی) مجدداً مرحله‌ی اول تا پنجم را با رنگ دیگر (برای مثال قرمز) شروع کنید و پس از آموزش رنگ دوم، آموزش رنگ سوم (زرد) را بار دیگر از مرحله‌ی اول تا پنجم اجرا کنید. برای تسهیل در امر تعمیم رنگ لازم است پس از یادگیری حداقل ۳ رنگ دائماً در مورد رنگ اشیای مختلف از نوآموزان سؤال کنید.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- داستان یا شعری را در رابطه با رنگ‌ها تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
- ۲- نوآموزان را تشویق کنید تا با کمک شما یا به صورت مستقل با کاغذهای رنگی بریده شده کلاژ بسازند.
- ۳- از نوآموزان بخواهید تا رنگ‌های آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود شناسایی کنند.
- ۴- در فضایی باز فوم‌های رنگی (اشکال هندسی بزرگ) را روی زمین قرار دهید و از نوآموزان بخواهید بر روی رنگ مورد نظر راه بروند.

**ارزشیابی :**

- ۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام رنگ‌ها را بیان کنند.
- ۲- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های رنگی و سایر تکالیف استفاده کنید.

حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : مفاهیم ریاضی

خرده حیطه : شناخت  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت اندازه

#### چکیده :

در این درس مفاهیم (بزرگ/کوچک - کوتاه/بلند) از مبحث اندازه به نوآموزان آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و تعمیم اندازه‌ها می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر اشیا در اندازه‌های مختلف را رنگ می‌کنند و توانایی شناسایی اندازه‌های آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود بدست می‌آورند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان درک خواهند کرد که در محیط اطراف ما اشیا در اندازه‌های مختلف وجود دارند.
- ۲- نوآموزان نسبت به اندازه‌های مختلف اطراف خود آگاهی به دست می‌آورند.
- ۳- نوآموزان با اندازه‌های مختلف بزرگ/کوچک - کوتاه/بلند آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با مشاهده‌ی فعالیت‌های ساده و اهداف رفتاری شماره ۳، ۴، ۷، ۸ و ۱۰ شناخت اندازه آمادگی مقدماتی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۵، ۶ و ۹ شناخت اندازه آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

آشنایی با اشیا، میوه‌ها، حیوانات و... که باید پیش از این آموزش داده شود.

#### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- فلش کارت‌های اشیا در اندازه‌های مختلف
- مکعب‌ها یا مهره‌های رنگی یک شکل و یک رنگ در دو اندازه‌ی بزرگ و کوچک
- اشیا (میله، تیره چوب، مداد و...) در دو اندازه‌ی بلند و کوتاه
- شکل‌های ساده برای رنگ آمیزی
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

#### واژگان کلیدی :

- ۱- بزرگ/کوچک
- ۲- کوتاه/بلند

خرده حیطة : شناخت دوره : آمادگی (مقدمانی)	حیطة : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : مفاهیم ریاضی
<b>هدف کلی : شناخت اندازه</b>	
<p style="text-align: center;"><b>مراحل آموزش مفهوم بزرگ/کوچک :</b></p> <p><b>مرحله اول :</b> اشیاء را در دو اندازه بزرگ و کوچک مقابل نوآموز قرار دهید و به عنوان الگو، به نوآموز کمک کنید تا اشیاء را در دو گروه بزرگ و کوچک قرار دهد.</p> <p><b>مرحله دوم :</b> در این مرحله یکی از اشیاء مثلاً بزرگ را برداشته و با نشان دادن آن، نام آن را بیان کنید و از نوآموزان بخواهید نمونه دیگر آن شیء بزرگ را که در گروه بزرگها قرار دارد، نشان دهد.</p> <p><b>مرحله سوم :</b> همزمان با نشان دادن شیء بزرگ، از نوآموز بخواهید تا واژهی بزرگ را تکرار کند.</p> <p><b>مرحله چهارم :</b> نوآموز واژهی بزرگ را نسبت به پرسش معلم «این چطوره» به خاطر آورده و بیان کند.</p> <p><b>مرحله پنجم :</b> به طور متناوب از هر دو واژه و مفهوم متضاد بزرگ و کوچک به صورت همزمان با اشیاء مختلف پیرامونی تمرین گردد.</p> <p style="text-align: right;"><b>توصیه :</b></p> <p>۱- لازم به یادآوری است که در ارتباط با آموزش واژهها و مفاهیم متضاد نظیر بزرگ/کوچک - کوتاه/بلند - زیر/رو - بالا/پایین و ... در بخش مقدماتی - دور/نزدیک - باز/بسته - بیشتر/کمتر و ... در بخش تکمیلی هر دو مورد باید در معرض دید نوآموز باشد و تا پایان مرحله چهارم تأکید بر روی یک واژه و مفهوم صورت گیرد در این جا پس از آموزش مفهوم بزرگ مفهوم کوچک باید از مرحلهی اول تا چهارم آموزش داده شود و تأکید بر واژه «کوچک» در تمامی چهار مرحله صورت می گیرد.</p> <p>۲- وجود دو گروه اشیاء در دو اندازه متفاوت از هر اندازه چند عدد ضروری می باشد.</p> <p>۳- برای آموزش مفهوم کوتاه و بلند می توانید از این الگو استفاده کنید.</p> <p style="text-align: center;"><b>فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :</b></p> <p>۱- داستان یا شعری را در رابطه با اندازهها تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.</p> <p>۲- نوآموزان را تشویق کنید تا با استفاده از خمیر بازی، گل رس و ... اشیایی را در اندازههای خواسته شده درست کنند.</p> <p>۳- از نوآموزان بخواهید تا اندازههای مورد نظر را در اشیا پیرامون خود شناسایی کنند.</p> <p>۴- از نوآموزان بخواهید تا فعالیت های مقایسه ای در زمینهی اندازهها انجام دهند. مثلاً مقایسهی قد، مقایسهی وسایل شخصی مانند جامدادی، پاک کن و ...</p> <p>۵- تکه های بریده شدهی تصاویر اشیا در اندازههای مورد نظر را در تصویر زمینه با توجه به دستورالعمل معلم بچسباند و آن تصویر را با جمله ای توصیف کند. مثلاً چسباندن توپ کوچک در دست تصویر پسر و یا چسباندن توپ بزرگ در دست تصویر دختر.</p> <p style="text-align: right;"><b>ارزشیابی :</b></p> <p>۱- نوآموزان به طور شفاهی نام اندازههای مورد نظر را بیان کنند.</p> <p>۲- برای ارزشیابی می توانید از فلش کارت های اشیا در اندازههای مورد نظر و سایر تکالیف استفاده کنید.</p>	

**هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی****چکیده :**

در این درس مفاهیم (زیر/رو، داخل/خارج، بالا/پایین، جلو/عقب، راست/چپ و اول/آخر) از مبحث مفاهیم فضایی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و تشخیص موقعیت اشیا در فضا می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل موقعیت اشیا را در فضاهای مختلف با به کار بستن انواع فعالیت‌ها شناسایی می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان در خواهند یافت در محیط پیرامون، اشیا در موقعیت‌های فضایی مختلفی قرار دارند.

۲- نوآموزان نسبت به موقعیت‌های مختلف فضایی آگاهی پیدا می‌کنند.

۳- نوآموزان با مفاهیم فضایی (زیر/رو، داخل/خارج، بالا/پایین، جلو/عقب، راست/چپ و اول/آخر) آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با مشاهده‌ی قرار گرفتن اشیا در موقعیت‌های فضایی مختلف و اهداف شماره ۲، ۳، ۶، ۷ و ۹ شناخت مفاهیم فضایی (زیر/رو، داخل/خارج، بالا/پایین، جلو/عقب) و اهداف شماره ۲ و ۴ شناخت مفاهیم فضایی (راست/چپ، اول/آخر) آمادگی مقدماتی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۴، ۵ و ۸ شناخت مفاهیم فضایی (زیر/رو، داخل/خارج، بالا/پایین، جلو/عقب) و اهداف شماره ۱، ۳ و ۵ شناخت مفاهیم فضایی (راست/چپ، اول/آخر) آمادگی مقدماتی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با مفاهیم اطلاعات عمومی (اشیا، میوه‌ها، حیوانات و ...)

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- اشیا مختلف، میوه‌ها، حیوانات و ...
- کارت‌های تصویری، فلش کارت اشیا در موقعیت‌های مختلف
- شکل‌های ساده برای رنگ آمیزی
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : مفاهیم ریاضی

خرده حیطه : شناخت  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی

#### واژگان کلیدی :

- ۱- زیر/رو
- ۲- داخل/خارج
- ۳- بالا/پایین
- ۴- جلو/عقب
- ۵- راست/چپ
- ۶- اول/آخر

#### مراحل آموزش مفهوم زیر/رو :

مرحله اول : با اشاره به شیء که زیر میز قرار داده اید، نام آن شیء را بیان کرده و واژه زیر را تکرار کنید و از نوآموز بخواهید شیء دیگری را زیر میز بگذارد.

مرحله دوم : هم‌زمان با قرار دادن اشیاء زیر میز، از نوآموز بخواهید واژه‌ی زیر (یا زیر میز) را تکرار کند.

مرحله سوم : نوآموز واژه‌ی زیر را نسبت به پرسش معلم «این عروسک کجا گذاشتیم؟» به‌خاطر آورده و بیان کند.

مرحله چهارم : آموزش واژه و مفهوم رو همانند سه مرحله فوق اجرا می‌گردد. در تمامی مراحل آموزش دو شیء متفاوت یا یکسان هم‌زمان زیر و روی میز قرار داده می‌شود اما تأکید بر یک واژه است.

مرحله پنجم : به‌طور متناوب از هر دو واژه و مفهوم زیر/رو به‌صورت هم‌زمان همراه با عملکرد نوآموزان نسبت به محیط پیرامون تمرین می‌گردد.

مرحله ششم : نوآموز دستورهای کلامی شفاهی که مربوط به قید مکان (زیر/رو) می‌باشد را انجام می‌دهد. مثلاً به نوآموز

بگوئید : دستت را بذار روی سرت، دستت را ببر زیر میز. و نوآموز دستور کلامی شفاهی داده شده را انجام دهد.

در مورد مفهوم بالا/پایین، می‌توانید چند مفهوم را با هم ادغام کرده و با نوآموزان تمرین کنید. مانند :

دستور؛ معلم : توپُ بنداز پایین،

پرسش؛ معلم : چه کار کردی؟

پاسخ؛ نوآموز : توپُ انداختم پایین.

تذکر : در صورت توانایی ذهنی و کلامی نوآموز این فعالیت را انجام دهید.

#### توصیه :

۱- برای مفاهیم بالا/پایین، عقب/جلو، چپ/راست، داخل/خارج می‌توانید از الگوی پیشنهادی استفاده کنید.

۲- مراحل کار باید به‌صورت مجسم و نیمه مجسم و کاربردی اجرا شود.

(۱- مجسم (نشان دادن)، ۲- نیمه مجسم (رنگ کردن)، ۳- کاربردی (حرکت به جهت موردنظر)).



حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : مفاهیم ریاضی

خرده حیطه : شناخت  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی

#### مراحل آموزش مفهوم اول/آخر :

مرحله اول : در این مرحله چند ماشین را در مقابل نوآموز با مبدأ مشخص قرار داده و ماشین اول را نشان دهید و هم‌زمان با آن واژه‌ی اول را بیان کنید.

مرحله دوم : نوآموزان کلاس را در یک صف قرار داده به طوری که مبدأ صف مشخص شده باشد. سپس نفر اول را نشان داده و هم‌زمان با آن واژه‌ی اول را بیان کنید.

مرحله سوم : در این گام تصاویری را که بیانگر مفهوم اول می‌باشد را به نوآموزان نشان داده و آن‌ها هم‌زمان با شما واژه‌ی اول را تکرار کنند.

#### توصیه :

۱- مفهوم آخر را مانند مراحل بالا آموزش دهید.

۲- همکاران محترم در نظر داشته باشند که علاوه بر ماشین می‌توانند از عروسک و ماکت‌های حیوانات و... نیز استفاده کنند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم فضایی مورد نظر تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- نوآموز تکه‌های بریده شده‌ی تصاویر اشیا مختلف را در تصویر زمینه با توجه به موقعیت فضایی خواسته شده بچسباند و برای آن جمله‌ای بیان کند.

۳- از نوآموزان بخواهید در محیط پیرامون، موقعیت‌های فضایی مختلف اشیا را شناسایی کنند.

۴- در فضایی باز از نوآموزان بخواهید تا در موقعیت‌های فضایی مختلف قرار گیرند (بالای پله‌ها بروند یا زیر میز بروند و...).

#### ارزشیابی :

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام موقعیت‌های فضایی مختلف را بیان کنند.

۲- برای ارزشیابی می‌توانید از فلش کارتهایی که نحوه قرارگیری اشیا را در موقعیت‌های مختلف نشان می‌دهد، استفاده کنید.

خرده حیطة : شناخت دوره : آمادگی (مقدماتی)	حیطة : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : مفاهیم ریاضی
<b>هدف کلی :</b> تشخیص تفاوت و تشابهات (بینایی)	
<p style="text-align: right;"><b>چکیده :</b></p> <p>در این درس مفاهیم «مثل هم و فرق داره» از مبحث تفاوت و تشابهات به نوآموزان آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرآیند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به مقایسه اشیا و اشکال از نظر شکل، رنگ و اندازه و بیان واژه‌های مثل هم و فرق داره می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل با مقایسه‌ی اشیا و یا تصاویر، آن‌ها را طبقه‌بندی می‌کنند.</p> <p style="text-align: center;"><b>اهداف مفهومی (جزئی) :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>۱- نوآموزان در خواهند یافت که اشکال و اشیا محیط پیرامون از برخی جهات مشابهند.</li> <li>۲- نوآموزان در خواهند یافت که اشکال و اشیا محیط پیرامون از برخی جهات متفاوتند.</li> <li>۳- نوآموزان نسبت به تفاوت‌ها و تشابهات بین اشکال و اشیا پیرامون خود توجه نشان می‌دهند.</li> <li>۴- نوآموزان با مشاهده‌ی تفاوت‌ها و تشابهات موجود بین اشکال و اشیا از نظر شکل، رنگ و اندازه به مقایسه آن‌ها می‌پردازند.</li> </ol> <p style="text-align: center;"><b>دانش پیش نیاز :</b></p> <p style="text-align: center;"><b>الف) دانش پیش نیاز برای معلم :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.</li> <li>• آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده – پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با مشاهده‌ی فعالیت‌های ساده و اهداف شماره ۲، ۵، ۸، ۱۰، ۱۲ و ۱۴ تشخیص تفاوت و تشابهات (بینایی) آمادگی مقدماتی.</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی با اشکال هندسی، رنگ‌ها، اندازه‌ها، اشیا، میوه‌ها، حیوانات و ...</li> <li>• آشنایی با مفاهیم فضایی</li> </ul> <p style="text-align: center;"><b>وسایل آموزشی مورد نیاز :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• فلش کارت اشکال و اشیا در رنگ‌ها و اندازه‌های متفاوت و مشابه</li> <li>• اشکال هندسی در رنگ‌ها و اندازه‌های متفاوت و مشابه</li> <li>• کارت‌های تصویری اشیا و اشکال در رنگ‌ها و اندازه‌های متفاوت و مشابه</li> <li>• مهره‌های رج شونده در رنگ‌های متفاوت</li> <li>• موزاییک‌های رنگی</li> <li>• ماکت یا تصاویر میوه‌ها و حیوانات</li> </ul>	

### هدف کلی : تشخیص تفاوت و تشابهات (بینایی)

- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

واژگان کلیدی :

۱- مثل هم      ۲- فرق داره

مراحل آموزش :

**مرحله اول :** چهار شی متفاوت را با فاصله جلوی نوآموز بچینید، سپس چهار شی را که مشابه سری اول هستند انتخاب کرده هر بار یک شی را به نوآموز نشان دهید و از نوآموز بپرسید : «اینو کجا بذارم؟» «این مثل کدومه؟» نوآموز باید شی مورد نظر را از مجموعه‌ی مربوط به خود پیدا کرده و به شما (آموزگار) نشان دهد و شما در پاسخ به نوآموز بگویید «این‌ها مثل هم هستند» این فعالیت را با اشکال هندسی نیز تکرار کنید. سپس دو سری تصویر مشابه فراهم کنید و مانند اشکال هندسی یا سایر اشیا فعالیت را ادامه دهید.

**مرحله دوم :** در این مرحله، یک مجموعه از اشکال مختلف و مشابه (چهارگوش، گردی، سه گوش) از هر کدام دو عدد در اختیار نوآموز قرار دهید و از نوآموز بخواهید شکل‌های مثل هم را از مجموعه جدا کرده و در کنار هم قرار دهد. در ضمن می‌توان همین فعالیت را با استفاده از تصویر نیز انجام دهید به طوری که نوآموز دور تصاویر مشابه خط بسته بکشد.

**مرحله سوم :** در این مرحله همزمان با نشان دادن دو شی مثل هم، از نوآموزان بپرسید : «این‌ها چی‌اند؟» و بلافاصله به نوآموزان بگویید «مثل همنده» و این عبارت را چند بار تکرار کنید تا نوآموزان آن را بیان کنند. بنابراین هدف این است که نوآموزان اصطلاح «مثل هم» را هنگام مقایسه‌ی دو شی مشابه بیان کنند (مشابه بودن دو شی یا دو مکعب و یا دو تصویر را به طور کلامی بیان کنند).

این روند را برای مکعب‌های رنگی و تصاویر مثل هم تکرار کنید.

پس از این که نوآموزان توانستند عبارت «مثل هم» را به طور صحیح برای اشیا، مکعب‌ها و تصاویر مثل هم به کار ببرند، می‌توان وارد مرحله‌ی آموزش اصطلاح «متفاوت/فرق داره» شد. اشیا را طبق روال فوق مقابل نوآموز قرار دهید. سپس یک شی را از میان سری دومی که در اختیار دارید به نوآموز نشان دهید و از نوآموز بپرسید «این‌ها مثل هم هستند؟» نوآموز باید پاسخ دهد «نه» مثل هم نیستند. سپس به نوآموز بگویید «بله، این‌ها مثل هم نیستند»، «این‌ها چی‌اند؟» «این‌ها متفاوت هستند/این‌ها باهم فرق دارند» پس از تکرار این عبارت از نوآموزان بخواهید تا همان عبارات را تکرار کنند و همین روند را برای مکعب‌های رنگی متفاوت و تصاویر مختلفی که با هم فرق دارند تکرار کنید.

**توصیه :**

۱- در تمامی مراحل آموزش مفهوم «مثل هم و فرق داره» از اشیا، میوه‌ها و حیوانات و یا تصاویر آن استفاده می‌شود.

۲- این دستورالعمل براساس شکل است و همکاران می‌توانند برای رنگ و اندازه نیز از این الگو استفاده کنند.

۳- برای آموزش مفهوم متفاوت (فرق داره) مرحله‌ی اول و سوم مانند روال فوق آموزش داده شود.

<p>خرده حیطه : شناخت دوره : آمادگی (مقدماتی)</p>	<p>حیطه : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : مفاهیم ریاضی</p>
<p><b>هدف کلی :</b> تشخیص تفاوت و تشابهات (بینایی)</p>	
<p><b>فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفهوم تفاوت و تشابه تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.</li> <li>۲- با طراحی یک مسابقه می توانید دو تصویر که از نظر شکل ظاهری با هم مشابه هستند ولی در مواردی اختلاف دارند در اختیار هر نوآموز قرار دهید و از آن ها بخواهید اختلاف های دو تصویر را پیدا کرده و نشان دهند. هر نوآموزی که بیشترین اختلاف را شناسایی کند برنده ی مسابقه خواهد بود.</li> <li>۳- از نوآموزان بخواهید در محیط پیرامون اشیا و اشکال مشابه هم و یا متفاوت را شناسایی کنند.</li> <li>۴- از نوآموزان بخواهید تا خود را با دوستانشان مقایسه کرده و تشابهات و تفاوت های ظاهری یکدیگر را پیدا کنند.</li> </ol> <p><b>ارزشیابی :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>۱- نوآموزان اشیا و اشکال مثل هم را در یک دسته قرار دهند.</li> <li>۲- نوآموزان شی یا شکل متفاوت را از هم جدا کنند.</li> <li>۳- واژه های مثل هم و فرق دارد را در فعالیت ها به کار ببرند.</li> <li>۴- برای ارزشیابی می توانید از فلش کارت های مربوط به تفاوت ها و تشابهات و سایر تکالیف استفاده کنید.</li> </ol>	

<p>خرده حیطه : شناخت دوره : آمادگی (مقدماتی)</p>	<p>حیطه : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : اطلاعات عمومی</p>
<p><b>هدف کلی : شناخت اشیا</b></p>	
<p style="text-align: right;"><b>چکیده :</b></p> <p>در این درس شناخت اشیا مختلف از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرآیند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و کاربرد اشیا می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر اشیا را رنگ می‌کنند و توانایی شناسایی اشیا آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود بدست می‌آورند.</p> <p style="text-align: right;"><b>اهداف مفهومی (جزئی) :</b></p> <p>۱- نوآموزان در خواهند یافت که اشیا با کاربردهای مختلف در محیط پیرامون وجود دارند.</p> <p>۲- نوآموزان با برخی از اشیا محیط پیرامون خود آشنا می‌شوند.</p> <p style="text-align: right;"><b>دانش پیش نیاز :</b></p> <p style="text-align: right;"><b>الف) دانش پیش نیاز برای معلم :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.</li> <li>• آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با دیدن اشیا مختلف و اهداف شماره ۳، ۴ و ۵ شناخت اشیا آمادگی مقدماتی.</li> <li>• آگاهی از اهداف شناختی هدف شماره ۱، ۲، ۶ و ۷ شناخت اشیا آمادگی مقدماتی.</li> </ul> <p style="text-align: right;"><b>ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی نسبی با برخی از اشیا</li> <li>• وسایل آموزشی مورد نیاز :</li> <li>• اشیا مورد نظر</li> <li>• کارت‌های تصویری اشیا</li> <li>• کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه</li> </ul> <p style="text-align: right;"><b>واژگان کلیدی :</b></p> <p>نام اشیایی که آموزش داده می‌شود.</p>	

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : شناخت

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت اشیا

#### مراحل آموزش شناخت اشیا :

**مرحله اول :** (معرفی اشياء و کاربرد آن‌ها) ابتدا چند شیء مختلف را که نوآموزان با آن‌ها در محیط‌های مختلف سر و کار دارند (در صورت امکان به صورت مجسم و در غیر این صورت تصاویر اشياء) را به آن‌ها نشان دهید و در مورد نام، ویژگی‌های ظاهری و کاربرد و رعایت موارد ایمنی به هنگام به کارگیری اشياء و مکان قرار گرفتن و روابط بین آن‌ها و ... گفتگو کنید.

**مرحله دوم :** (تکرار نام اشياء پس از معلم) در این مرحله از نوآموز بخواهید نام تصویر هر شیء را پس از شما تکرار کند.

**مرحله سوم :** (بیان نام هر شیء پس از دیدن شیء یا تصویر آن) خود شیء یا تصویر شیء را به نوآموز نشان دهید و از او بپرسید

این چیه؟ نوآموز با به خاطر آوردن نام شیء، نام آن را بیان کند.

**مرحله چهارم :** نوآموز با جملات ساده ویژگی‌های ظاهری و عملکردی و روابط بین اشیا را بیان کند.

**توصیه :** همکاران محترم به منظور آموزش اشياء (در و پنجره، دیوار، میز، صندلی، تلفن، تختخواب، رادیو، ضبط صوت،

فرش، پرده، کمد، تلویزیون، پارچه، نخ سوزن، یقه، جیب، دکمه، زب، قیچی، چرخ خیاطی، اجاق گاز، یخچال، قاشق، چنگال،

بشقاب، کاسه، کارد، سینی، قوری، قندان، قابلمه، نمکدان، سماور، کتری، لیوان، بلوز، شلوار، پیراهن، کفش، جوراب، کلاه،

دستکش، شال، پالتو، ساعت، چتر، مسواک، شانه، خمیردندان، حوله، صابون، آینه) می توانند از الگوی پیشنهادی استفاده

نمایند.

#### مراحل آموزش کاربرد اشیا :

**مرحله اول :** اشياء مختلف را انتخاب کرده و در مقابل دید نوآموز قرار دهید و سپس با بیان نام اشياء آن‌ها را برحسب کاربرد

جدا نمایید.

**مرحله دوم :** در این مرحله تصاویر اشياء مختلف را انتخاب کرده و در مقابل دید نوآموز قرار دهید. سپس با بیان نام تصاویر

اشياء، از نوآموز بخواهید تصاویر را برحسب کاربرد جدا نماید.

**مثال : معلم :** تصاویر وسایلی را که با آن غذا می خوریم جدا کن.

**نوآموز :** تصویر قاشق، چنگال، بشقاب و ... را جدا کند.

**مرحله سوم :** در این مرحله تصاویر یا اشياء مورد نظر را به نوآموز نشان دهید و از او بخواهید کاربرد اشیا را بیان نمایند.

**مثال : معلم :** با نشان دادن لیوان از نوآموز می پرسد، با آن چکار می کنیم؟

**نوآموز :** آب می خوریم.

<p>حیطه : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : اطلاعات عمومی</p>	<p>خرده حیطه : شناخت دوره : آمادگی (مقدماتی)</p>
<p><b>هدف کلی : شناخت اشیا</b></p>	
<p><b>مراحل آموزش رابطه موضوعی اشیا با یکدیگر :</b></p> <p><b>مرحله اول :</b> ابتدا دو مجموعه شیء آشنا را که عناصر آن در یک رابطه موضوعی با یکدیگر مرتبط هستند در مقابل دید نوآموزان قرار دهید سپس با بیان نام شیء و توضیح رابطه آن با شیء دیگر آن‌ها را در یک ردیف موازی قرار دهید.</p> <p><b>مرحله دوم :</b> در این مرحله دو مجموعه شیء آشنا را که عناصر آن در یک رابطه موضوعی با یکدیگر مرتبط هستند را در مقابل دید نوآموز قرار دهید و از نوآموز بخواهید هر کدام از اشیاء را برحسب رابطه با یکدیگر جفت نماید.</p> <p>همکاران محترم به این نکته توجه داشته باشند که اشیاء جفت در یک ردیف موازی با یکدیگر قرار نگیرند.</p> <p><b>مرحله سوم :</b> در این مرحله تصاویر اشیاء آشنا را که عناصر آن در یک رابطه موضوعی با یکدیگر مرتبط هستند را در مقابل دید نوآموز قرار دهید و از او بخواهید تا تصاویری که برحسب موضوع با هم رابطه دارند را با خط به هم وصل نماید.</p> <p><b>فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>۱- داستان یا شعری را در رابطه با اشیا و کاربردهای آن تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.</li> <li>۲- از نوآموزان بخواهید تا اشیا آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود شناسایی کنند.</li> <li>۳- از نوآموزان بخواهید تا در محیط پیرامون خود محل قرار گرفتن اشیا را نشان داده یا بیان کنند.</li> <li>۴- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر اشیا را رنگ آمیزی کنند.</li> <li>۵- با استفاده از برخی بازی‌ها اشیا را با توجه به کاربردشان طبقه‌بندی نمایند.</li> </ol> <p><b>ارزشیابی :</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام اشیا آموزش داده شده را بیان کنند.</li> <li>۲- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های اشیا و سایر تکالیف استفاده کنید.</li> </ol>	

حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : اطلاعات عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت میوه‌ها

#### چکیده :

در این درس شناخت میوه‌ها از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و مزه میوه‌ها می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر میوه‌ها را رنگ می‌کنند و توانایی شناسایی میوه‌های آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود به دست می‌آورند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان در خواهند یافت که میوه‌های مختلف با رنگ‌ها، شکل‌ها و مزه‌های متفاوت در محیط پیرامون وجود دارند.
- ۲- نوآموزان با برخی از میوه‌های محیط پیرامون خود آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی مانند انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با دیدن میوه‌های مختلف و اهداف شماره ۳، ۴ و ۵ شناخت میوه‌های آمادگی مقدماتی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۶، ۷ و ۸ شناخت میوه‌های آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با برخی از رنگ‌ها، مزه‌ها و اشکال
- وسایل آموزشی مورد نیاز :
- میوه‌های مورد نظر به‌طور طبیعی
- ماکت میوه‌ها
- کارت‌های تصویری میوه‌ها
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

#### واژگان کلیدی :

- نام میوه‌هایی که آموزش داده می‌شود.
- مزه میوه‌هایی که آموزش داده می‌شود.



حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : اطلاعات عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت میوه‌ها

#### مراحل آموزش شناخت میوه‌ها :

**مرحله اول :** (معرفی سیب به عنوان میوه) چند عدد سیب در رنگ‌های مختلف و یا تصاویری از سیب را به نوآموزان نشان دهید و در مورد نام، شکل، بو، مزه، رنگ، نحوه‌ی خوردن و رعایت نکات بهداشتی و ایمنی موقع خوردن و ... با نوآموزان گفتگو کنید.

**مرحله دوم :** (تشخیص سیب از بین میوه‌های دیگر) دو تصویر خیار و سیب را نشان دهید و از نوآموز بخواهید تصویر سیب را به شما نشان دهد. براساس توانایی‌های ذهنی نوآموزان می‌توان به تدریج تصاویر میوه‌های دیگر را افزایش داد تا از بین تصاویر میوه‌های مختلف، تصویر سیب را نشان دهد.

**مرحله سوم :** (تکرار نام سیب پس از معلم) پس از آشنایی با این میوه از نوآموز بخواهید تا نام تصویر مورد نظر (سیب) را پس از شما تکرار کند.

**مرحله چهارم :** (بیان نام سیب با دیدن تصویر آن) تصویر سیب را به نوآموز نشان دهید و بپرسید این چیه؟ نوآموز با دیدن تصویر سیب با به‌خاطر آوردن آن، نام آن را بیان کند.

**مرحله پنجم :** (بیان جمله‌های ساده در توصیف سیب) مثال :

— معلم : سیب چه رنگیه؟ نوآموز : قرمز و زرد و سبز

— معلم : سیب چه جوری می‌خوریم؟ نوآموز : پوست می‌کنیم، گاز می‌زنیم

— معلم : سیب چه مزه‌ای؟ نوآموز : شیرین.

#### توصیه :

همکاران محترم به منظور آموزش میوه‌های (خیار - انار - لیموشیرین - انگور - هندوانه - گیلاس - پرتقال - نارنگی - موز - توت فرنگی - گلابی - انجیر - زردآلو - هلو - طالبی - گوجه سبز - خربزه - آلبالو) و میوه‌های محلی، می‌توانند از الگوی پیشنهادی استفاده نمایند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

- داستان یا شعری را در رابطه با میوه‌ها تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
- از نوآموزان بخواهید تا میوه‌های آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود شناسایی کنند.
- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر میوه‌ها را مطابق رنگ آن میوه رنگ آمیزی کنند.

#### ارزشیابی :

- نوآموزان به‌طور شفاهی نام میوه‌های آموزش داده شده را بیان کنند.
- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های میوه‌ها و سایر تکالیف استفاده کنید.

خرده حیطه : دانش عمومی دوره : آمادگی (مقدماتی)	حیطه : شناخت و دانش عمومی مؤلفه : اطلاعات عمومی
<b>هدف کلی : شناخت حیوانات</b>	
<p style="text-align: right;"><b>چکیده :</b></p> <p>در این درس شناخت حیوانات از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری به استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام، نوع غذا، محل زندگی و تقلید صدای حیوانات می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر حیوانات را رنگ می‌کنند و توانایی شناسایی حیوانات آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود به دست می‌آورند.</p> <p style="text-align: right;"><b>اهداف مفهومی (جزئی) :</b></p> <p>۱- نوآموزان در خواهند یافت که حیوانات با شکل‌های مختلف در محیط پیرامون وجود دارند و زندگی می‌کنند.  ۲- نوآموزان با برخی از حیوانات محیط پیرامون خود آشنا می‌شوند.</p> <p style="text-align: right;"><b>دانش پیش نیاز :</b></p> <p style="text-align: right;"><b>الف) دانش پیش نیاز برای معلم :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.</li> <li>• آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها با دیدن حیوانات مختلف و اهداف شماره ۳، ۴، ۶ و ۸ شناخت حیوانات آمادگی مقدماتی.</li> <li>• آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۵، ۷ و ۹ شناخت حیوانات آمادگی مقدماتی.</li> </ul> <p style="text-align: right;"><b>ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• آشنایی نسبی با برخی از حیوانات</li> <li>• وسایل آموزشی مورد نیاز :</li> <li>• ماکت حیوانات</li> <li>• فیلم‌های مستند در مورد حیوانات</li> <li>• کارت‌های تصویری حیوانات</li> <li>• پاپت حیوانات</li> <li>• کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه</li> </ul> <p style="text-align: right;"><b>واژگان کلیدی :</b></p> <p>۱- نام حیواناتی که آموزش داده می‌شود.  ۲- نام غذا و محل زندگی حیواناتی که آموزش داده می‌شود.</p>	

حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : اطلاعات عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت حیوانات

#### مراحل آموزش شناخت حیوانات :

**مرحله اول :** (معرفی گاو به عنوان یک حیوان) ماکت و تصاویری از گاو را نشان دهید و در مورد نام حیوان، غذای آن، محل زندگی و صدای آن با نوآموزان گفتگو کنید.

**مرحله دوم :** (تشخیص گاو از بین حیوانات دیگر) دو تصویر از گاو و یک حیوان دیگر را نشان دهید و از نوآموز بخواهید تصویر مربوط به گاو را نشان دهد. براساس توانایی‌های ذهنی نوآموزان می‌توان به تدریج تصاویر حیوانات دیگر را افزایش داد تا از بین تصاویر حیوانات، تصویر مربوط به گاو را نشان دهد.

**مرحله سوم :** (تکرار نام گاو پس از معلم) پس از آشنایی نوآموز با این حیوان از نوآموز بخواهید تا نام تصویر مورد نظر (گاو) را پس از شما تکرار کند.

**مرحله چهارم :** (بیان نام گاو با دیدن تصویر آن) تصویر گاو را نشان دهید و از نوآموز بپرسید این چه حیوانی است؟ نوآموز نام گاو را پس از دیدن تصویرش به خاطر آورده و بیان کند.

**مرحله پنجم :** (بیان جمله‌های ساده در توصیف گاو) تصویر مربوط به گاو را به نوآموز نشان دهید و از او بخواهید تا در مورد تصویر توضیح دهد.

— معلم : گاو چی می‌خوره؟ نوآموز : علف می‌خوره

— معلم : گاو کجا زندگی می‌کنه؟ نوآموز : در طویله زندگی می‌کنه

— معلم : صدای گاو چیه؟ نوآموز : ماما می‌کنه.

**مرحله ششم :** تصویر سه حیوان (اسب، گاو، گاو) را نشان دهید و از نوآموز بخواهید حیوان‌های مثل هم را نشان دهد.

**مرحله هفتم :** (تکرار واژه مثل هم پس از معلم) با نشان دادن دو حیوان مشابه به نوآموز واژه مثل هم را همراه با شما تکرار کند.

**مرحله هشتم :** (تشخیص حیوان متفاوت از بین حیوان‌های دیگر) تصویر سه حیوان (گاو، گاو، خروس) را به نوآموز نشان دهید و از او بخواهید حیوان متفاوت را نشان دهد.

**مرحله نهم :** (تکرار واژه فرق داره پس از معلم) با نشان دادن حیوان متفاوت به نوآموز واژه فرق داره را پس از شما تکرار کند.

#### توصیه :

همکاران محترم به منظور آموزش حیوانات دیگر (سگ - گربه - اسب - خروس - ماهی - مرغ - فیل - گوسفند - گنجشک - زنبور - جوجه - خرگوش - شیر - مار - کبوتر) می‌توانند از الگوی پیشنهادی استفاده کنند. آموزش حیوانات دیگری مانند : لاک‌پشت - قورباغه - میمون - آهو - موش - پلنگ - روباه - خرس و اردک در حد شناخت به نوآموزان معرفی می‌گردد و مورد ارزشیابی قرار نمی‌گیرد.

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت حیوانات

#### فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

- ۱- داستان یا شعری را در رابطه با حیوانات تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
- ۲- از نوآموزان بخواهید تا حیوانات آموزش داده شده را در محیط پیرامون خود شناسایی کنند.
- ۳- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر حیوانات را رنگ آمیزی کنند.
- ۴- نوآموزان را تشویق کنید تا با بازی های نمایشی (پوشیدن لباس حیوانات یا استفاده از پاپت حیوانات) مفاهیم آموخته شده را تثبیت نمایند.

#### ارزشیابی :

- ۱- نوآموزان به طور شفاهی نام حیوانات آموزش داده شده را بیان کنند.
- ۲- برای ارزیابی می توانید از فلش کارت های حیوانات و سایر تکالیف استفاده کنید.

حیطه : شناخت و دانش عمومی  
مؤلفه : اطلاعات عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت اعضای بدن، شناخت خود

#### چکیده :

در این درس شناخت اعضای بدن و شناخت خود از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرآیند یادگیری به استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت و بیان نام اعضای بدن و کاربردهای آن، جنسیت و نام و نام خانوادگی خود می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر اعضای بدن و لباس‌های جنسیت‌های دختر و پسر را رنگ می‌کنند و توانایی شناخت خود را بدست می‌آورند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان در خواهند یافت که به عنوان یک فرد ویژگی‌های خاصی دارند.
- ۲- نوآموزان از طریق آشنایی با نام و نام خانوادگی، جنسیت، اعضای بدن به شناخت از خود می‌رسند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌های مربوط به شناخت خود و اهداف شماره ۳، ۴، ۵، شناخت اعضای بدن و اهداف شماره ۱ و ۳ شناخت خود آمادگی مقدماتی.

- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، شناخت اعضای بدن و اهداف شماره ۲ و ۴ شناخت خود آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با اعضای خانواده و برخی از اعضای بدن خود.

#### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- کارت‌های تصویری اعضای بدن
- کارت‌های تصویری دختر و پسر
- پازل اعضای بدن
- پازل دختر و پسر
- پازل لباس‌های دختر و پسر
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت اعضای بدن، شناخت خود

#### واژگان کلیدی :

نام اعضای بدن - نام - نام خانوادگی - دختر - پسر - نام لباس های دختر و پسر (دامن، شلوار و...)

#### مراحل آموزش اعضای بدن :

مرحله اول : (معرفی اعضای بدن) در این مرحله تک تک اعضای بدن را به طور مجسم و سپس نیمه مجسم به نوآموز نشان

دهید و در مورد نام، کاربرد هر عضو، چگونگی مراقبت از اعضاء و رعایت نکات بهداشتی و ایمنی در مورد هر عضو و ... گفتگو کنید.

مرحله دوم : (تشخیص هر عضو از بین اعضای دیگر) تصاویر اعضاء مختلف بدن را نشان دهید و از نوآموز بخواهید تصویر

عضو مورد نظر را نشان دهد.

مرحله سوم : (تکرار نام هر عضو پس از معلم) پس از آشنایی نوآموز با اعضاء بدن از او بخواهید تا نام عضو مورد نظر را

پس از شما تکرار کند

مرحله چهارم : (بیان نام هر عضو پس از دیدن خود عضو یا تصویر آن) عضو مورد نظر یا تصویر آن را به نوآموز نشان دهید

و بپرسید : این چیه؟ نوآموز نام آن را بیان نماید.

مرحله پنجم : (بیان جمله های ساده در توصیف هر عضو) مثال :

— معلم : با دست چکار می کنیم؟ نوآموز : کار می کنیم، وسایل را برمی داریم و...

— معلم : با چشم چکار می کنیم؟ نوآموز : می بینیم

— معلم : با گوش چه می کنیم؟ نوآموز : می شنویم.

#### توصیه :

همکاران محترم اولویت آموزش را به اعضای اصلی (سر - مو - چشم - گوش - بینی - دهان - تنه - دست - پا) اختصاص

دهند. در صورت توانایی نوآموزان می توانند اعضای دیگر بدن را نیز آموزش دهند.

#### مراحل آموزش شناخت خود :

مرحله اول : (شناخت نام و نام خانوادگی) در این مرحله هر نوآموز را با نام و نام خانوادگی اش مورد خطاب قرار دهید. و در

مورد این که همه ما اسم داریم و ما را با آن نام صدا می زنند گفتگو کنید.

مرحله دوم : (بیان نام و نام خانوادگی) از نوآموزان نام و نام خانوادگی شان را بپرسید. نوآموزان باید نام و نام خانوادگی خود

را بیان کنند.

مرحله سوم : (شناخت جنسیت) تصاویری از دختر و پسر را به نوآموزان نشان دهید و در مورد ویژگی های هر جنس مثل

نام، فرم لباس، شکل مو گفتگو کنید.

مرحله چهارم : (شناخت جنس خود) از نوآموز بخواهید تا تصاویر دخترها را از پسرها جدا کند و از او سؤال کنید که شما

دختر هستید یا پسر؟ که نوآموز باید جنسیت خود را بیان کند.

**هدف کلی :** شناخت اعضای بدن، شناخت خود

**فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- داستان یا شعری را در رابطه با شناخت خود تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
- ۲- از نوآموزان بخواهید تا جنسیت خود را شناسایی کنند.
- ۳- از نوآموزان بخواهید تا تصاویر اعضای بدن را با تصاویر مربوط به کاربرد آن ها جور کنند.
- ۴- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر اعضای بدن و لباس های جنسیت های مختلف را رنگ آمیزی کنند.
- ۵- نوآموزان را تشویق کنید تا پازل اعضای بدن، جنسیت و لباس را تکمیل نمایند.
- ۶- نوآموزان را تشویق کنید تا با اجرای بازی های سنتی (خاله بازی) به تثبیت یادگیری در مورد مفاهیم آموزش داده شده

پرسند.

**ارزشیابی :**

- ۱- نوآموزان به طور شفاهی نام و نام خانوادگی، جنسیت، اعضای بدن و کاربرد آن ها را بیان کنند.
- ۲- برای ارزیابی می توانید از فلش کارت های مربوط به اعضای بدن و جنسیت ها و پازل های مختلف و سایر تکالیف استفاده

کنید.

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت مشاغل

#### چکیده :

در این درس شناخت مشاغل از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری به استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت و بیان نام، وسایل مورد استفاده و کاربرد برخی مشاغل می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر مشاغل را رنگ می‌کنند و توانایی شناخت برخی مشاغل را بدست می‌آورند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

۱- نوآموزان در خواهند یافت که افراد بزرگسال دارای مشاغل مختلف هستند.

۲- نوآموزان در خواهند یافت که مشاغل کاربردهای مختلفی دارند.

۳- نوآموزان با برخی از مشاغل آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

• آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.

• آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به

پرسش‌ها در مورد مشاغل و اهداف شماره ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۱۰ و ۱۲ شناخت مشاغل آمادگی مقدماتی.

• آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۸، ۹ و ۱۱ شناخت مشاغل آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

• آشنایی نسبی با برخی از اشیاء، رنگ‌ها و مشاغل

و وسایل آموزشی مورد نیاز :

• کارت‌های تصویری مشاغل

• وسایل مورد نیاز هر شغل (به‌صورت طبیعی یا ماکت یا تصویر)

• کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

#### واژگان کلیدی :

۱- نام مشاغلی که آموزش داده شده

۲- نام وسایل مورد نیاز هر شغل

۳- واژگان متقابل برخی مشاغل

مراحل آموزش شناخت مشاغل :

مرحله اول : (معرفی خیاطی به عنوان یک شغل) تصاویری از شغل خیاطی و ابزار مربوط به آن را به نوآموزان نشان دهید و

در مورد نام شغل، نوع کار، کاربرد ابزار، نحوه فعالیت شغل خیاطی با نوآموزان گفتگو کنید.



حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت مشاغل

**مرحله دوم :** (تشخیص شغل خیاطی از بین مشاغل دیگر) دو تصویر از شغل خیاطی و یک شغل دیگر را نشان دهید و از نوآموز بخواهید تصاویر مربوط به شغل خیاطی را نشان دهد. براساس توانایی‌های ذهنی نوآموزان می‌توان به تدریج تصاویر مشاغل دیگر را افزایش داد تا از بین تصاویر مشاغل مختلف، تصویر مربوط به شغل خیاطی را نشان دهند. در این مرحله از نوآموزان بخواهید تا ابزار مربوط به شغل خیاطی را از بین ابزار مشاغل دیگر جدا و طبقه‌بندی کنند و کاربرد ابزار مربوط به شغل خیاطی را بیان نمایند.

**مرحله سوم :** (تکرار نام خیاط پس از معلم) پس از آشنایی با این شغل از نوآموز بخواهید تا نام تصویر مورد نظر را (خیاط) و ابزار مربوط به آن را پس از شما تکرار کند.

**مرحله چهارم :** (بیان نام خیاط با دیدن تصویر آن) تصویر مربوط به شغل خیاطی و ابزار آن را به نوآموزان نشان دهید و از آن‌ها بخواهید تا در مورد تصاویر توضیح دهند.

**مرحله پنجم :** رعایت نکات ایمنی را به هنگام استفاده از ابزار خیاطی به نوآموزان توضیح دهید.

**مرحله ششم :** به پرسش‌های معلم در رابطه با شغل مورد نظر پاسخ‌های کوتاه بدهد. مثال :

— معلم : خیاط چکار می‌کند؟ نوآموز : لباس می‌دوزد

— معلم : با نخ و سوزن چکار می‌کند؟ نوآموز : لباس می‌دوزد

— معلم : خیاط از چه وسایلی برای دوختن استفاده می‌کند؟ نوآموز : قیچی، نخ، سوزن، چرخ خیاطی

— معلم : با قیچی چکار می‌کند؟ نوآموز : پارچه می‌بره.

#### توصیه :

همکاران محترم برای آموزش مشاغل (معلم - پلیس - پزشک - نانوا - نجار - بنا - قصاب - رفتگر - باغبان - نامه‌رسان

- آرایشگر - آتش‌نشان) می‌توانند از الگوی پیشنهادی استفاده نمایند.

واژگان متقابل مشاغل (معلم ← دانش‌آموز) (پزشک ← بیمار یا مریض) آموزش داده شود.

مکان مشاغل (پزشک ← مطب) (معلم ← مدرسه) (نانوا ← نانوايي) آموزش داده شود.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مشاغل مورد نظر تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- از نوآموزان بخواهید تا شغل افراد خانواده و اطرافیان را شناسایی کنند.

۳- از نوآموزان بخواهید تا وسایل مورد نیاز هر شغل را دسته‌بندی کنند.

۴- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر مشاغل مورد نظر و وسایل آن‌ها را رنگ‌آمیزی کنند.

۵- نوآموزان را تشویق کنید تا نقش مشاغل مورد نظر را در بازی‌های نمایشی ایفا نمایند.

#### ارزشیابی :

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام مشاغل آموزش داده شده و نام وسایل هر شغل را بیان کنند.

۲- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های مشاغل و سایر تکالیف استفاده کنید.

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت وسایل نقلیه

#### چکیده :

در این درس شناخت وسایل نقلیه از مبحث اطلاعات عمومی آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرآیند یادگیری به استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام، محل حرکت و کاربرد برخی وسایل نقلیه می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل تصاویر وسایل نقلیه را رنگ می‌کنند و توانایی شناخت برخی از وسایل نقلیه را به دست می‌آورند.

#### اهداف مفهومی (جزئی)

۱- نوآموزان در خواهند یافت که وسایل نقلیه مختلف برای حرکت و جابه‌جایی در محیط پیرامون مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۲- نوآموزان در خواهند یافت که وسایل نقلیه‌ی مختلف هر کدام در محل‌های خاصی حرکت می‌کنند.

۳- نوآموزان با وسایل نقلیه از قبیل ماشین سواری، دوچرخه، آمبولانس و... آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات، پاسخ به پرسش‌ها در مورد وسایل نقلیه و اهداف شماره ۳، ۴، ۶ و ۷ شناخت وسایل نقلیه آمادگی مقدماتی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۵ و ۸ شناخت وسایل نقلیه آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با برخی از وسایل نقلیه
  - وسایل آموزشی مورد نیاز :
  - کارت‌های تصویری وسایل نقلیه مورد نیاز
  - فیلم‌های مستند در مورد وسایل نقلیه
  - ماکت‌های وسایل نقلیه مورد نظر
  - پازل وسایل نقلیه
  - کارت‌های تصویری محل‌های حرکت وسایل نقلیه‌ی مورد نظر
  - کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه
- #### واژگان کلیدی :

۱- نام وسایل نقلیه‌ی آموزش داده شده (اتوبوس، کشتی، هواپیما، قطار و...)

۲- نام محل حرکت وسایل نقلیه (خیابان، آسمان، دریا، راه‌آهن)

حیطه : شناخت و دانش عمومی

خرده حیطه : دانش عمومی

مؤلفه : اطلاعات عمومی

دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : شناخت وسایل نقلیه

#### مراحل آموزش شناخت وسایل نقلیه :

**مرحله اول :** (معرفی ماشین سواری به عنوان وسیله نقلیه) چندتصویر ماشین سواری را در شکل‌ها و مدل‌های مختلف به نوآموزان نشان دهید و درمورد نام، ویژگی‌ها و کاربرد و موارد ایمنی آن با آن‌ها گفتگو کنید.

**مرحله دوم :** (تشخیص ماشین از بین وسایل نقلیه دیگر) دو تصویر ماشین و دوچرخه را نشان دهید و از نوآموز بخواهید تصویر ماشین را نشان دهد. براساس توانایی‌های ذهنی نوآموزان می‌توان به تدریج تصاویر وسایل نقلیه دیگر را افزایش داد تا از بین تصاویر مختلف تصویر ماشین را نشان دهد.

**مرحله سوم :** (تکرار نام ماشین پس از معلم) پس از آشنایی با این وسیله نقلیه از نوآموز بخواهید نام تصویر مورد نظر (ماشین) را پس از شما تکرار کند.

**مرحله چهارم :** (بیان نام ماشین با دیدن تصویر آن) تصویر ماشین را به نوآموز نشان دهید و بپرسید این چیه؟ نوآموز پس از دیدن تصویر ماشین نام آن را به خاطر آورده و بیان کند.

**مرحله پنجم :** (بیان جمله‌های ساده در توصیف ماشین) مثال :

— معلم : با ماشین کجا می‌روید؟ نوآموز : به مدرسه، پارک و ... می‌رویم

— معلم : ماشین کجا حرکت می‌کند؟ نوآموز : توی خیابان حرکت می‌کند

— معلم : ماشین چی داره؟ نوآموز : چرخ داره، بوق داره و ...

#### توصیه :

همکاران محترم به منظور آموزش وسایل نقلیه (موتورسیکلت - دوچرخه - قطار - کشتی - هواپیما - آمبولانس - اتوبوس

- کامیون) می‌توانند از الگوی پیشنهادی استفاده نمایند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

۱- داستان یا شعری را در رابطه با وسایل نقلیه مورد نظر تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- از نوآموزان بخواهید تا وسایل نقلیه مورد نظر را در محیط پیرامون خود شناسایی کنند.

۳- از نوآموزان بخواهید تا ماکت هر وسیله نقلیه را با تصویر محل حرکت آن‌ها جور کنند.

۴- نوآموزان را تشویق کنید تا تصاویر وسایل نقلیه مورد نظر را رنگ‌آمیزی کنند.

#### ارزشیابی :

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی نام وسایل نقلیه آموزش داده شده و نام محل حرکت آن‌ها را بیان کنند.

۲- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت‌های وسایل نقلیه و سایر تکالیف استفاده کنید.

#### توصیه :

مراحل آموزش شناخت مفاهیم زمان و مکان مانند مراحل آموزش مفاهیم دیگر اطلاعات عمومی خواهد بود.

آمادگی  
تکمیلی

**هدف کلی :** تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه**چکیده :**

در این درس به تقویت حس لامسه از طریق تشخیص تفاوت و تشابه بوسیله ی لمس کردن از مبحث پرورش حواس پرداخته می شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی ها و فعالیت های عملی در گروه های یادگیری شرکت می کنند. آن ها در این موضوع درسی به بازشناسی، جور کردن و مقایسه ی اشیا از طریق حس لامسه می پردازند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان در خواهند یافت که از طریق حس لامسه می توانند اشیا پیرامون خود را شناسایی کنند.

۲- نوآموزان به تشخیص تفاوت و تشابه اشیا از طریق حس لامسه آگاهی پیدا می کنند.

۳- نوآموزان از طریق حس لامسه به جور کردن اشیا می پردازند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز معلم :**

● آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره ی آمادگی به آن دست یابند.

● آگاهی از اهداف مهارت های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ های کوتاه (بلی یا خیر) به سؤالات و اهداف

شماره ۳ و ۴ تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه آمادگی تکمیلی.

● آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۲ و ۵ تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

● توانایی استفاده از انگشتان برای لمس اشیا

● شناخت مفاهیم بزرگ / کوچک

● شناخت مفاهیم کوتاه/بلند و مفاهیم مثل هم/فرق داره

و سایل آموزشی مورد نیاز :

اشیا مختلف در اندازه و شکل های گوناگون (از هر کدام دو عدد)

**واژگان کلیدی :**

مثل هم/فرق داره - بزرگ/ کوچک - کوتاه/بلند

**هدف کلی :** تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه

**مراحل آموزش تشخیص تفاوت و تشابه از طریق حس لامسه :**

**مرحله اول :** از چند شیء و اشکال مختلف آشنا استفاده کنید. ابتدا هر یک از اشیاء و اشکال را به نوآموز بدهید تا لمس کرده و نام آن‌ها را بیان کند. سپس اشیاء را به درون کیسه‌ی پارچه‌ای و یا جعبه‌ای که دو سوراخ بزرگ دارد قرار دهید سپس نوآموز با وارد کردن دو دست خود در سوراخ جعبه بدون این که اشیاء را ببیند تنها با لمس کردن اشیاء، شیء را که دیده، مانند آن را از درون کیسه یا جعبه در آورده و نام آن را بیان می‌کند.

**مرحله دوم :** جهت آموزش طبقه‌بندی اندازه‌ها (بزرگ/کوچک - کوتاه/بلند) مانند مرحله اول، پس از طبقه‌بندی میله‌ها در اندازه‌های مختلف که به‌صورت دیداری انجام می‌گیرد، میله‌ها را در درون کیسه یا جعبه قرار داده و نوآموز با لمس کردن، میله‌های هم‌اندازه را جور کند. البته تفاوت اندازه میله‌ها باید محسوس باشد. به عنوان مثال ۲ میله به اندازه ۳ سانتی‌متر و ۲ میله به اندازه ۹ سانتی‌متر (اندازه‌ها پیشنهادی است).

در مورد اشیاء کوچک و بزرگ نیز به همین ترتیب مانند مرحله دوم تمرین می‌شود. از طبقه‌بندی اشیاء بزرگ و کوچک به‌صورت دیداری، فعالیت آغاز می‌شود و سپس این طبقه‌بندی از طریق حس لامسه صورت می‌گیرد.

**توصیه :**

در آموزش اندازه‌ها، اختلاف اندازه بین اشیاء محسوس باشد.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- از نوآموزان بخواهید تا اشیاء مشابه و متفاوت محیط پیرامون خود را از طریق حس لامسه شناسایی کنند.
- ۲- نوآموزان به بازی‌های مختلف (با چشم بسته) بپردازند.

**ارزشیابی :**

- ۱- نوآموزان با استفاده از حس لامسه اشیاء مختلف را جور کنند.
- ۲- نوآموزان با استفاده از حس لامسه اشیاء را بازشناسی کنند.
- ۳- نوآموزان با استفاده از حس لامسه پس از جور کردن اشیاء واژه‌های بزرگ/کوچک و کوتاه/بلند را بیان کنند.

**هدف کلی :** شناخت اندازه (مفهوم پُر/خالی)

**چکیده :**

در این درس مفاهیم (پُر/خالی) از مبحث اندازه آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی با مفاهیم و مصادیق پُر/خالی همراه با بیان نام آن‌ها آشنا می‌شوند. واژه‌های مورد نظر را در ارتباط با مصادیق مختلف به کار می‌برند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان با مفهوم پُر/خالی آشنا می‌شوند.

۲- نوآموزان به کاربرد واژه پُر/خالی پی می‌برند.

**دانش پیش نیاز :**

**الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

• آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره‌ی آمادگی به آن دست یابند.

• آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش‌ها به صورت (بلی یا خیر) و یا

به صورت عبارت کوتاه و اهداف شماره ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶ شناخت اندازه (پُر/خالی) آمادگی تکمیلی.

• آگاهی معلم از اهداف شناختی شماره ۱، ۴ و ۷ شناخت اندازه (پُر/خالی) آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

• آشنایی با برخی از مفاهیم ریاضی مانند شناخت اندازه و اطلاعات عمومی در پایه‌ی آمادگی مقدماتی.

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

■ دو لیوان شفاف و یک شکل و یک اندازه برای ریختن مایعات در یکی از لیوان‌ها و مقایسه‌ی آن‌ها

■ دو بشقاب هم اندازه برای قرار دادن مقداری شکلات در یکی از بشقاب‌ها و مقایسه‌ی آن‌ها

■ مقداری نوشیدنی‌های مختلف رنگی

■ مقداری شکلات

■ مقداری مهره‌ها و مکعب‌های رنگی

■ اشکال و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی

■ کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

۱- پُر      ۲- خالی

**هدف کلی :** شناخت اندازه (مفهوم پُر/خالی)**مراحل آموزش مفهوم پُر/خالی :**

ابتدا جهت آموزش زمینه‌سازی کرده و باتوجه به شرایط موجود در محیط، لازم است تا توجه نوآموزان را به مثال‌های عینی از مفاهیم «خالی کردن» و «پُر کردن» جلب کنید. برای مثال، با اشاره به جیب خود، هر آنچه را که در آن موجود است خارج کرده و هم‌زمان بگویید که بچه‌ها جیبم را خالی کردم. چکار کردم؟ جیبم را خالی کردم، و یا لیوان پُر از آبی را درون پارچ خالی کنید و جمله را تکرار کنید تا نوآموزان جمله شما را تقلید کنند. مجدداً همین فعالیت را برای مفهوم پُر انجام دهید. از شرایط دیگری مانند پُر کردن و خالی کردن کیف، جعبه و... حتماً استفاده کنید و از نوآموزان بخواهید در هر فعالیتی که در کلاس انجام می‌شود جمله شما را تقلید و تکرار کنند (تکرار جمله باید هم‌زمان با فعالیت انجام شده صورت گیرد).

**مرحله اول :** دو ظرف که یکی خالی و دیگری پُر از مهره‌های رنگی است در مقابل نوآموز قرار داده و از او بخواهید تا به ظرف «پُر» و یا «خالی» اشاره کند.

**مرحله دوم :** هم‌زمان با نشان دادن ظرف «پُر» یا «خالی» مفهوم مورد نظر را نام ببرند. (همراه با معلم تکرار کنند).

**مرحله سوم :** با اشاره به ظرف مورد نظر واژه پُر و یا خالی را بیان کنند.

**مرحله چهارم :** همین فعالیت را در مورد تصویرهای دوتایی انجام دهید. یعنی از هر دو ظرف یا تصویر هم‌زمان استفاده کنید و نوآموزان با اشاره به هر یک از ظرف‌ها واژه پُر و خالی را به کار ببرند.

**توصیه :**

**در آموزش اندازه‌ها، اختلاف اندازه بین اشیاء محسوس باشد.**

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با اندازه‌های مورد نظر تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به صورت مستقل در روی ظروف کاغذی آماده شده، تکه‌های کاغذی شکلات را بچسبانند (به صورت کلاژ) و بدین ترتیب مفاهیم پُر و خالی تمرین گردد (برای مثال نوآموز روی یک ظرف کاغذی مقداری کاغذ شکلات می‌چسباند و با ظرف دیگر که خالی است مقایسه کرده و مفاهیم پُر و خالی را تمرین می‌کند).

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی واژه‌های پُر و خالی را بیان کنند.

۲- نوآموزان دستورات کلامی معلم را اجرا کنند.

۳- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت (تصاویر مختلف مانند لیوان پُر و لیوان خالی، ظرف پُر از شکلات و ظرف خالی و...) استفاده کنید. در این صورت نوآموزان با دیدن کارت لیوان پُر از آب، واژه پُر را به کار ببرند. و با دیدن تصویر لیوان خالی، واژه خالی را بیان کنند و پس از چند بار تکرار، عبارت لیوان پُر و لیوان خالی را با دیدن تصاویر آن‌ها بکار ببرند.

۴- از تکالیف مداد - کاغذی نیز می‌توانید استفاده کنید.



**هدف کلی :** شناخت اندازه (مفهوم کمتر / بیشتر)**چکیده :**

در این درس مفاهیم (کمتر/ بیشتر) از مبحث اندازه آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی با مفاهیم و مصادیق کمتر و بیشتر همراه با بیان نام آن‌ها آشنا می‌شوند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

۱- نوآموزان با مفهوم کمتر/ بیشتر آشنا می‌شوند.

۲- نوآموزان به کاربرد واژه کمتر/ بیشتر پی می‌برند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره‌ی آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده – پاسخ به پرسش‌ها به صورت بلی یا خیر، و یا به صورت عبارت کوتاه و اهداف شماره ۲، ۳، ۵، ۶ و ۸ شناخت اندازه (کمتر/ بیشتر) آمادگی تکمیلی.

- آگاهی معلم از اهداف شناختی شماره ۱، ۴ و ۷ شناخت اندازه (کمتر/ بیشتر) آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با برخی از مفاهیم ریاضی مانند شناخت اندازه و اطلاعات عمومی در پایه آمادگی مقدماتی.

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- دو لیوان شفاف، یک شکل و یک اندازه برای ریختن مایعات کمتر و بیشتر و مقایسه‌ی آن‌ها

- دو بشقاب هم اندازه برای قرار دادن شکلات در آن

- نوشیدنی‌های مختلف رنگی

- شکلات

- مهره‌ها و مکعب‌های رنگی

- اشکال و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی

- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

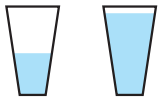
**واژگان کلیدی :**

- ۱- کمتر
- ۲- بیشتر

**هدف کلی :** شناخت اندازه (مفهوم کمتر / بیشتر)**مراحل آموزش مفهوم کمتر/بیشتر :**

برای آموزش این مفهوم هم از ماده متصل (مایعات) و هم از ماده منفصل (دکمه، مهره، شکلات و...) استفاده کنید. برای مایعات از دو لیوان شفاف، هم شکل و هم اندازه با مقدار کمتر و بیشتر و برای دکمه و مهره و یا شکلات به صورت دو مجموعه (توده : بدون ذکر شمارش) تعداد کمتر و بیشتر استفاده می‌گردد.

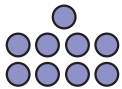
پیشنهاد می‌شود برای آموزش این مفهوم، تفاوت زیاد بین دو مجموعه در نظر گرفته شود.



**مرحله اول :** ابتدا دو لیوان را با مایع نوشیدنی رنگی در حضور نوزادان به دو مقدار متفاوت

(کمتر/ بیشتر) پر کنید. سپس واژه‌ی بیشتر، را در مورد لیوان با مایع بیشتر تکرار و تمرین نمایید.

**مرحله دوم :** دو مجموعه شکلات یا مهره و... با تفاوت زیاد به صورت توده‌ای در حضور نوزادان درست کنید سپس با تأکید



روی واژه‌ی بیشتر آن را با نوزادان تمرین نمایید.

**مرحله سوم :** فعالیت مرحله‌ی ۱ را با تأکید روی واژه کمتر انجام دهید.

**مرحله چهارم :** فعالیت مرحله‌ی ۲ را با تأکید روی واژه کمتر انجام دهید.

**مرحله پنجم :** هم‌زمان با یک فعالیت واژه کمتر/بیشتر را به‌طور متناوب در مورد مصادیق مربوطه با نوزادان تکرار و تمرین

کنید.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با اندازه‌های مورد نظر تهیه کرده و برای نوزادان بخوانید.

۲- از نوزادان بخواهید تا با استفاده از مایعات و یا مهره‌ها مجموعه‌های کمتر و بیشتر را درست کرده و واژه آن را بیان کند.

۳- نوزادان را تشویق کنید به‌صورت فعالیت کلاژ به کمک شما یا به‌صورت مستقل در روی دو ظرف کاغذی آماده شده،

تکه‌های کاغذی شکلات را به مقدار کمتر/بیشتر بچسبانند.

**ارزشیابی :**

۱- نوزادان به‌طور شفاهی واژه‌های کمتر/بیشتر را بیان کنند.

۲- نوزادان دستورات کلامی معلم را اجرا کنند.

۳- برای ارزیابی می‌توانید از فلش کارت (تصاویر مختلف مانند دو لیوان با مایع کمتر/بیشتر، ظرف با مقداری شکلات کمتر/

بیشتر) استفاده کنید. در این صورت نوزادان با دیدن کارت ظرف با مقدار شکلات بیشتر، واژه بیشتر را به کار می‌برد و با دیدن تصویر

ظرف با مقدار شکلات کمتر، واژه کمتر را بیان می‌کند.

۴- از تکالیف مداد - کاغذی نیز می‌توانید استفاده کنید.

**هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی****چکیده :**

در این درس مفاهیم مختلفی از جمله (باز/بسته، دور/نزدیک، راست/چپ، اول/آخر) از مبحث مفاهیم فضایی به نوآموزان آموزش داده می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به شناخت، بیان نام و درک و انجام دستورات کلامی مربوط به مفاهیم می‌پردازند. نوآموزان به عنوان یک فعالیت مکمل موقعیت‌های اعضای بدن خود را در فضا و موقعیت اشیا نسبت به یکدیگر و نسبت به خود را شناسایی می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

- ۱- نوآموزان نسبت به نام اعضا و وضعیت قرار گرفتن اعضای بدن خود آگاهی می‌یابند.
- ۲- نوآموزان نسبت به وضعیت قرار گرفتن خود در موقعیت‌های مختلف فضایی آشنا می‌شوند.
- ۳- نوآموزان با مفاهیم مختلف فضایی (باز/بسته، دور/نزدیک، راست/چپ و اول/آخر) آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی باید در دوره‌ی آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش‌ها به صورت کوتاه (بلی یا خیر) و یا به صورت عبارت کوتاه و اهداف شماره ۲، ۳، ۴ و ۵ و ۶ شناخت مفاهیم فضایی باز/بسته، دور/نزدیک و اول/آخر و اهداف ۲ و ۴ شناخت مفاهیم فضایی راست/چپ آمادگی تکمیلی.
- آگاهی از اهداف شناختی شماره ۱، ۴ و ۷ شناخت مفاهیم فضایی باز/بسته، دور/نزدیک و اول/آخر و اهداف ۱، ۳، ۴ و ۵ و ۶ شناخت مفهوم فضایی راست/چپ آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با برخی مفاهیم فضایی در پایه‌ی آمادگی مقدماتی (زیر/رو، بالا/پایین، جلو/عقب، داخل/خارج، چپ/راست و اول/آخر در حد آشنایی با واژه مورد نظر)

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- اشیا مختلف، میوه‌ها، حیوانات و... به صورت ماکت و تصویر
- اشکال و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی
- پازل‌های مختلف اندام‌های بدن و...
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه
- وسایل موجود در کلاس

**هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی**

**واژگان کلیدی :**

۱- باز/ بسته      ۲- دور/ نزدیک      ۳- راست/ چپ      ۴- اول/ آخر

**مراحل آموزش (مفهوم اول و آخر) :**

**مرحله اول :** در این مرحله چند عروسک\* را مقابل نوآموزان با مبدأ مشخص قرار دهید و عروسک اول را نشان داده و هم‌زمان با آن واژه‌ی اول را بیان کنید.

**مرحله دوم :** نوآموزان را در یک صف قرار داده به طوری که مبدأ صف مشخص شده باشد. سپس نفر اول را نشان دهید و هم‌زمان با آن واژه‌ی اول را بیان کنید.

**مرحله سوم :** تصاویری را که بیانگر مفهوم اول است را به نوآموز نشان دهید. سپس نوآموز هم‌زمان با معلم واژه‌ی اول را تکرار کند.

**مرحله چهارم :** نوآموز با دیدن شی یا تصویر اول واژه‌ی اول را نسبت به پرسش معلم «در این تصویر دختر کجای صف ایستاده» به‌خاطر آورده و بیان کند.

پس از اطمینان از این که نوآموزان مفهوم اول را به‌طور صحیح می‌دانند و واژه‌ی آن را بیان می‌کنند مفهوم آخر را مانند مراحل بالا آموزش دهید.

**مرحله پنجم :** به‌طور متناوب هر دو واژه و مفهوم اول/آخر هم‌زمان همراه با عملکرد نوآموزان نسبت به محیط پیرامون تمرین شود.

**مرحله ششم :** نوآموز دستورهای کلامی شفاهی داده شده مربوط به قید مکان (اول/آخر) را انجام می‌دهد. مثال : معلم : «علی اول صف بایست» (مبدأ صف مشخص باشد) نوآموز باید این دستور را اجرا نماید.

**\* توصیه :**

همکاران محترم در نظر داشته باشند که علاوه بر عروسک می‌توانند از ماکت‌های حیوانات، ماشین و آدم و... نیز استفاده کنند.

**مراحل آموزش (چپ/راست) :**

**مرحله اول :** ابتدا از نوآموز بخواهید تا دست راست خود را بالا ببرد. در صورت لزوم نوآموز را هدایت کنید تا دست مورد نظر را بالا ببرد. سپس همان موقع که دست راست نوآموز بالاست، از او بپرسید «کدام دست بردی بالا؟» نوآموز در پاسخ می‌گوید : «دست راست». نوآموزان باید واژه‌ی «راست» را چندین بار تکرار تا با تلفظ آن آشنا شوند.

**مرحله دوم :** از نوآموزان بخواهید تا یکی دیگر از اندام‌های طرف راست خود را نشان دهد و مجدداً واژه‌ی راست را تکرار کند. برای مثال «پای راست کو؟»، «چشم راست کو؟» ...

**مرحله سوم :** پس از اطمینان از این که نوآموزان اعضای سمت راست بدن خود را به‌طور صحیح نشان می‌دهند واژه‌ی چپ را معرفی کنید و هر بار از آن‌ها بخواهید تا یکی از اعضای چپ بدن خود را نشان دهند و به دنبال آن واژه‌ی «چپ» را تکرار کنند.

**هدف کلی : شناخت مفاهیم فضایی**

**مرحله چهارم :** پس از حصول اطمینان از نشان دادن اعضای سمت چپ به طور صحیح و نام بردن واژه‌ی «چپ» توسط نوآموز، پرسش‌های فوق را با تناوب غیرقابل پیش‌بینی مطرح کنید. سپس در مورد عضو مورد نظر شروع به پرسش کنید تا نوآموزان با عبارت‌های دو کلمه‌ای پاسخ دهند. مثال : پای چپ کو؟، این چیه؟ پای چپ در صورت توانایی ذهنی و کلامی نوآموز دستورات دو قسمتی که همراه با دو مفهوم هستند را با آن‌ها تمرین کنید.

**مثال ۱ :** دستور : دست راست را بذار روی میز

در صورت اجرای صحیح سؤال کنید : چکار کردی؟

پاسخ : دست راستم گذاشتم روی میز

( در صورت توانایی نوآموز، پاسخ را از او بخواهید و اگر نتوانست پاسخ صحیح دهد، حتماً الگوسازی کنید تا جمله کامل

را از شما بشنود).

**مثال ۲ :** دستور : پای چپتو ببر عقب

و در صورت اجرای صحیح سؤال کنید : چکار کردی؟

و نوآموز باید پاسخ صحیح بدهد و اگر نتوانست الگوسازی کنید و جمله کامل را بگوئید تا همراه با شما تکرار کند.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم فضایی مورد نظر تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- تکه‌های بریده شده‌ی تصاویر اشیاء مختلف را در تصویر زمینه با توجه به موقعیت فضایی خواسته شده توسط معلم (باز/

بسته، دور/نزدیک، راست/چپ و اول/آخر) بچسباند و برای آن جمله‌ای بیان کند.

۳- از نوآموزان بخواهید در محیط پیرامون موقعیت‌های فضایی مختلف، اعضای بدن خود و اشیاء را شناسایی کنند.

۴- در فضایی باز از نوآموزان بخواهید تا در موقعیت‌های فضایی مختلف قرار گیرند (گروه‌های باز و بسته درست کنند، نسبت

به یکدیگر و یا یک شی مورد نظر در محل دور و نزدیک قرار گیرند).

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی واژه مورد نظر (باز/بسته، دور/نزدیک، راست/چپ و اول/آخر) را نسبت به موقعیت‌های عملی

در کلاس بیان کنند.

۲- نوآموزان دستورات کلامی معلم را اجرا می‌کنند.

۳- برای ارزشیابی می‌توانید از فلش کارت‌های نحوه قرارگیری اشیاء در موقعیت‌های مختلف و سایر تکالیف مداد - کاغذی

استفاده کنید.

\* توصیه : همکاران محترم به منظور آموزش مفاهیم (باز/بسته - دور/نزدیک) می‌توانند از الگوی پیشنهادی استفاده کنند.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (تناظر یک به یک)**چکیده :**

در این درس یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای رسیدن به مفهوم عدد آموزش داده می‌شود. نوآموزان پس از شناخت مجموعه‌های مختلف و اعضای آن‌ها، چگونگی تقابل عناصر دو مجموعه را فرا می‌گیرند (حداقل تناظر بین مجموعه‌های ۵ عضوی). نوآموزان پس از برقراری ارتباط بین اعضای دو مجموعه واژه‌های برابر یا همان قدر را با کمک معلم و یا در صورت توانایی بدون کمک معلم بیان می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

- ۱- نوآموزان با روش تقسیم کردن اشیا بین چند نفر (به صورت یکی یکی) آشنا می‌شوند.
- ۲- نوآموزان هم‌زمان با برقراری رابطه بین اعضای دو مجموعه با مفهوم برابر و همان قدر آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره‌ی آمادگی به آن دست یابند.
- آشنایی با اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده - پاسخ‌های کوتاه (بلی یا خیر) و یا به صورت عبارت کوتاه و بیان واژه‌های یکی یکی - برابر - همان قدر مربوط به هدف شماره ۴ تناظر یک به یک آمادگی تکمیلی.
- آگاهی معلم از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۳ و ۵ تناظر یک به یک آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با برخی مفاهیم ریاضی، اطلاعات عمومی پایه آمادگی مقدماتی.
- وسایل آموزشی مورد نیاز :
  - اشیا مختلف، میوه‌ها، حیوانات و... به صورت ماکت و تصویر
  - مهره‌ها و مکعب‌های رنگی، شکلات و... جهت برقراری تناظر
  - اشکال و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی و وصل کردن عناصر دو مجموعه به وسیله مداد
  - کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

- ۱- یکی مال تو - یکی مال من
- ۲- همان قدر - همان اندازه - برابر

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (تناظر یک به یک)**مراحل آموزش تناظر یک به یک :**

**مرحله اول :** ابتدا مجموعه‌های طبیعی مانند تختخواب/عروسک، فنجان/نعلبکی و .. را طراحی کنید. سپس با ارایه داستانی اعضای دو مجموعه را یک به یک به هم ارتباط دهید و نوآموز نیز واژه‌های این مال اینه را همراه با شماره گذاری تکرار کند. و در نهایت نوآموز واژه همان قدر را تحت عنوان این جمله همراه با شما تکرار کند.

**مثال :** پس از برقراری ارتباط اجزای دو مجموعه نظیر فنجان و نعلبکی نوآموز همراه با شما عبارت زیر را تکرار کند، همان قدر که فنجان داریم، نعلبکی هم داریم. مجدداً تناظر را برقرار کنید و واژه همان قدر را تکرار کنید.

**مرحله دوم :** در این مرحله دو مجموعه پنج عضوی تخم مرغ و جاتخم مرغی که یک مجموعه متعلق به معلم و مجموعه دیگر متعلق به نوآموز می‌باشد (نوآموز بنا بر علاقه یک مجموعه را انتخاب کند) ترتیب دهید. نوآموز با راهنمایی شما تناظر دو مجموعه را برقرار کرده و واژه «این مال اینه» را برای یکایک اعضای دو مجموعه به کار برد. و در نهایت واژه همان قدر را پس از تناظر اعضای دو مجموعه تکرار کند.

**مرحله سوم :** برقراری ارتباط و تناظر بین اعضای دو مجموعه را با وسایلی نظیر دکمه‌ها، مهره‌ها یا مکعب‌های رنگی با نوآموزان تمرین کنید.

**مرحله چهارم :** از نوآموز بخواهید اعضای دو مجموعه را با مداد بهم ربط داده و واژه همان قدر را پس از تناظر اعضای دو مجموعه بیان کند.

**توصیه :**

**ابزار آموزشی :** وسایل بازی نظیر تعدادی تختخواب چوبی کوچک و عروسک، فنجان و نعلبکی، صندلی چوبی کوچک و آدمک، گل پلاستیکی و گلدان سبک و کوچک، تخم مرغ و جاتخم مرغی (از هر کدام حداقل ۵ عدد).

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفهوم تناظر یک به یک تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.  
۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به صورت مستقل کلاژ مربوط به عملیات تناظر یک به یک را با چسباندن تکه‌های کاغذ رنگی درست کنند و در مورد فعالیت خود به طور شفاهی توضیح دهند. (جمله ساده‌ای بیان کنند). برای مثال در کنار تصویر هر خرگوش یک تکه کاغذ رنگی نارنجی به عنوان هویج بچسبانند.

۳- در فضایی باز از هر یک از نوآموزان بخواهید تناظر یک به یک را به طور عملی اجرا کنند.

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به طور شفاهی واژه‌های برابر و همان قدر را بیان کنند.

۲- نوآموزان دستورات کلامی معلم را اجرا کنند.

۳- از تکالیف مداد - کاغذی نیز استفاده کنید.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (گروه‌بندی)**چکیده :**

در این درس نوآموزان با مفهوم گروه‌بندی از مجموعه زمینه‌سازی برای مفهوم عدد آشنا می‌شوند. نوآموزان اشیا و تصاویر آن‌ها را با توجه به متغیرهای مختلفی مانند رنگ، شکل و اندازه براساس یک ویژگی طبقه‌بندی می‌کنند. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

- ۱- نوآموزان با مفهوم گروه‌بندی آشنا می‌شوند.
- ۲- نوآموزان انواع اشیا و تصاویر را با توجه به متغیرهای مختلف (رنگ، شکل و اندازه) براساس یک ویژگی طبقه‌بندی می‌کنند.

**دانش پیش نیاز****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره‌ی آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از آموزش اهداف مهارت‌های زبانی که شامل انجام دستورهای ساده – پاسخ‌های کوتاه بلی یا خیر و یا به‌صورت عبارت کوتاه و اهداف شماره ۸، ۹ و ۱۰ گروه‌بندی آمادگی تکمیلی.
- آگاهی معلم از اهداف شناختی شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ گروه‌بندی آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با برخی مفاهیم ریاضی (اشکال هندسی، رنگ‌ها، اندازه و...) و برخی مفاهیم اطلاعات عمومی، بیان واژه‌های گردی/اسه گوش/چهار گوش – بزرگ/کوچک – بلند/کوتاه پایه آمادگی مقدماتی.

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- اشیا مختلف، میوه‌ها، حیوانات، اشکال هندسی در شکل‌ها، رنگ‌ها و اندازه‌های مختلف به‌صورت ماکت و تصویر
- اشیا و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

- ۱- بزرگ/کوچک
- ۲- بلند/کوتاه
- ۳- رنگ‌های اصلی (قرمز، آبی، زرد، سبز)
- ۴- گردی/ چهار گوش/اسه گوش

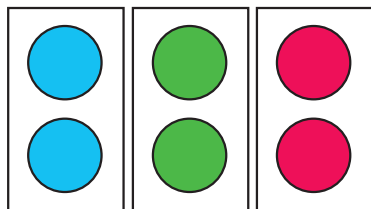


**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (گروه‌بندی)

**مراحل آموزش گروه‌بندی :**

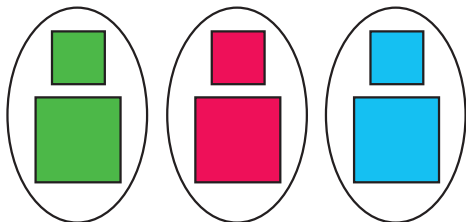
هدف از فعالیت گروه‌بندی تقسیم یک مجموعه است به مجموعه‌های جدیدتر که اجزاء آن با هم انطباق دارند. فعالیت گروه‌بندی دشوارتر از عمل انطباق است. زیرا انطباق، یافتن خواص مشترک می‌باشد. بنابراین هدف اصلی آن است که نوآموز بتواند با استفاده از مجموعه‌ای مهره یا مکعب‌هایی که از جهت رنگ، شکل و اندازه متفاوت هستند مجموعه‌های جدیدتر و کوچکتری بسازد که اجزاء آن با هم انطباق دارند.

۱- **گروه‌بندی بر اساس رنگ :** ابتدا گروه‌بندی اشیاء طبیعی بر اساس رنگ صورت می‌گیرد. تعدادی گل‌های زرد، قرمز و ... را در اختیار نوآموز قرار دهید و از او بخواهید تا گل‌های هم‌رنگ را با هم داخل یک گروه قرار دهد. (می‌توانید از گلدان استفاده کنید).



۲- **گروه‌بندی اشکال هندسی بر اساس رنگ :** (شکل و اندازه ثابت)

برای گروه‌بندی و مفهوم مجموعه و گروه می‌توانید از بشقاب‌های پلاستیکی و یا نخ کاموا که گره زده شده استفاده کنید.



۳- **گروه‌بندی اشکال هندسی بر اساس رنگ :**

(شکل ثابت و اندازه متفاوت)

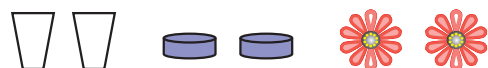
۴- **گروه‌بندی اشکال هندسی مختلف بر اساس رنگ :**

(شکل متفاوت اندازه ثابت)



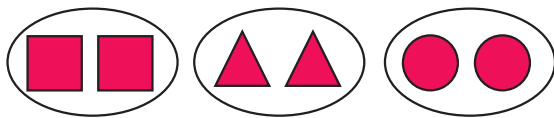
(گروه‌بندی بر اساس شکل)

۱- **گروه‌بندی اشیاء طبیعی :** بدین معنی که نوآموز چند شیء مشابه را از اشیاء متفاوت از نظر شکل مجزا می‌کند.

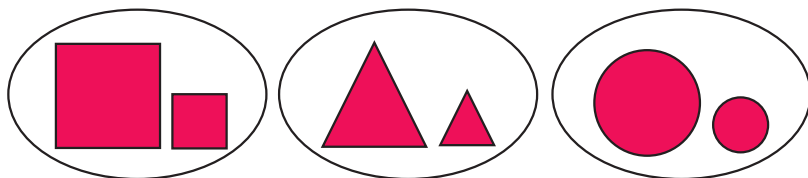


**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (گروه‌بندی)

۲- گروه‌بندی اشکال متفاوت با یک اندازه و یک رنگ

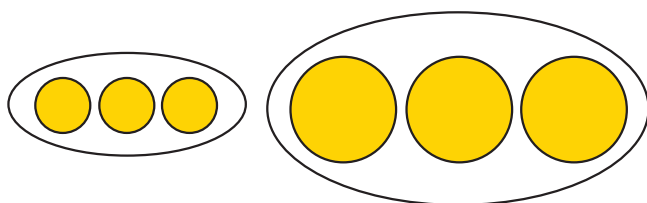


۳- گروه‌بندی اشکال متفاوت در دو اندازه و یک رنگ

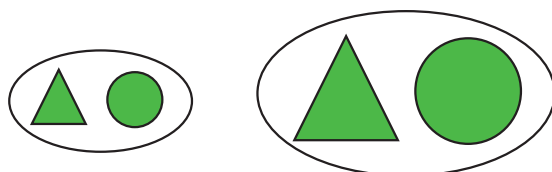


(گروه‌بندی بر اساس اندازه)

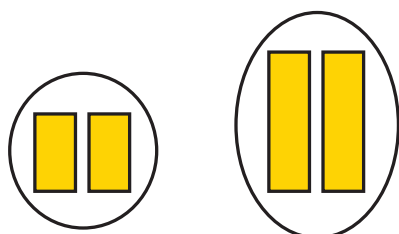
۱- گروه‌بندی اشکال (یک نوع شکل) بر اساس دو اندازه (کوچکی و بزرگی)



۲- گروه‌بندی دوگونه شکل، بر اساس اندازه (کوچکی و بزرگی)



۳- گروه‌بندی تیره چوب‌ها بر اساس طول



توصیه :

ابزار آموزشی : مجموعه‌ای از مهره‌ها و یا مکعب‌هایی که از نظر رنگ، شکل، اندازه متفاوتند.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (گروه‌بندی)**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم گروه‌بندی تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
- ۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به صورت مستقل کلاژ مربوط به مفهوم گروه‌بندی را با چسباندن تکه‌های کاغذ رنگی درست کنند. هم‌زمان در مورد فعالیت خود به‌طور شفاهی توضیح داده و جمله ساده‌ای را بیان کنند. (برای مثال گل‌های قرمز کاغذی را روی گلدان رنگی قرمز بچسبانند و گل‌های زرد کاغذی را روی گلدان رنگی زرد بچسبانند و...)
- ۳- در فضایی باز از نوآموزان بخواهید با ترکیب‌های مختلف فعالیت گروه‌بندی را انجام دهند. (برای مثال براساس رنگ گل‌هایی که به لباس آن‌ها نصب شده گروه‌بندی شوند).

**ارزشیابی :**

- ۱- نوآموزان به‌طور شفاهی واژه‌های بزرگ/کوچک، بلند/کوتاه و انواع شکل‌های هندسی را بیان کنند.
- ۲- نوآموزان عملیات گروه‌بندی و یا طبقه‌بندی را براساس متغیرهای مختلف به‌طور مستقل انجام دهند.
- ۳- نوآموزان دستورات کلامی معلم را اجرا کنند.
- ۴- نوآموزان تکالیف مداد - کاغذی را انجام دهند.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (ردیف‌بندی)**چکیده :**

در این درس نوآموزان با مفهوم ردیف‌بندی آشنا می‌شوند. آن‌ها با فعالیت‌های متنوع اشکال و مکعب‌های هندسی، اشیاء مختلف را براساس انواع متغیرهایی مانند رنگ، شکل، اندازه (کوتاه/بلند، بزرگ/کوچک) براساس الگو و ادامه‌ی الگو ردیف‌بندی می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی) :**

- ۱- نوآموزان در خواهند یافت که برخی از پدیده‌ها در محیط پیرامون را می‌توان براساس ملاک‌های مشخصی مرتب نمود.
- ۲- نوآموزان با مفهوم ردیف‌بندی آشنا می‌شوند.
- ۳- نوآموزان با مرتب کردن اشکال و اشیاء مختلف براساس انواع متغیرها (رنگ، شکل، اندازه) آشنا می‌شوند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آشنایی با اهداف مهارت‌های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش‌ها به‌صورت (بلی یا خیر) و یا به‌صورت عبارت کوتاه. درک و بیان واژه‌های مربوط به رنگ‌ها و شکل‌ها و اندازه‌های آموزش داده شده.
- آشنایی با اهداف مهارت‌های شناختی مانند اندازه‌های کوتاه/بلند - بزرگ/کوچک و مفهوم مرتب کردن

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با مفاهیم ریاضی (رنگ‌ها، اشکال هندسی، اندازه‌ها) در پایه آمادگی مقدماتی و وسایل آموزشی مورد نیاز :

- اشیاء و اشکال هندسی مختلف و کارت‌های تصویری آن‌ها در رنگ‌ها و اندازه‌های مختلف
- مهره‌ها و مکعب‌های رنگی در اندازه‌ها و شکل‌های مختلف
- اشیاء و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

- ۱- ردیف کردن، منظم کردن، مرتب کردن، ادامه دادن
- ۲- بزرگ/کوچک - کوتاه/بلند
- ۳- رنگ‌های اصلی (قرمز، آبی، زرد، سبز)
- ۴- اشکال هندسی (گردی، چهارگوش، سه گوش)

هدف از فعالیت ترتیب و ردیف‌بندی، مرتب کردن اشیاء طبق یک قاعده خاص می‌باشد.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (ردیف‌بندی)

**مراحل آموزش ردیف‌بندی :**

۱- ردیف کردن اشیاء طبیعی براساس الگو

(دو عنصری) : ..... ماشین - عروسک - ماشین → (از چپ به راست)

(سه عنصری) ..... ماشین - عروسک - کتاب - ماشین →

۲- ردیف کردن اشکال هندسی براساس الگو

→  $\triangle \circ \triangle \circ \triangle$  ..... (دو عنصری)

→  $\circ \square \triangle \circ \square \triangle$  ..... (سه عنصری)

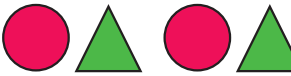
**(ردیف‌بندی براساس رنگ)**

۱- ردیف‌بندی اشکال هندسی برحسب رنگ براساس الگو (ادامه‌ی الگو)

→  ..... (دو عنصری)

→  ..... (سه عنصری)

۲- ردیف‌بندی برحسب شکل و رنگ (ادامه‌ی الگو)

→  ..... (دو عنصری)

→  ..... (سه عنصری)

**توصیه :**

\* ردیف‌بندی براساس سه عنصر با توجه به توانایی نوآموزان آموزش داده شود.

\* ابزار آموزشی : تعدادی وسایل اسباب‌بازی، ماشین، عروسک و... از یک شکل و یک رنگ از هر کدام چند عدد،

انواع اشکال هندسی، ( $\triangle \circ \square$ ) رنگی از هر کدام چند عدد و چند اندازه (کوچک به بزرگ) از هر کدام چند عدد و یک سری فنجان و یا پیمانه و یا قاشق اندازه‌گیری از کوچک به بزرگ چند سری، تیره چوب از کوتاه به بلند چند سری و تعدادی لیوان شفاف و یک اندازه.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (ردیف‌بندی)

**ردیف‌بندی بر اساس اندازه**

۱- ردیف کردن اشکال (فنجان، لیوان، یا پیمانه) از کوچک به بزرگ و برعکس. سه اندازه با تفاوت زیاد را در نظر بگیرید. در ضمن واژه‌ی کوچکتر و بزرگتر را در حین فعالیت به کار ببرید.

مثال :



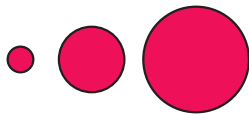
۲- ردیف کردن تیره چوب‌ها (مداد، عصا و...) از کوتاه به بلند و برعکس. سه اندازه با تفاوت زیاد را در نظر بگیرید. در ضمن واژه‌ی کوتاه‌تر و بلندتر را در حین فعالیت به کار ببرید. توجه داشته باشید جهت آموزش لبه‌ی میز را به عنوان خط مرجع در نظر بگیرید تا سه تیره چوب‌ها حالت پلکانی منظم داشته باشد و همین طور می‌توانید نوآموزان را هدایت کنید تا مجموعه تیره‌چوب‌هایی را که در اختیار دارند در یک دست قرار دهند، دسته‌کنند و انتهای دسته را برای مرتب کردن به میز بزنند (انتهای تیره‌چوب‌ها به میز زده شده در نتیجه سر تیره‌چوب‌ها در اندازه‌های مختلف ظاهر شوند) بنابراین نوآموز می‌تواند به راحتی تیره‌چوب‌ها را انتخاب کرده و از کوتاه به بلند یا برعکس آن‌ها را ردیف کند، این فعالیت ابتدا با الگوی معلم و سپس بدون الگو صورت می‌گیرد.

از چپ به راست



لبه میز به عنوان خط مرجع

۳- ردیف کردن اشکال هندسی



**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم ردیف‌بندی تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.
  - ۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به صورت مستقل کلاژ مربوط به مفهوم ردیف‌بندی را با چسباندن تکه‌های کاغذ رنگی درست کنند. هم‌زمان در مورد فعالیت خود به طور شفاهی توضیح داده و جمله ساده‌ای را بیان کنند. (در صورت توانمندی نوآموزان می‌توانید از طیف رنگ‌ها نیز جهت ردیف‌بندی استفاده کنید).
  - ۳- در فضایی باز از نوآموزان بخواهید با ترکیب‌های مختلف مثلاً ترتیب قد، فعالیت ردیف‌بندی را انجام دهند.
- ارزشیابی :

- ۱- عملیات ردیف‌بندی را با وسایل مختلف با دو فعالیت مطابق الگو و ادامه الگو انجام دهند.
- ۲- از تکالیف مداد - کاغذی نیز می‌توانید استفاده کنید.

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (شمارش تا ۵)**چکیده :**

در این درس نوآموزان با شمارش طوطی‌وار به‌طور شفاهی آشنا می‌شوند. همچنین می‌توانند اشیا مختلف را با کمک انگشت اشاره بشمارند (تا عدد ۵). نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند.

**اهداف مفهومی (جزئی)**

۱- نوآموزان در خواهند یافت که برخی از اشیا در محیط پیرامون قابل شمارش است.

۲- نوآموزان شمارش را با کمک انگشتان فرا می‌گیرند.

**دانش پیش نیاز :****الف) دانش پیش نیاز برای معلم :**

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آشنایی با اهداف مهارت‌های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش‌ها به‌صورت (بلی یا خیر)،

و یا به‌صورت عبارت کوتاه و هدف شماره‌ی ۱ و ۲ مربوط به شمارش طوطی‌وار آمادگی تکمیلی.

**ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :**

- آشنایی با برخی مفاهیم ریاضی، اطلاعات عمومی پایه آمادگی مقدماتی.

**وسایل آموزشی مورد نیاز :**

- اشیا و اشکال مختلف و کارت‌های تصویری مختلف
- مهره‌ها و مکعب‌های یک رنگ و یک اندازه و یک شکل (دو سری از هر سری ۵ عدد)
- اشکال و تصاویر ساده برای رنگ آمیزی
- کتاب‌های داستان یا اشعار مرتبط در این زمینه

**واژگان کلیدی :**

۱- واژه شمردن

۲- واژه اعداد ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵

**هدف کلی :** زمینه‌سازی برای مفهوم عدد (شمارش تا ۵)

**مراحل آموزش شمارش :**

در حین بازی (برای مثال توپ بازی) از نوآموزان بخواهید تا قبل از پرتاب و با دریافت توپ به شمارش طوطی‌وار از ۱ تا ۵ پردازند.

در مرحله‌ی بعد، بهتر است شمارش طوطی‌وار اعداد از ۱ تا ۵ با حرکت فیزیکی همراه شود. برای مثال هم‌زمان با گفتن عدد یک دست زده شود. در انجام تمرین‌های فوق، ابتدا نوآموزان با راهنمایی معلم به‌طور گروهی این کار را انجام می‌دهند. ولی به‌تدریج باید از هدایت معلم کاسته شده و نوآموز به تنهایی این مجموعه را به خاطر آورده و بیان کند.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

۱- داستان یا شعری را در رابطه با مفاهیم شمارش تهیه کرده و برای نوآموزان بخوانید.

۲- نوآموزان را تشویق کنید به کمک شما یا به‌صورت مستقل کلاژ مربوط به مفهوم شمارش را با چسباندن تکه‌های کاغذ رنگی درست کنند. هم‌زمان باید در مورد فعالیت خود به‌طور شفاهی توضیح دهند (یکی یکی با چسباندن تکه کاغذهای رنگی آن‌ها را بشمارند).

۳- در فضایی باز از نوآموزان بخواهید با ترکیب‌های مختلف فعالیت شمارش را انجام دهند.

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به‌طور شفاهی و طوطی‌وار اعداد ۱ تا ۵ را بشمارند.

۲- نوآموزان به‌طور عملی با کمک انگشت اشاره مجموعه اشیا ۵ تایی را یکی یکی شمارش کنند.

۳- از تکالیف مداد - کاغذی نیز می‌توانید استفاده کنید.



حیطه

زبان، برقراری ارتباط و

سوادآموزی

ساختار حیطه زبان، برقراری ارتباط و سواد آموزی پایه آمادگی مقدماتی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی	زبان، برقراری ارتباط	واژگان	<ul style="list-style-type: none"> <li>- نوآموزان از واژگان درکی استفاده می‌کنند.</li> <li>- نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می‌کنند.</li> </ul>
	سواد آموزی	زمینه سازی برای خواندن	- توسعه و تقویت مهارت‌های خواندن و پیش نیازهای آن
		زمینه سازی برای نوشتن	- توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

ساختار حیطه زبان، برقراری ارتباط و سواد آموزی پایه آمادگی تکمیلی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی	زبان، برقراری ارتباط	واژگان	- نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می‌کنند.
	سواد آموزی	زمینه سازی برای خواندن	<ul style="list-style-type: none"> <li>- پرورش حافظه بینایی</li> <li>- پرورش حافظه شنوایی</li> </ul>
		زمینه سازی برای نوشتن	- توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

زبان مجموعه‌ای از رمزها و نشانه‌های معنی‌دار برای ایجاد ارتباط است. البته این تعریف بسیار کلی است و شامل موارد مختلفی از نشانه‌ها و رمزها می‌شود که به انواع گوناگون از زبان‌ها دلالت دارد. در اینجا منظور ما از زبان همان زبان شناخته شده برای گفتگو و محاوره است؛ که در زبان‌شناسی به زبان کلامی معروف است. در این زبان کلمات مجموعه رمزها و علائم ارتباطی را تشکیل می‌دهند. چند کلمه، یک جمله و چند جمله «کلام» را که همان پیام در فرایند ارتباط است را می‌سازد. در زبان آموزی باید به دنبال شناخت دو عنصر اساسی یعنی لفظ یا کلمه از یک طرف و معنای لفظ از طرف دیگر باشیم. این دو اساس زبان هستند و با یکدیگر لازم و ملزوم می‌باشند و هدف کلی زبان‌آموزی شناخت و یادگیری دقیق الفاظ و معانی در ارتباط با یکدیگر است.

فرایند زبان‌آموزی را می‌توان در سه مرحله و با ظهور سه نوع توانایی در کودک مشاهده و تحقیق کرد:

- ۱- توانایی ادراک و فهمیدن سخن دیگران یعنی کودک بتواند کلمات یا رمزهای زبانی را شناسایی کند (کُد فهمی یا رمزگشایی).
- ۲- مرحله توانایی بیان افکار، مقاصد و نیازهای خود با ساختن جمله: در این مرحله کودک علاوه بر شناسایی رمزهای زبانی (الفاظ) آن‌ها را نیز به کار می‌برد. (کدسازی)

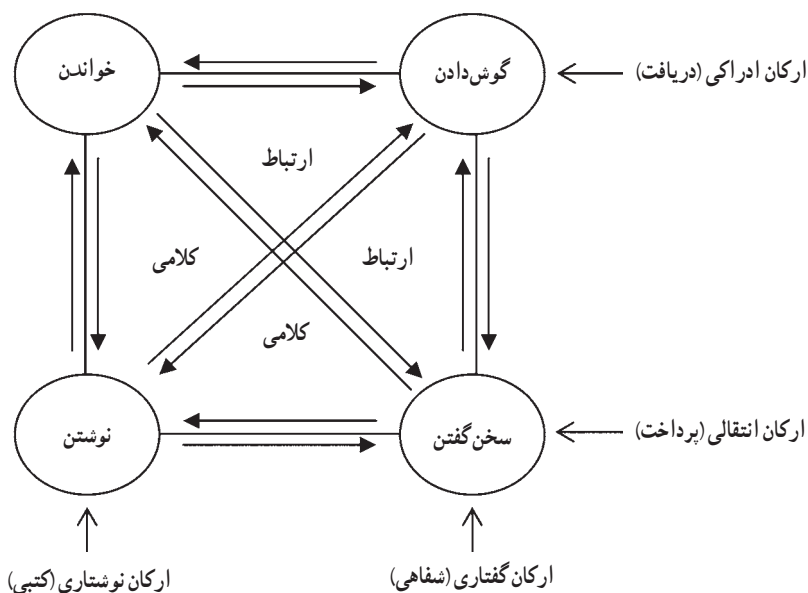
۳- توانایی ذخیره‌سازی و نگاه‌داری مجموعه‌ی الفاظ «رمزها» به همراه معانی و قواعد حاکم بر آن‌ها. وقتی کودک به این توانایی برسد، او زبان را یاد گرفته است.

بنابراین ارکان زبان آموزی و مهارت‌های زبان کلامی عبارتند از:

الف) گوش دادن      ب) سخن گفتن      ج) خواندن      د) نوشتن

دو رکن گوش دادن و سخن گفتن را گاهی نیز ارکان گفتاری یا شنیداری زبان می‌نامند. به همین ترتیب دو رکن خواندن و نوشتن را گاه ارکان نوشتن یا تصویری زبان می‌گویند.

از طرف دیگر می‌توان گفت که مهارت گوش دادن و خواندن برای درک و دریافت پیام‌ها و مفاهیم ارسالی به دیگران است (ارکان ادراکی دریافتی). در حالی که دو رکن سخن گفتن و نوشتن برای بیان افکار، نظرات و توصیف احساسات و نیازهای خود فرد به کار می‌رود. (ارکان انتقالی - پرداختی). ارکان گفتاری و نوشتاری زبان نیز تأثیر مستقیم در یکدیگر دارند.



بیشتر کلمات و لغاتی که کودک در ابتدا و در هنگام زبان باز کردن می‌آموزد از نوع کلماتی است که مصداق خارجی دارند و عینی، محسوس و قابل رؤیت است پس از این مرحله و در حدود سه سالگی کودک می‌تواند برخی کلمات غیر محسوس یا مجرد را یاد بگیرد و کلماتی مانند کجا - چرا - چه - چه وقت و مانند آن‌ها را از زبان او می‌شنویم. به تدریج دامنه یادگیری این نوع کلمات هم توسعه می‌یابد. به طور کلی ادراک و یادگیری مفاهیم و مبانی کلمات مجرد خیلی دیرتر از کلمات محسوس و عینی صورت می‌گیرد و میزان تجربه و فعالیت کودک در این جریان مؤثر است.

توجه به توالی دو زبان اثر فراوانی در درک مفهوم زمان‌های مختلف روی ذهن کودک می‌گذارد و مقدمه‌ی مهمی برای ادراک زبان‌های دیگر است.

۱- در حدود ۲/۵ سالگی کودک کلمات زیادتری برای بیان زمان حال یاد می‌گیرد. در این سن بعضی از کودکان چند کلمه هم برای زمان آینده یاد می‌گیرند. مانند کلمه‌های فردا - وقتی - روزی - یک وقت و مانند آن‌ها.

۲- در این سن و تا حدود سه سالگی زمان گذشته به طور کلی در دو کلمه‌ی دیشب و دیروز خلاصه می‌شود. در سه تا سه و نیم سالگی کودک برای زمان‌های گذشته در آینده نیز کلمه‌ها و عباراتی یاد می‌گیرد و کم کم مفاهیم این زمان‌ها را به ذهن می‌سپارد. در این سن کلمه‌های «وقت» نیز وارد گفتار کودک می‌شود. و کودک عباراتی مانند (وقت خواب)، «وقت نهار» و مانند آن‌ها را به کار می‌برد.

۳- در حدود چهار سالگی کودک زمان اتفاق واقعه یا جریان را درک می‌کند و در این سن است که کودک زمان را به وقایع و حوادث مربوط می‌سازد. اما با تمام این‌ها کودک تا هفت سالگی هنوز به طور کامل در زمان حال زندگی می‌کند و از لحاظ مکانی هم کودکان تا این سن مربوط به مکانی هستند که آن‌ها را در میان گرفته است.

رشد عواطف، گرایش‌ها و ایده‌آل‌های کودکان مستقیماً از خانواده و جامعه و فرهنگ اجتماعی که کودک در آن زندگی می‌کند متأثر می‌شود.

مطالعاتی که در روان‌شناسی روی هیجان‌ها و عواطف به عمل آمده است؛ معلوم داشته که عکس‌العمل‌های هیجانی به تدریج در دوره‌های مختلف کودکی تکامل می‌یابد. هر چه کودکان بزرگتر می‌شوند عکس‌العمل‌های شدید ابتدایی آن‌ها جای خود را به برخوردهای آرام و رمزی (زبانی) می‌دهد.

در ابتدا هیجان خشم با گریه و داد و بیداد شروع می‌شود. سپس به انجام اعمال پرخاشگرانه، حمله و رفتارهای بدنی منجر می‌شود. به تدریج این اعمال کاهش می‌یابد و کودک متوسل به رفتارهای کلامی و زبانی می‌شود و از عباراتی مانند «می‌زنمت»، «من قهرم» و امثال آن‌ها استفاده می‌کند کم کم کودک خشم خود را با عباراتی مانند «من نمی‌خواهم»، «نه»، «تو بدی» و امثال آن‌ها بیان می‌کند. تا این که یاد می‌گیرد خشم خود را در الگوهای قابل قبول اجتماع و با استفاده از زبان ابراز دارد. به طور کلی خصوصیات عاطفی و گرایشی در انسان اکتسابی است و کودک در تمام مراحل رشد و تکامل عاطفی خود، از زبان و کلمات به تناسب احتیاج و استعدادش استفاده می‌کند.

توسعه و رشد روابط اجتماعی کودک، از مطالعه و تحقیق در زبان و اصطلاحاتی که او در ادوار مختلف رشد کلامی به کار می‌برد معلوم و مشخص می‌شود کودک حداقل در حدود سه سالگی و در حالتی از «خود محوری» قوی کم کم می‌تواند «خود» خویش را به «دیگری» ملحق کند و «ما» را به کار برد.

کودک در چهار سالگی «من» خود را بیشتر توسعه می‌دهد و این توسعه بیشتر در زمینه‌ی به خود بالیدن و لاف زدن درباره‌ی خویش می‌باشد. در این سن احساس کودک نسبت به خانه و خانواده‌اش خیلی قوی است. در نظر او و مسایل و آنچه که متعلق به او و خانواده‌اش می‌باشد از همه کس بهتر و بزرگ‌تر و برتر است.

در سن پنج سالگی کودک هنوز شخصیت مستقلی ندارد؛ ولی تا حدودی سعی به پذیرش دیگران دارد.

سن شش سالگی سن دشواری برای کودک است. در این سن کودک در حالی که به دیگران نیز توجه دارد، هنوز «خود محور» است اما کم کم قابلیت اجتماعی شدن در کودک متجلی می شود و خود را به طور مطلق، شاخص و برتر نمی پندارد. در سن هفت سالگی آگاهی کودک نسبت به خود و اطرافیانش بیشتر می شود. او در این سن تا حدود زیادی عقب نشینی می کند و خود را در همه جا و همه چیز برتر نمی پندارد. دنیای کودک در این سن به سرعت گسترش و توسعه می یابد. او سعی می کند که جا و مقام خود را در این دنیای وسیع جستجو کند و بیابد. کودک از ده سالگی به بعد و از سنین پیش از بلوغ به تدریج اهمیت و علاقه زیادتری به ارتباط و دلبستگی با دیگران نشان می دهد. علاوه بر ارتباط و همکاری و بازی کردن با همسالان تمایل دارد با بزرگسالان نیز ارتباط داشته باشد و کودک به تدریج قابل اعتمادتر می شود. و از لحاظ شخصیتی نیز تمایل زیادی به استقلال و گریز از سلطه ی والدین نشان می دهد.



آمادگی

مقدماتی

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی استفاده می کنند.

### چکیده :

در این درس به تقویت و پرورش درک واژگان از مبحث زبان، برقراری ارتباط پرداخته می شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی ها و فعالیت های عملی در گروه های یادگیری شرکت می کنند. آن ها در این موضوع درسی به شناخت برخی صداها، شناسایی جهت صداها، تقلید برخی ریتم ها، عکس العمل مناسب در مقابل شنیدن نام خود، اجرای دستورات یک، دو و سه کلمه ای، اجرای دستورات دو قسمتی، اجرای دستورهای ساده مربوط به قیدها و انجام فعالیت های مورد نظر معلم با شنیدن برخی کلمات و صداها می پردازند.

### اهداف مفهومی (جزئی) :

۱- نوآموزان نسبت به انواع دستور واکنش مناسب نشان می دهند.

۲- نوآموزان به تقویت و پرورش درک واژگان می پردازند.

### دانش پیش نیاز :

### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلم با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش ها به صورت (بلی یا خیر) و اهداف واژگان درکی و بیانی از مؤلفه واژگان آمادگی مقدماتی.

- آگاهی از اهداف مهارت های شناختی شماره ۳، ۴، ۵ و ۶ واژگان درکی آمادگی مقدماتی.

### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با مفاهیم اطلاعات عمومی در پایه آمادگی مقدماتی.

### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- برخی اشیا مانند توپ، مداد و اشیا در دسترس
- تصاویر حیوانات
- تصاویر وسایل نقلیه
- تصاویر فعالیت های مختلف (خوردن، خوابیدن و...)
- تصاویر حالت های مختلف (خنده، گریه و...)

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی استفاده می کنند.

**مراحل آموزش :**

شیوه آموزش اهداف رفتاری مهارت های زبان درکی (واژگان درکی) تا هدف ۶ کاملاً واضح و روشن است. اما در مورد هدف ۷، ۸ و ۱۰ آموزش بدین صورت انجام می گیرد.

**هدف ۷ و ۸ : ریتم آهسته و تند**

برای آموزش ریتم آهسته با یک شی به فواصل زمانی ۳ ثانیه به روی میز بنوازید سپس از نوآموز بخواهید آن را تقلید کند در مورد آموزش ریتم تند این فاصله زمانی را به کمتر از یک ثانیه کاهش دهید.

**هدف ۱۰ : درک و انجام دستورهای ساده یک کلمه ای**

از نوآموز بخواهید که به شما نگاه کند و منتظر شنیدن دستور شما باشد. بعد دستوری را به نوآموز ارایه بدهید، نوآموز با دقت گوش کرده و پس از اتمام آن، دستور مورد نظر را انجام می دهد، مثال : بشین - پاشو - بیا - برو. در صورتی که نوآموز قادر به انجام دستورها نبود او را راهنمایی کنید تا آن دستور را انجام دهد. این تمرین را باید چند بار تکرار کنید تا نوآموز آنچه را که می شنود درک کند.

**هدف ۱۱ : درک و انجام دستورهای ساده دو - سه کلمه ای**

قبل از انجام تمرین ها، نوآموز باید تمام نام هایی را که در دستورهای او ارایه شده بشناسد. مثال : مدادو بده - دستتو ببر بالا - چشماتو ببند - چراغ خاموش کن و ...

**هدف ۱۴ : درک و انجام دستورهای ساده ی مربوط به قیدها**

وسایل یا تصاویر را در مقابل دید نوآموز قرار دهید. ضمن نگاه کردن به نوآموز و بدون کوچک ترین اشاره ای به هیچ کدام از اشیاء یا تصاویر، دستور مورد نظر را ارایه کنید. نوآموز هنگام دریافت دستور باید کاملاً به شما نگاه کند و منتظر تمام شدن دستور شما شود، سپس دستور مورد نظر را انجام دهد. چنانچه نوآموز هیچ عملی انجام نداد یا عمل انجام شده مطابق با دستور ارایه شده نبود، ضمن تکرار دستور مورد نظر نوآموز را راهنمایی کنید تا عمل دلخواه را انجام دهد.

**مثال :** دستور ← دستتو بذار روی سرت - توپُ بذار زیر میز.

**فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

نوآموزان را تشویق کنید تا با اجرای بازی های مختلف به تثبیت یادگیری پردازند (مثال : دستورهای معلم را بصورت پانتومیم اجرا کنند).

**ارزشیابی :**

نوآموزان دستورالعمل های معلم را اجرا می کنند.



**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می کنند.

### چکیده :

در این درس به تقویت و پرورش بیان واژگان از مبحث زبان، برقراری ارتباط پرداخته می شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی ها و فعالیت های عملی در گروه های یادگیری شرکت می کنند. آن ها در این موضوع درسی به تقلید برخی صداها، بیان نام خود، استفاده از ضمائر شخصی من و ضمیر ملکی مال من، پاسخ به پرسش ها، توصیف و تعریف تصاویر و تکمیل اشعار کودکانه می پردازند.

### اهداف مفهومی (جزئی) :

۱- نوآموزان به پرسش ها پاسخ مناسب می دهند.

۲- نوآموزان به پرورش و تقویت زبان بیانی و استفاده از واژگان می پردازند.

۳- نوآموزان از واژگان در مواقع لازم به طور صحیح استفاده می کنند.

دانش پیش نیاز :

الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش ها به صورت (بلی یا خیر) و اهداف واژگان درکی و بیانی از مؤلفه واژگان آمادگی مقدماتی.

ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با مفاهیم اطلاعات عمومی پایه آمادگی مقدماتی
- درک واژگان

وسایل آموزشی مورد نیاز :

- نوار صدای حیوانات و صدای ماشین و قطار
- تصاویر حالت های مختلف صورت (گریه، خنده، اخم)
- تصاویر فعالیت های مختلف (خوردن و خوابیدن)
- دو تصویر زنجیره ای
- اشعار کودکانه

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می کنند.

**مراحل آموزش :**

شیوه آموزش اهداف رفتاری مهارت‌های زبان بیانی (واژگان بیانی) تا هدف ۶ و همچنین هدف‌های ۱۴ و ۱۵ کاملاً واضح و روشن است.

**هدف ۲ و ۸ :**

(نوآموز باید بتواند پس از انجام دستور موردنظر، به پرسش‌هایی که از وی در مورد کار انجام شده پرسیده می‌شود، پاسخ دهد).

ابتدا از سطح درک دستورها یعنی فرامین ساده‌ی شفاهی – کلامی آغاز کنید و به تدریج دستوره‌های دیگر را به کار بگیرید. پس از ارایه دستور و انجام آن، بلافاصله سؤالی را در زمینه‌ی کاری که انجام داده پرسید.

**مثال ۱ : هدف ۷**

(معلم) دستور : بشین،  
پرسش : چکار کردی؟،  
(نوآموز) پاسخ : نشستم

**مثال ۲ : هدف ۸**

دستور : توپُ بده،  
پرسش ۱ : چی رو دادی؟  
پاسخ : توپُ  
دستور : توپُ بده،  
پرسش ۲ : چکار کردی؟  
پاسخ : توپُ دادم

**مثال ۳ : هدف ۸**

دستور : توپُ بذار روی میز  
پرسش ۱ : توپُ کجا گذاشتی؟  
پاسخ : روی میز  
دستور : توپُ بذار روی میز  
پرسش ۲ : توپُ چکار کردی؟  
پاسخ : گذاشتم روی میز  
دستور : توپُ بذار روی میز  
پرسش ۳ : چکار کردی؟  
پاسخ : توپُ گذاشتم روی میز

**توصیه :**

این بخش بعد از آموزش اندازه (بزرگ/کوچک – بلند/کوتاه) و مفاهیم فضایی (بالا/پایین – زیر/رو) کار شود.

**هدف ۱۱ : آموزش تصاویر زنجیره‌ای**

(از راست به چپ) می‌تواند :

۱ – ابتدا به صورت داستان گویی توسط معلم صورت می‌گیرد (همراه با تصویر).

۲ – هر یک از نوآموزان ابتدا با کمک و سپس بدون کمک معلم برای هر تصویر یک بیان کوتاه ارایه کنند.

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان بیانی استفاده می کنند.

**هدف ۱۲ : بیان ضمیر شخصی من**

۱- نام هر کدام از نوآموزان را بگویند و پرسید «کیه؟» تا نوآموز مورد نظر جواب دهد «من». برای مثال «محسن کیه؟» تا محسن در جواب پاسخ دهد «من».

۲- یک بازی ترتیب دهید به این صورت که تصاویر حیوانات (به تعداد افراد شرکت کننده در بازی) را روی میز قرار داده و از هر نوآموز بخواهید تا یک تصویر را بردارد به نحوی که سایرین نیز ببینند که هر کدام چه تصویری دارند. آنگاه با نام بردن هر تصویر پرسید «این تصویر پیش کیه؟» بدین ترتیب نوآموزی که تصویر نزد اوست باید بگوید «من».

**هدف ۱۳ : بیان ضمیر ملکی مال من**

یک بازی ترتیب دهید بدین صورت که از هر نوآموز وسیله ای را بردارید و روی میز بگذارید. سپس هر وسیله را برداشته و به نوآموزان نشان دهید و پرسید این مال کیه؟ تا نوآموزان پاسخ «مال من» را ارایه دهند. به همین ترتیب در مورد وسایل دیگر نیز عمل نمائید.

هدف ۱۲ و ۱۳ با کمک و راهنمایی معلم انجام گیرد.

**فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

• نوآموزان را تشویق کنید تا با اجرای بازی های مختلف به تثبیت یادگیری بپردازند.

مثلاً حالت های چهره دوستانشان را توصیف کنند و با یکی از نوآموزان فعالیتی را به صورت پانتومیم اجرا کنند و نوآموزان دیگر نوع فعالیت آن ها را تعریف نمایند. هم چنین بازی های پرسش و پاسخی و یا تکمیل آخر شعرهای کودکانه می تواند فعالیت های مناسبی برای استفاده از واژگان باشد. هم چنین اجرای بازی گوش کن و بگو فعالیت مفیدی برای استفاده از واژگان خواهد بود.

**ارزشیابی :**

۱- نوآموزان به پرسش های معلم در زمینه های مختلف پاسخ دهند.

۲- نوآموزان داستان تصاویر زنجیره ای را تعریف کنند.

۳- نوآموزان حالت ها و فعالیت های مختلف را توصیف کنند.

حیطه : زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی  
مؤلفه : زمینه سازی برای خواندن

خرده حیطه : سوادآموزی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت های خواندن و پیش نیازهای آن

#### چکیده :

در این درس به زمینه سازی برای خواندن از مبحث سوادآموزی پرداخته می شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی ها و فعالیت های عملی در گروه های یادگیری شرکت می کنند. آن ها در این موضوع درسی به بازشناسی اشیا، توجه به اجزاء اشیا، تکمیل قسمت حذف شده ی پازل و کامل کردن پازل های چند قطعه ای می پردازند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

۱- نوآموزان به بازشناسی اشیا در یک مجموعه می پردازند.

۲- نوآموزان به بازشناسی اجزاء اشیا یا تصاویر می پردازند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
- آشنایی با اهداف مهارت های زبانی شماره ۳، ۴ و ۵ مؤلفه زمینه سازی برای خواندن آمادگی مقدماتی.
- آشنایی با اهداف مهارت های شناختی شماره ۱، ۲، ۶، ۷ و ۸ مؤلفه زمینه سازی برای خواندن آمادگی مقدماتی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- آشنایی نسبی با مفاهیم اطلاعات عمومی آمادگی مقدماتی

- درک و بیان واژگان

#### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- کتاب
- اشیا مختلف
- تصاویر اشیا
- پازل های دو یا سه قطعه ای

#### مراحل آموزش :

شیوه آموزش اهداف رفتاری شماره ۱ و ۵ تا ۸ توسعه و تقویت مهارت های خواندن و پیش نیازهای آن کاملاً مشخص و واضح

است.

حیطه: زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی

خرده حیطه: سوادآموزی

مؤلفه: زمینه‌سازی برای خواندن

دوره: آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی: توسعه و تقویت مهارت‌های خواندن و پیش‌نیازهای آن

#### مراحل آموزش اهداف ۲، ۳ و ۴:

**مرحله اول:** ابتدا اشیای آشنا را به نوآموزان نشان دهید و از آن‌ها بخواهید پس از شنیدن نام شی، آن شیء را در میان اشیا دیگر پیدا کرده و نشان دهند. سپس از آن‌ها بخواهید نام شیء برداشته شده را به شما بگویند.

**مرحله دوم:** تصاویر اشیای آشنا را به نوآموزان نشان دهید و از آن‌ها بخواهید با شنیدن نام اشیا، تصویر آن شی را در میان تصاویر اشیا دیگر پیدا کرده و نشان دهند و نام آن را بگویند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری:

۱- با اجرای برخی بازی‌ها می‌توانید دقت و تمرکز نوآموزان را تقویت نمایید مثلاً شی یا اشیایی را به اشیا کلاس اضافه و یا حذف کنید.

۲- هم‌چنین با اجرای بازی «چی کم داره؟» قسمتی از یک اسباب بازی یا شی را بردارید و از نوآموزان بخواهید تا با پیدا کردن جزء ناقص آن را کامل نمایند.

#### ارزشیابی:

۱- نوآموزان اشیا را در یک مجموعه بازشناسی کنند.

۲- نوآموزان اجزاء ناقص یک شی را تشخیص دهند.

۳- نوآموزان شی یا پازل ناقص را کامل کنند.

حیطه : زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی  
مؤلفه : زمینه‌سازی برای نوشتن

خرده حیطه : سوادآموزی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

#### چکیده :

در این درس به زمینه‌سازی برای نوشتن از مبحث سوادآموزی پرداخته می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به یادگیری نحوه استفاده صحیح از ابزار نوشتاری، ترسیم خطوط بدون هدف (خط خطی کردن) و با هدف (بین خطوط دیگر)، رنگ آمیزی، کپی خطوط و اشکال می‌پردازند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان با نحوه صحیح استفاده از ابزار نوشتاری آشنا می‌شوند.
- ۲- نوآموزان با ترسیم خطوط بین خط‌های دیگر و کپی اشکال و خطوط آشنا می‌شوند.
- ۳- نوآموزان با نحوه‌ی رنگ آمیزی خطوط و اشکال آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش‌نیاز :

#### الف) دانش پیش‌نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی در دوره آمادگی باید به آن دست یابند.
  - آگاهی از اهداف مهارت‌های حرکتی ظریف
- ب) دانش پیش‌نیاز برای نوآموزان :

- داشتن مهارت‌های حرکتی ظریف
  - هماهنگی چشم و دست
  - آشنایی با اشیاء و ابزار نوشتاری
- وسایل آموزشی مورد نیاز :

- مداد - مداد رنگی یا آبرنگ - مداد شمعی - انگشتان - سیب، نخ کاموا و... که به‌صورت خطوط موازی، منحنی و شکسته طراحی شده است.

- اشکال هندسی، حروف و علائم و نمادهای اعداد

#### مراحل آموزش :

برای تقویت پیش‌نیازهای مهارت نوشتاری ضروری است که همکاران محترم به ۹ اولویت اول پیش‌نیازهای مهارت نوشتاری به شرح ذیل توجه نمایند.

دست مهم‌ترین عضو برای اجرای مهارت نوشتاری است. توجه و دقت بر مهارت‌های حرکتی و قدرتی دست که از پیش نیازهای مهم برای فعالیت‌های نوشتاری است از جمله نکات حائز اهمیت است.

۱- تن‌آگاهی : با تقویت مهارت‌هایی هم‌چون هل دادن، کشیدن، فشار دادن، چرخاندن و غلت زدن، نوآموز یاد می‌گیرد که چگونه از قسمت‌های مختلف بدن خود به‌صورت انفرادی استفاده کند. با اکتشاف حسی، نوآموز یاد می‌گیرد که اولین و مؤثرترین

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

وسیله جهت یادگیری او بدنش (تن آگاهی) است. به این ترتیب نوآموز به شیوه‌ی حرکت و نقش اندام‌های مختلف بدن خود پی می‌برد.

نوآموز پس از تشخیص و شناخت قسمت‌های بدن (دست، بازو، پا، تنه و...) به نقش اندام‌های ظریف‌تر (انگشتان) آگاهی می‌یابد و هم‌زمان می‌آموزد که بدن او دارای دو قسمت (راست - چپ) است. که این امر منجر به افزایش و رشد تن آگاهی و درک بدنی در فرد می‌شود.

**۲- تعادل :** هر چه مهارت‌های حرکتی ظریف در فرد پیچیده‌تر می‌شود. نقش تعادل به همان میزان اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. جهت انجام مهارت‌های حرکتی ظریف، نوآموز باید به‌طور مستقل توانایی نشستن همراه با تعادل را داشته باشد. بازوها باید آزاد باشند، تا توانایی و امکان درگیر شدن با اشیای ریز را پیدا کند. نوآموز باید قادر باشد با وضعیت درست بنشیند، پایش را به سفتی روی زمین قرار دهد. ترسی از افتادن نداشته باشد و احساس آرامش و راحتی کند. نکته‌های یاد شده در وضعیت ایستاده (به هنگام انجام فعالیت‌های حرکتی ظریف) که شامل تعادل کامل در تنه و تمام بدن است باید رعایت شود (به عنوان مثال نوآموز وقتی مقابل تابلو می‌ایستد بتواند به راحتی با تخته پاک کن خطوط و اشکال مختلف را پاک کند).

**۳- ثبات در شانه :** به هنگام دست دراز کردن و گرفتن شی‌ ثبات و هماهنگی در ناحیه شانه بسیار ضروری است. زیرا شانه‌ها نقش حمایتی برای ساعد، میچ و فعالیت انگشتان را فراهم می‌سازد. نگه داشتن توپ با دو دست یا با یک دست در جهات مختلف (به عنوان مثال در جهات بالا - عقب - طرفین و هم سطح شانه‌ها) در حفظ ثبات و هماهنگی مفصل شانه مهم است.

**۴- کنترل ساعد :** توانایی کنترل ساعد از جمله پیش‌نیازهای مهارت حرکتی ظریف است. نوآموز باید توانایی چرخش ساعد به بیرون و داخل را همراه با کنترل کافی به هنگام فعالیت‌هایی مانند چرخاندن دستگیره در کلاس (باز و بسته کردن در) یا چرخاندن کلید انجام دهد.

**۵- کنترل میچ دست :** یکی دیگر از پیش‌نیازهای حرکتی در کسب مهارت‌های ظریف توانایی نوآموز در کنترل حرکات میچ دست در وضعیت‌های مختلف است. توانایی کنترل میچ دست زمینه‌ی لازم جهت کنترل حرکت انگشتان دست را فراهم می‌سازد. این مهارت در فعالیت‌هایی مثل نوشتن و ترسیم که نیاز به چرخش مستقل میچ دست دارد مشاهده می‌شود.

**۶- توانایی چنگ زدن به شیء :** نوآموز باید قادر باشد انگشتان دست خود را دور یک شیء (به شکل استوانه مثلاً روی قوطی کنسرو یا به شکل گرد به عنوان مثال گرفتن توپ تیسس و یا گرفتن اشیا ریز مثل مداد پاک‌کن، مداد تراش و...) حفظ کند و نگه دارد. مراحل رشد چنگ زدن با گرفتن اشیای درشت شروع می‌شود و تا مرحله‌ی چنگ زدن به اشیای ریز توسعه می‌یابد.

**۷- هماهنگی چشم و دست :** انجام موفقیت‌آمیز مهارت‌های حرکتی ظریف منوط به داشتن هماهنگی چشم و دست است به عبارتی مهارت‌های ظریف هماهنگی چشم و دست بر یکدیگر (روند رشد یکدیگر) تأثیر متقابل خواهد داشت. تمرین‌هایی را می‌توان در این زمینه تدارک دید. به‌طور مثال : خاموش کردن شمع با اسلحه‌ی آب پاش، باز و بسته کردن پیچ و مهره، استفاده از تخته تمرین مربوط به دکمه و زیپ، بند کفش، قفل کیف و... که باز و بسته می‌شوند، نخ کردن مهره‌ها با استفاده از الگوهای متنوع از جمله

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

تمرین‌های مناسب جهت تقویت مهارت هماهنگی چشم و دست می‌باشد.

**۸- مهارت / استفاده از دو دست :** نوآموز باید در انجام فعالیت‌های دو دستی توان استفاده‌ی هم‌زمان از دو دست خود را داشته و این مهارت پیش‌نیاز مهم در انجام مهارت‌های حرکتی ظریف است همواره در مهارت‌های دو دستی یک دست نقش ثبات دهنده (دست مغلوب) دست دیگر که فعالیت عملی را انجام می‌دهد (دست غالب) دست عملکردی نام دارد. به عنوان مثال در عمل نوشتن، با یک دست دفتر نگه‌داشته می‌شود (دست مغلوب یا ثبات دهنده) و با دست دیگر عمل نوشتن با مداد انجام می‌گیرد (دست عملکردی). یا به هنگام باز کردن در یک قوطی یا ظرف در دار، یک دست ظرف مورد نظر را ثابت نگاه می‌دارد و دست دیگر عمل باز کردن در را انجام می‌دهد. استفاده از دو دست به هنگام ضربه زدن دو چوب روی طبل، خشک کردن دست‌ها با حوله، صابون زدن دست‌ها و مالیدن متناوب دست‌ها بهم، پاره کردن و تا کردن کاغذ با دو دست، قراردادن کاغذ داخل پاکت، ریختن آب از یک ظرف به ظرف دیگر به‌طور متناوب، انتقال شیء از یک دست به دست دیگر از جمله فعالیت‌های مناسب در تقویت مهارت دو دستی است.

به هنگام انجام فعالیت‌های دو دستی (فعالیت‌های ظریف) توجه آموزگاران را به نکات زیر جلب می‌نماییم :

- حرکت دست‌های نوآموز باید بدون هر گونه مشکل خاصی در خط وسط و به‌طور متقاطع انجام پذیرد.
- نوآموز باید تنه‌ی خود را با میز جلو به صورت موازی نگاه دارد.
- نوآموز باید به هنگام کار با دست از انگشتان شست و سبابه جهت گرفتن وسایل و اسباب بازی (به‌طور مثال لگوهای خانه سازی) استفاده نماید.
- علاقه‌مندی نوآموز باید به استفاده از دو دست به یک اندازه باشد.
- فعالیت‌هایی که با دو دست انجام می‌گیرد باید بدون هر گونه دو دلی در استفاده از دو دست انجام پذیرد.

**۹- تجارب حسی :** ادراک حسی حرکت و تحریک حس لامسه به ویژه از طریق دست‌ها، آگاهی‌ها و شرایط لازم جهت تجربه و تمرین در این خصوص را فراهم می‌سازد. این تجربه نوآموز را در بیان قابلیت‌های فردی اعم از شفاهی و یا عملی توانا تر خواهد ساخت. تجربه حس حرکت هر عضو نسبت به عضو دیگر، حرکت عضو در فضا و ادراک فضای حرکت در ابتدای زندگی فرد با درک دو جهت راست/چپ و آگاهی درونی آن حاصل می‌شود. سپس تجربه حس حرکت و جهات آن به فضای بیرون از بدن فرد یعنی جهات راست/چپ - بالا/پایین - جلو/عقب گسترش می‌یابد. به تدریج با رشد فرد تعیین وضعیت و تشخیص دو یا چند شیء نسبت بهم و وضعیت مکانی شیء نسبت به فرد امکان‌پذیر می‌گردد.

تمرین‌های مناسب برای تجارب حسی عبارتند از :

- الف) از نوآموز بخواهید کارت و یا پارچه‌ای را که روی میز است با کارت و یا پارچه‌ای که در دست معلم است جور کند. این تمرین نخست با چشم باز و سپس با چشم بسته انجام می‌گیرد.
- ب) بازی با آب و ماسه و یافتن اشیای ریز و درشتی که در داخل ظرف محتوای آب و یا ماسه روان، فرو رفته است. در این تمرین نوآموز باید اشیاء را با دستان خود پیدا کند.



### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

پ) ۴ یا ۶ نوع وسیله را به نوآموزان نشان دهید، تا خوب به آن‌ها نگاه کند. سپس آن‌ها را داخل جعبه گذاشته و از نوآموز بخواهید بدون نگاه کردن، آن‌ها را لمس و شی مورد نظر شما را بیابد.  
ت) چند مهره را داخل کیسه قرار داده و سپس نوآموز دستش را داخل کیسه کند و تعدادی مهره بردارد و بگوید چند مهره برداشته است.

ث) تشخیص دو پارچه از جنس‌های مختلف با چشم‌های بسته.

ج) وقتی یک شکل هندسی در دست نوآموز گذاشته شد، او با چشم‌های بسته آن را لمس کرده و سپس یک شکل هندسی مشابه شکل اول را با چشم‌های بسته از داخل کیسه خارج کند.

#### چند توصیه حرکتی :

۱- قرار دادن نوآموز در وضعیت چهار دست و پا و حفظ تعادل بر روی یک دست و یک پا (مثلاً پای راست و دست چپ) به مدت ۱۰ ثانیه

۲- گرفتن توپ (فوتبال - بسکتبال) با دو دست و حفظ آن در جهت جلو (افقی) به مدت ۱۰ ثانیه

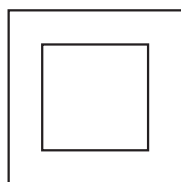
۳- گرفتن توپ (فوتبال - بسکتبال) با دو دست و حفظ آن در جهت پشت (افقی) به مدت ۱۰ ثانیه

۴- گرفتن توپ (فوتبال - بسکتبال) در جهت (بالای سر) به مدت ۱۰ ثانیه

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

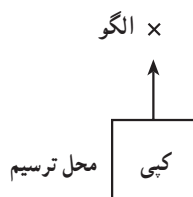
برای تثبیت یادگیری آموزگاران می‌توانند با استفاده از سینی شن و ماسه از نوآموزان بخواهند تا با انگشت خطوط یا اشکال ساده را روی آن‌ها ترسیم نمایند (اهداف شماره ۶، ۷ و ۸) و یا با استفاده از ابزار مختلف نقاشی مطابق الگو یا بدون الگو خطوط و تصاویر ساده را نقاشی و رنگ آمیزی کنند (اهداف شماره‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، و ۱۴).

#### چند توصیه جهت آموزش کپی کردن :



الف) الگوی ساده‌ای را در زیر کاغذ مخصوص (کاغذ نازکی که بتوان نمای عمومی تصویر را از روی کاغذ به وضوح دید) قرار دهید و از نوآموز بخواهید مطابق الگو از روی خطوط آن تصویر مورد نظر را کپی کند.

ب) نمونه یا الگو (شکل ساده) را نخست بالای دست نوآموز قرار دهید و از نوآموز بخواهید مطابق نمونه یا الگو شکل را کپی کند.



حیطه : زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی  
مؤلفه : زمینه سازی برای نوشتن

خرده حیطه : سوادآموزی  
دوره : آمادگی (مقدماتی)

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت های نوشتاری و پیش نیازهای آن

ج) در مرحله بعد نمونه یا الگوی ساده را در جهت راست و سپس در جهت چپ نوآموز مستقر نمایید و از نوآموز بخواهید مطابق نمونه یا الگو طرح مورد نظر را کپی کند.



#### توصیه :

#### مراحل تحول در ترسیم :

۱- خط خطی ۲- خطوط حلقوی ۳- خط عمودی ۴- خط افقی ۵- دایره ۶- خط مایل به راست ۷- علامت به علاوه

۸- خط مایل به چپ ۹- چهارگوش ۱۰- سه گوش

#### مراحل ترتیب استفاده از ابزار نوشتاری

۱- ماژیک ۲- مداد شمعی ۳- انگشت ۴- مداد

برای آموزش نوشتن به نوآموزان توجه به نکات زیر ضروری است :

۱- نحوه گرفتن قلم

۲- نحوه قرار دادن کاغذ

۳- نحوه نشستن روی صندلی

۴- تناسب اندازه میز و صندلی با جثه نوآموز

#### ارزشیابی :

۱- نوآموزان از ابزارهای نوشتاری به طور صحیح استفاده کنند.

۲- نوآموزان خطی را بین خط های دیگر رسم کنند.

۳- نوآموزان خطوط و اشکال ساده را کپی کنند.

۴- نوآموزان خطوط و اشکال ساده را رنگ آمیزی کنند.



آمادگی

تکمیلی

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.

### چکیده :

در این درس به تقویت و پرورش درک و بیان واژگان از مبحث زبان، برقراری ارتباط پرداخته می شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی ها و فعالیت های عملی در گروه های یادگیری شرکت می کنند. آن ها در این موضوع درسی به تعریف تصاویر زنجیره ای و کارهای روزمره، خواندن شعر، پاسخ به سوالات، استفاده از ضمایر (من، مال من)، استفاده از صفات و افعال منفی، توصیف نقاشی خود و بیان نیازهای اولیه خود می پردازند.

### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان به پرسش ها پاسخ مناسب می دهند.
- ۲- نوآموزان به پرورش، تقویت درک و بیان و استفاده از واژگان می پردازند.
- ۳- نوآموزان از واژگان در مواقع لازم به طور صحیح استفاده می کنند.

### دانش پیش نیاز

### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش ها به صورت (بلی یا خیر) و اهداف واژگان درکی و بیانی مربوط به مؤلفه واژگان آمادگی تکمیلی.

### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- توانایی اجرای دستورات، توانایی پاسخ دادن به سوالات ساده، تکمیل اشعار، توصیف و تعریف تصاویر ساده، تقلید برخی صداها، استفاده از ضمایر (من، مال من) با راهنمایی معلم

### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- تصاویر داستانی
- تصاویر زنجیره ای
- اشعار و سرودهای کودکانه
- نقاشی کشیده شده توسط خود نوآموز

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.

**مراحل آموزش :**

**اهداف ۳ و ۴ : تصاویر زنجیره ای**

آموزش تصاویر زنجیره ای (از راست به چپ) می تواند :

**مرحله اول :** ابتدا به صورت داستان گویی تصاویر را برای نوآموز تعریف کنید.

**مرحله دوم :** سپس هر یک از نوآموزان ابتدا با کمک و سپس بدون کمک معلم برای هر تصویر یک داستان کوتاه بیان نماید.

**مرحله سوم :** ابتدا تصویر شماره ۱ را توضیح دهید و (برای مثال اگر ۴ تصویر باشد) و بعد شماره ۲ را توضیح دهید. سپس از نوآموز بخواهید از بین ۲ تصویری که در اختیار دارد (شماره ۳ و ۴) تصویر مناسب را انتخاب کرده و کنار تصویر شماره ۲ قرار دهد و در نهایت تصویر شماره ۴ را کنار تصویر شماره ۳ بگذارد.

**مرحله چهارم :** در این مرحله فقط تصویر شماره ۱ را روی میز قرار دهید و از نوآموزان بخواهید که بقیه تصاویر را به ترتیبی که بیان می کنند قرار دهند. معلمین گرامی توجه داشته باشند که تصاویر زنجیره ای حتماً باید از سمت راست به چپ تکمیل گردد. در ضمن روشی که در این جا انتخاب شده است، روش زنجیره ای وارونه می باشد.

**اهداف ۹، ۱۰ و ۱۱ : پاسخ به سؤالاتی با کلمات پرسشی کی، چی، کجا.**

یکی از هدف های درک و انجام دستور که قبلاً نیز اشاره شد این است که نوآموز بتواند پس از انجام دستور مورد نظر، به پرسش هایی که از وی در مورد کار انجام شده پرسیده می شود پاسخ دهد. در این جا هدف بالا جلب توجه نوآموز به انواع کلمه های پرسشی (کی، چی، کجا)، درک مفهوم هریک از آن ها و دادن پاسخ کلامی مناسب پس از شنیدن هر پرسش است. پس از ارائه دستور و انجام آن توسط نوآموز بلافاصله سؤالی در زمینه فعلیتی را که انجام داده پرسید.

**دستور :** موزُ بذار توی بشقاب

**پرسش ۱ :** چی توی بشقاب گذاشتی؟

**پاسخ :** موزُ

**پرسش ۲ :** موزُ کجا گذاشتی؟

**پاسخ :** توی بشقاب

**پرسش ۳ :** چکار کردی؟

**پاسخ :** موزُ گذاشتم توی بشقاب

همان طور که ملاحظه می کنید به تدریج نوآموز به سمت بیان جمله کامل هدایت می شود. همین طور می توانید شیء و یا چند تصویر روی میز قرار دهید. سپس دستوری ارائه کنید تا نوآموز آن را انجام دهد و بعد چند پرسش مطرح کنید تا وی پاسخ دهد. مثال :

**دستور :** اسبُ بذار روی صندلی

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.

پرسش ۱ : اسبُ کی گذاشت رویِ صندلی؟

پاسخ : من

پرسش ۲ : چی رو گذاشتی رویِ صندلی؟

پاسخ : اسبُ گذاشتم

پرسش ۳ : اسبُ کجا گذاشتی؟

پاسخ : رویِ صندلی

پرسش ۴ : چکار کردی؟

پاسخ : من اسبُ گذاشتم رویِ صندلی (به تدریج نوآموز را هدایت کنید تا جمله را کامل بگوید).

توضیح : هر بار که سؤالی را از نوآموز می پرسید، بار دیگر همان پرسش را از سایر نوآموزان پرسید تا آن ها بتوانند به

پرسش هایی که درباره ی کار فرد دیگری است، پاسخ دهند.

برای مثال در مورد دستور فوق می توان پرسید : بچه ها امین چکار کرد؟ - پاسخ : امین اسبُ گذاشت رویِ صندلی.

البته در اهداف ۸، ۹، ۱۰ و ۱۱ پاسخ کوتاه نوآموز مورد ارزیابی قرار می گیرد (در مثال بالا پاسخ «من» در مقابل سؤال کی،

پاسخ «اسب» در مقابل سؤال چی و پاسخ «رویِ صندلی» در مقابل سؤال کجا ملاک ارزیابی می باشد).

**هدف ۱۴ : بیان ضمیر شخصی من**

۱- نام هر کدام از نوآموزان را بگویید و پرسید «کیه؟» تا نوآموز مورد نظر جواب دهد «من». برای مثال پرسید : «محسن

کیه؟» تا محسن در جواب پاسخ دهد «من».

۲- یک بازی ترتیب دهید به این صورت که تصاویر حیوانات (به تعداد افراد شرکت کننده در بازی) را روی میز قرار داده و از

هر نوآموز بخواهید تا یک تصویر را بردارد به نحوی که سایرین نیز ببینند که هر کدام چه تصویری دارند. سپس با نام بردن هر تصویر

پرسید «این تصویر پیش کیه؟» تا بدین ترتیب نوآموزی که تصویر نزد او است بگوید «من».

**هدف ۱۵ : بیان ضمیر ملکی مال من**

یک بازی ترتیب دهید بدین صورت که از هر نوآموز وسیله ای را بردارید و روی میز بگذارید. سپس هر وسیله را برداشته و به

نوآموزان نشان دهید و پرسید «این مال کیه؟» تا نوآموز صاحب وسیله پاسخ «مال من» را ارایه دهد. به همین ترتیب در مورد وسایل

دیگر نیز عمل نمایند.

**هدف ۱۶ : عبارت های وصفی**

هدف : بیان عبارت هایی که از اسم و صفت مربوط به رنگ ها تشکیل شده اند.

ابزار آموزشی : شکل های هندسی در رنگ های مختلف، مدادهای رنگی.

مراحل آموزش :

شامل دو مرحله به شرح زیر است :

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.

**مرحله اول :** مجموعه‌ی شکل‌های هندسی با رنگ‌های متفاوت را مقابل نوآموزان قرار دهید و از آن‌ها بخواهید تا هر بار یک شکل را به ما بدهند. برای مثال به هر کدام به نوبت بگویید : «دایره‌ی آبیو بده به من». پس از گرفتن دایره‌ی مورد نظر، بلافاصله از نوآموز بپرسید «چی رو دادی؟» چنانچه او فقط در یک کلمه پاسخ داد، مثلاً گفت «دایره رو» یا «آبی رو»، عبارت را تکمیل کرده و به صورت «دایره‌ی آبی رو» را بگویید تا نوآموز آن را تکرار کند. سپس از او بخواهید دایره‌های دیگر را که در رنگ‌های مختلف هستند یکی یکی به شما بدهند و هر بار روند یاد شده را تکرار کنید تا نوآموز سعی کند عبارت دو کلمه‌ای «اسم + صفت» را بیان کند. همین روند را برای سایر شکل‌های هندسی نیز تکرار کنید.

**مرحله دوم :** مجموعه‌ی شکل‌های هندسی را نزد خود نگه دارید تا نوآموز هر کدام را که خواست با ذکر شکل و رنگ آن نام ببرد، تا شما آن را به او بدهید. مثلاً بگویید «چهار گوش زرد بده».

**توضیح :** برای بالا بردن انگیزه، این فعالیت را هنگام کشیدن نقاشی نیز اجرا کنید. به این صورت که تمام مدادها را نزد خود نگه دارید و به هر نوآموز کاغذی برای نقاشی کردن بدهید. بنابراین در چنین موقعیتی وی مجبور است تا رنگ مداد مورد نظر خود را اسم ببرد، مثلاً بگوید «مداد قرمز بده» تا شما آن را به نوآموز بدهید.

**هدف :** بیان عبارت‌هایی که از اسم و صفت مربوط به اندازه ساخته شده است.

**ابزار آموزش :** دو عدد توپ یک شکل و یک رنگ در دو اندازه‌ی متفاوت و ...

**پیش نیاز :** نوآموز باید مفهوم بزرگ/کوچک را به طور صحیح در مورد اشیای مختلف به کار برد.  
**روش آموزش :**

ابتدا هر دو توپ را به نوآموزان نشان دهید و بپرسید «آن‌ها چی هستند؟» تا آن‌ها پاسخ دهند «توپ»، سپس از هر یک بپرسید «تو کدوم توپ را می‌خوای؟» برای مثال، اگر نوآموز به توپ بزرگ اشاره کرد، بگویید «توپ بزرگ» بعد جمله‌ای به شکل «توپ بزرگ بده» را الگوسازی کنید تا نوآموز آن را بیان کند. به محض گفتن آن جمله، توپ مورد نظر را به او بدهید. سپس از او بپرسید «کدوم توپ دادم؟» تا نوآموز ترغیب به تکرار عبارت «توپ بزرگ» شود.

**توضیح :** در این مرحله می‌توان از تصویرها یا شکل‌هایی استفاده کرد که در دو اندازه‌ی متفاوت و در کنار یکدیگر قرار دارند. تصویرها را نشان داده و نوآموز را هدایت کنید تا در مورد هر کدام جمله‌ای مانند «این توپ بزرگ». «این توپ کوچیکه» به کار برد.

**هدف ۱۷ : استفاده از افعال منفی**

**روش آموزش :**

در این هدف بکارگیری از افعال منفی و عدم تمایل در حوزه فعالیت‌های روزمره زندگی مد نظر است. فعالیت‌هایی از نوع خوردن، خوابیدن، آشامیدن، علائق و ... لازم به ذکر است در این تمرین می‌بایست شرایط بکارگیری افعال منفی را در کلاس ایجاد نمایید.  
**به عنوان مثال :** به همه نوآموزان کلاس آب تعارف کنید و سپس از تک‌تک نوآموزان سؤال کنید : آب می‌خوری ؟

**هدف کلی :** نوآموزان از واژگان درکی و بیانی استفاده می کنند.

نوآموز می بایست به صورت عبارت کوتاه جواب دهد : نه، آب نمی خورم.  
در صورت عدم پاسخ گویی نوآموز، می توانید پاسخ صحیح را مطابق نمونه بالا بیان کنید و از نوآموز بخواهید آن عبارت را تکرار کند.

**فعالیت های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

- ۱- با خواندن اشعار ساده ی کودکانه از نوآموزان بخواهید تا با تمرین و تکرار هر روزه آن ها را از حفظ بخوانند.
- ۲- از پوسترها و تصاویر رنگی و جذاب استفاده کنید و از نوآموزان بخواهید تا داستان تصاویر را بیان کنند.
- ۳- می توانید از بازی های کلامی جهت تثبیت یادگیری استفاده کنید. بازی ها را طوری طراحی کنید که نوآموزان مجبور به استفاده از ضمائر (من، مال من) و یا استفاده از افعال منفی و صفات شوند.
- ۴- تعریف داستان های ساده نیز در این زمینه می تواند به استفاده نوآموزان از واژگان درکی و بیانی کمک نماید.

**ارزشیابی :**

- ۱- نوآموزان به پرسش های معلم در زمینه های مورد نظر پاسخ دهند.
- ۲- نوآموزان داستان تصاویر زنجیره ای را تعریف کنند.
- ۳- نوآموزان کارهای روزمره خود را تعریف کنند.
- ۴- نوآموزان از افعال منفی، برخی صفات و ضمائر (من و مال من) استفاده کنند.
- ۵- نوآموزان یک پیام کوتاه را به دیگری انتقال دهند.



### هدف کلی : پرورش حافظه بینایی

#### چکیده :

در این درس به پرورش حافظه بینایی از طریق تشخیص شباهت‌ها و مشاهده اختلاف از مبحث سوادآموزی پرداخته می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به جور کردن شکل‌ها و سایه‌ها، خطوط مختلف، حروف و بازشناسی اشکال هندسی و تصاویر، تشخیص اختلاف‌ها و شباهت‌ها، تکمیل پازل‌ها، تشخیص محل و موقعیت علایم، تکمیل اشکال نقطه‌چین و اشکال ناقص و تصویر خوانی می‌پردازند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان به تفاوتها و تشابهات اشیا پیرامون خود توجه می‌کنند.
- ۲- نوآموزان به اجزا هر کل توجه می‌کنند.
- ۳- نوآموزان اشیا و اشکال را بازشناسی می‌کنند.
- ۴- نوآموزان با تصویرخوانی آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش نیاز :

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آشنایی با اهداف مهارت‌های زبانی که شامل اهداف شماره ۱، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۸ و ۲۶ پرورش حافظه بینایی مؤلفه زمینه‌سازی برای خواندن آمادگی تکمیلی.

- آگاهی از اهداف مهارت‌های شناختی شماره ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴ و ۲۵ پرورش حافظه بینایی مؤلفه زمینه‌سازی برای خواندن آمادگی تکمیلی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- توانایی بازشناسی اشیا
- تشخیص جزء از کل
- توانایی تکمیل پازل‌های دو یا سه قسمتی آشنا
- درک مفهوم تشابه و تفاوت
- وسایل آموزشی مورد نیاز :
- تصاویر اشکال و سایه‌های هر شکل
- خطوط مختلف نخ، سیمی و... (راست، شکسته، خمیده) از هر کدام ۲ خط
- اشکال حروف
- اشکال هندسی
- سه تصویر مشابه که یکی از آن‌ها از لحاظ جهت قرار گرفتن متفاوت باشد.

### هدف کلی : پرورش حافظه بینایی

■ دو تصویر مشابه که یک جزء از آن‌ها حذف شده باشد.

■ اشکال شبیه به حروف

■ تصاویر مشابه

■ تصاویر علامت‌گذاری شده برای رنگ آمیزی

■ پازل‌های چند قسمتی

■ اشکال نقطه چین

■ صفحه شطرنجی

■ اشکال ناقص

■ مراحل آموزش :

#### هدف ۱ : تصویر در زمینه

مرحله اول : تصاویر مختلف که شامل میوه‌ها، حیوانات، اشیاء را انتخاب کنید. و هر تصویر را در یک زمینه یا صفحه‌ای که

طرح ساده‌ای دارد رسم کنید تا نوآموز با دیدن تصویر، نام تصویر را بیان کند. طرح‌های مختلف را از ساده به پیچیده تهیه کنید. این

تمرین موجب تقویت دقت بینایی می‌گردد.

مرحله دوم : تصویر یک منظره را با اجزای مختلف (درخت، خورشید و ...) را نشان دهید سپس با نشان دادن جزئی از

تصویر منظره (درخت) از نوآموز بخواهید آن را در تصویر منظره نشان دهد.

#### هدف ۴ : جور کردن خطوط مختلف

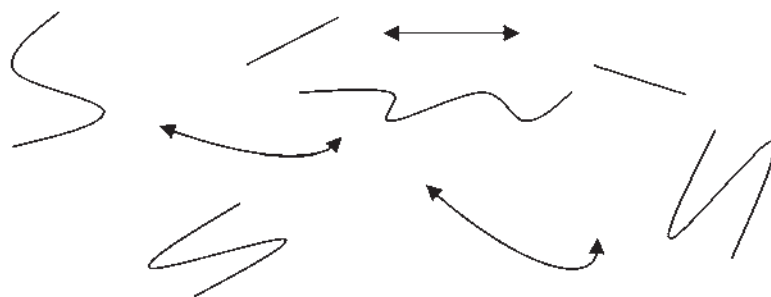
ابتدا به‌طور عینی با استفاده از تیره‌چوب خطوط راست را به نمایش بگذارید. سپس همان تیره‌چوب را روی کاغذ گذاشته و

رسم کنید تا نوآموز تیره‌چوب را با رسم آن روی کاغذ تطبیق دهد. تیره‌چوب را با جهات مختلف روی کاغذ قرار دهید و رسم کنید،

سپس با تکه‌ای کاموا یا هر وسیله دیگری خطوط شکسته و خمیده بسازید و تصاویر آن‌ها را روی کاغذ رسم کنید تا نوآموز بتواند

در فعالیت‌های بعدی خطوط راست و خمیده و شکسته را که در جهات مختلف رسم شده باهم تطبیق داده، نشان دهد و یا با مداد

بهم وصل کند.



**هدف کلی :** پرورش حافظه بینایی

**هدف ۵ :** جور کردن اشکال حروف

اشکال حروف ساده که با یونولیت یا کاغذ سمباده بریده شده آماده کنید ابتدا با موارد کمتر (مقایسه دو به دو) ۴ مورد شروع کنید. سپس تعداد موارد را افزایش دهید.



توجه داشته باشید که همراه با معرفی هر حرف و لمس و دیدن آن توسط نوآموز، همزمان شکل آن را روی کاغذ رسم کنید تا نوآموز شکل حروف را با تصویر آن تطبیق دهد.

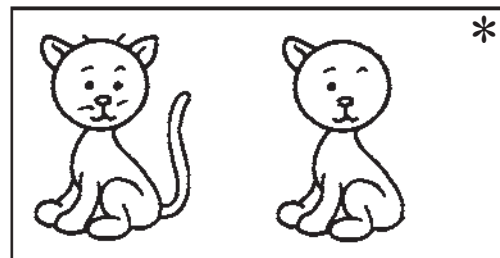
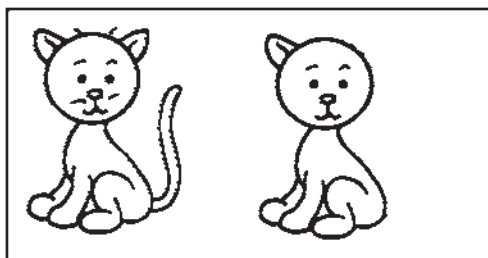
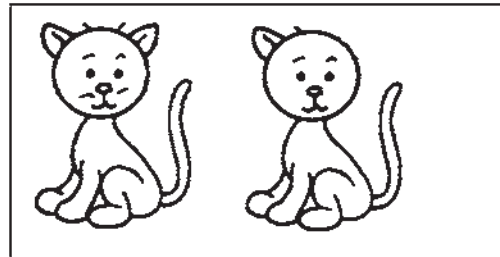
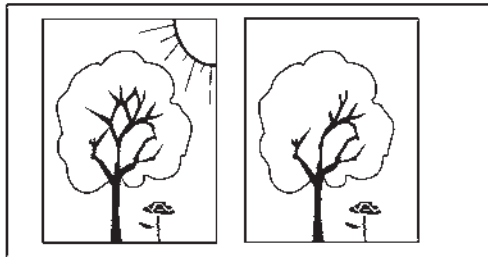
**هدف ۶ :** بازشناسی اشکال هندسی

یک شکل هندسی را به نوآموز نشان دهید. سپس نوآموز شکل هندسی موردنظر را از بین چند شکل هندسی دیگر تشخیص داده و نشان دهد.

**هدف ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۲ و ۱۳ :** تشخیص شباهت و اختلاف دو تصویر

دو تصویر واضح با اجزای تقریباً شبیه به هم (البته همراه با تفاوت‌هایی) به نوآموز نشان داده و توجه او را به اجزای شبیه بهم و تفاوت‌های تصویر جلب کنید تا تکمیل کند.

هریک از تصاویر را خوب نگاه کن و تصویر سمت راست هر شکل را با توجه به تصویر سمت چپ کامل کن.

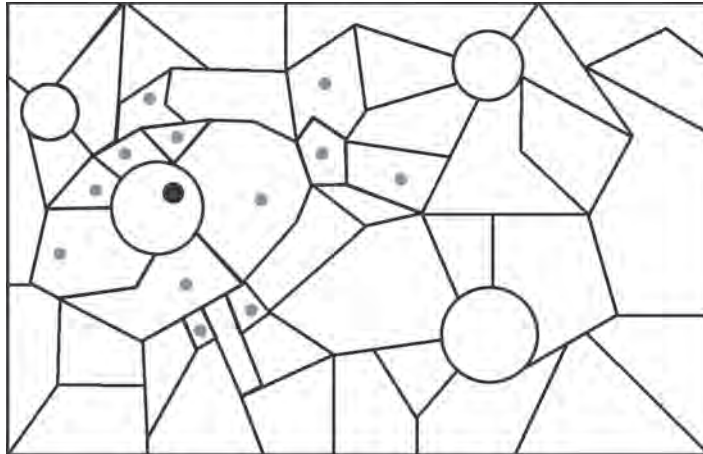


\* مرحله ۴ در صورت توانایی نوآموز کار شود.

### هدف کلی : پرورش حافظه بینایی

#### هدف ۱۴ : رنگ آمیزی قسمت‌های نقطه‌گذاری شده

قسمت‌های نقطه‌گذاری در یک تصویر را رنگ کرده و نام شکل به دست آمده را بیان کند.



#### هدف ۱۵ : بازشناسی دو شیء و یا دو تصویر از میان چند شیء و چند تصویر

ابتدا یک شیء را به نوآموز نشان داده و از او بخواهید نام واژه آن را بیان کند. سپس نوآموز باید آن شیء را از بین دو شیء دیگر تشخیص دهد. سپس دو شیء را همراه با بیان واژه آن‌ها به نوآموز نشان دهید و از او بخواهید اشیاء موردنظر را از بین اشیاء دیگر تشخیص داده و نام آن‌ها را بیان کند.

می‌توانید از تصاویر برای بازشناسی استفاده کنید.

#### هدف ۱۷ : تکمیل پازل در غیاب الگو

تکمیل پازل را می‌توانید از روش زنجیره سازی مستقیم یا وارونه آموزش دهید.

مثال : تکمیل شکل چهار قسمتی به روش زنجیره سازی وارونه

مرحله اول : تصویر کامل پازل ارایه می‌شود.

مرحله دوم : پس از ارایه تصویر پازل آخرین قطعه حذف می‌گردد و نوآموز با حداقل کوشش قطعه حذف شده را در جای خودش قرار می‌دهد تا شکل کامل می‌گردد.

مرحله سوم : دو قطعه پایانی تصویر حذف شود.

مرحله چهارم : سه قطعه پایانی تصویر حذف شود.

مرحله پنجم : تمام قطعه‌های پازل حذف می‌گردد و نوآموز باید پازل را از ابتدا تا انتها تکمیل کند.

### هدف کلی: پرورش حافظه بینایی

#### هدف ۲۱: تکمیل اشکال نقطه‌چین با الگو

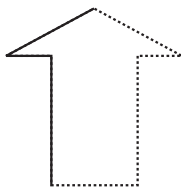
این فعالیت را نیز می‌توان با روش زنجیره‌سازی و آروانه آموزش داد. این تمرین در چند مرحله آموزش داده می‌شود.  
مثال: از مرحله اول خطوط ضخیم‌تر و به تدریج تا مرحله‌ی پنجم خطوط نازک‌تر و به صورت نقطه‌چین ارائه می‌شود.



اشکال دیگر مانند:



و در نهایت اشکال پیچیده‌تر می‌شود مانند:



#### توصیه:

برای مطالعه بیشتر در مورد روش‌های زنجیره‌سازی و تحلیل تکلیف به صفحه ۱۱۷ این کتاب مراجعه شود.

#### هدف ۲۲: رسم محل علائم در صفحه شطرنجی با الگو

ابتدا کارت مدل تهیه کنید و در آن تمرینات مختلفی را انجام دهید. در مدل از چینه یا مکعب‌های رنگی استفاده کنید. در هر خانه‌ای که چینه‌ای را قرار می‌دهید با نوآموز گفتگو کنید. برای مثال: بین این مکعب را بالا در خانه سمت راست گذاشتم. تو هم یک مکعب بردار و مثل من روی کارت خودت قرار بده. پس از این تمرینات مختلف با مکعب‌های رنگی در محل و موقعیت‌های مختلف رسم علائم را جایگزین مکعب کنید. علائمی مانند نقطه، گردی کوچک یا ضربدر و یا سیاه کردن کامل خانه.

کارت معلم



کارت نوآموز

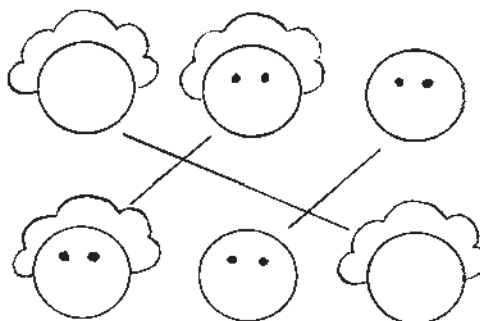


کارت مدل

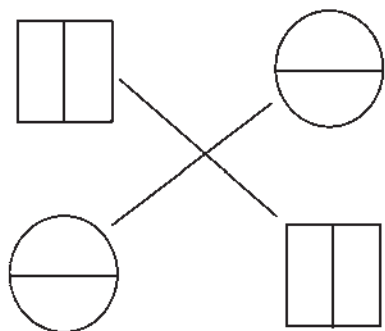
### هدف کلی: پرورش حافظه بینایی

هدف ۲۳: جور کردن اشکال و موقعیت تشبیه به هم  
تمرینات مختلفی را تدارک ببینید تا دقت و تمرکز نوآموز افزایش یابد.

تمرین پیچیده‌تر مانند:



تمرین ساده مانند:



هدف ۲۴: رنگ آمیزی شکل با توجه به علائم و رنگ مورد نظر

تصویر ساده‌ای همراه با علائم و رنگ ارائه کنید و به نوآموز بگویید تا با توجه به علامت مورد نظر تصویر را رنگ کنند.  
مانند:

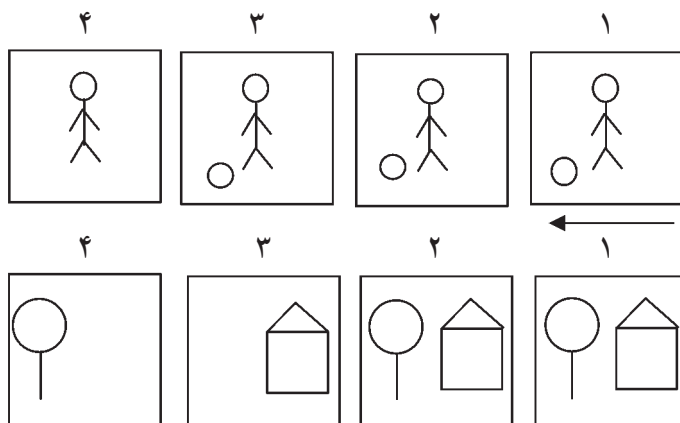


× قرمز

• سبز

### هدف کلی : پرورش حافظه بینایی

هدف ۲۵ : تکمیل اشکال ناقص با توجه به نمونه‌های متعدد کامل شده از راست به چپ



نمونه ساده : مثال ۱

نمونه دشوارتر : مثال ۲

#### مراحل آموزش :

ابتدا کارت شماره ۱ را نشان دهید و بقیه خانه‌ها را بپوشانید. در مورد کارت ۱ با نوآموز گفتگو کنید.

مثال : در تصویر چه می‌بینی؟ آدم - توپ و از نوآموز بخواهید تکرار کند. سپس دو تصویر ۱ و ۲ را نشان داده و بقیه تصاویر

را بپوشانید. دوباره در مورد تشابه دو تصویر با نوآموز گفتگو کنید.

#### مثال :

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۱)؟ نوآموز : آدم - توپ.

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۲)؟ نوآموز : آدم - توپ

سپس تصویر ۴ را بپوشانید و بپرسید :

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۳)؟ نوآموز : آدم - توپ.

در مرحله پایانی تصویر ۴ را نشان داده و از نوآموز بپرسید چه می‌بینی؟ نوآموز : آدم

در این مرحله نوآموز با بیان واژگان توپ و یا رسم آن تصویر را کامل کند.

در مثال ۲ : مراحل بالا را به همان روش اجرا کند و نواقص شکل ۳ و ۴ را تکمیل کند.

#### هدف ۲۶ : تصویر کل خوانی

کارت‌های تصویری مختلف از مقوله‌های میوه‌ها، اشیاء، حیوانات آشنا که نام آن‌ها از لحاظ شکل نوشتاری و گفتاری ساده

باشد را انتخاب کنید.

در این مرحله تصویر سیب با کلمه نوشتاری آن را در مقابل دید نوآموزان قرار دهید، و از آن‌ها بخواهید با نگاه کردن به تصویر

سیب و شکل نوشتاری آن واژه سیب را بیان کنند.

لازم به ذکر است همکاران محترم توجه نوآموزان را به‌طور غیرمستقیم به تصویر و واژه آن جلب نمایند و

هیچ‌گونه اشاره‌ای به کلمه و حروف تشکیل دهنده‌ی آن نمی‌کنند. بنابراین هدف هم‌خوانی و همراهی



### هدف کلی : پرورش حافظه بینایی

تصویر با واژه آن می‌باشد، در این فعالیت نوآموزان زمینه لازم را برای کل خوانی پایه اول بدست می‌آورند.  
در مراحل بعدی آموزش، همکاران محترم می‌توانند از مقوله‌های اشیا و حیوانات نیز استفاده نمایند.

#### فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

با اجرای بازی‌های مختلف توجه نوآموزان را به شباهت‌های موجود در بین اجزای اشیا پیرامون خود جلب نمایید. هم‌چنین با اجرای بازی‌های آموزشی می‌توانید توجه نوآموزان را به اختلاف‌ها و تفاوت‌های موجود بین اشیا و اجزای آن‌ها جلب نمایید. هر فعالیتی که در جهت پرورش حافظه بینایی نوآموزان باشد در این زمینه می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

#### ارزشیابی :

- ۱- نوآموزان اشکال، خطوط و حروف را جور کنند.
- ۲- نوآموزان اشیا و اشکال را در یک مجموعه بازشناسی کنند.
- ۳- نوآموزان اجزا ناقص یا پازل‌ها را تکمیل کنند.
- ۴- نوآموزان شباهت‌ها و اختلافات را تشخیص دهند.
- ۵- نوآموزان تصویرخوانی کنند.



### هدف کلی : پرورش حافظه شنوایی

#### چکیده :

در این درس به پرورش حافظه شنوایی از مبحث سوادآموزی پرداخته می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به تشخیص منبع صداها، تشخیص صداها، مشابه و متفاوت، تکرار کلمات متوالی شنیده شده، تشخیص کلمات تکراری، تشخیص کلمات شنیده شده در اول و آخر، تشخیص صداها هم آغاز و هم پایان در کلمات می‌پردازند.

#### اهداف مفهومی (جزئی)

- ۱- نوآموزان به تفاوت و تشابهات صداها، پیرامون خود توجه می‌کنند.
- ۲- نوآموزان کلمات متفاوت و مشابه را پس از شنیدن تشخیص می‌دهند.
- ۳- نوآموزان صداها، مشابه در آغاز و پایان هر کلمه را تشخیص می‌دهند.

#### دانش پیش نیاز

#### الف) دانش پیش نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های زبانی که شامل درک و انجام دستورهای ساده - پاسخ به پرسش‌ها به صورت (بلی یا خیر) و اهداف پرورش حافظه شنوایی مربوط به مؤلفه زمینه‌سازی برای خواندن آمادگی تکمیلی.

#### ب) دانش پیش نیاز برای نوآموزان :

- درک مفهوم شباهت و تفاوت
- تقلید صداها
- بیان منبع یک صدا
- وسایل آموزشی مورد نیاز :
  - نوار صداها، مختلف
  - تصاویر مربوط به صداها
  - تصاویر کلمات مشابه و متفاوت
  - تصاویر کلمات هم آغاز و هم پایان

### هدف کلی : پرورش حافظه شنوایی

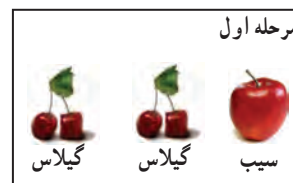
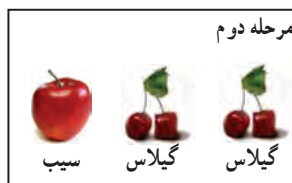
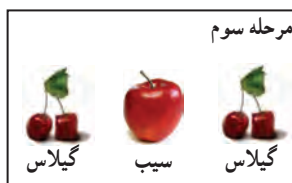
#### مراحل آموزش :

#### هدف ۵ : بیان نام دو صدای مشابه از بین صداهای شنیده شده

صدای سگ، صدای بوق و صدای سگ را به ترتیب پخش کنید، و از نوآموز بخواهید که بگوید کدام صدا را دو بار شنیده است؟ و همین طور موادی از قبیل سکه، شن، لوبیا داخل ظروف غیر شفاف و مانند هم بریزید (از هر کدام دو سری) تا نوآموز با تکان دادن آن‌ها صداهای شبیه به هم را باهم جور کند.

#### هدف ۱۲ : نشان دادن تصویر کلمه تکراری از بین ۳ کلمه شنیده شده

ابتدا سه تصویر که دو تصویر آن تکراری است مقابل نوآموز گذاشته و از او بخواهید تصویر کلمه تکراری را نشان داده و نام آن را بیان کند.



#### هدف ۱۳ : بیان کلمه تکراری از بین ۳ کلمه شنیده شده

ابتدا سه کلمه که دو کلمه آن تکراری است را برای نوآموز تکرار کنید و از او بخواهید نام کلمات تکراری را بیان کند. مانند : دفتر، مداد، دفتر

#### اهداف ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴ و ۲۵ : بیان کلمه‌ی اول و آخر از بین دو و سه کلمه «با تصویر و بدون تصویر»

ابتدا دو تصویر را به ترتیب به نوآموز ارائه دهید (همراه با تکرار واژه‌ی آن‌ها). سپس از نوآموز بخواهید تصویری را که ابتدا به او نشان داده شده است به‌خاطر آورده و واژه‌ی آن را بیان کند. (با تصویر و سپس بدون تصویر)  
سپس ادامه فعالیت را بدون تصویر ادامه دهید یعنی دو واژه را با فاصله زمانی ۲ تا ۳ ثانیه بیان کنید و از نوآموز بخواهید واژه‌ای که ابتدا شنیده بیان کند.

همین فعالیت را در مورد بیان کلمه‌ی آخر از بین دو کلمه (با تصویر و سپس بدون تصویر) و در مراحل پایانی بیان کلمه‌ی اول از بین سه کلمه و بیان کلمه‌ی آخر از بین سه کلمه (با تصویر و سپس بدون تصویر) اجرا کنید.

#### اهداف ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۲۹ : بیان صدای آخر سه کلمه هم‌پایان و هم‌آغاز «با تصویر و بدون تصویر»

سه تصویری را که صدای آخر آن‌ها مانند هم است به نوآموز نشان دهید. سپس نوآموز همراه با شما واژه‌ی تصاویر را بیان کند و صدای آخر آن‌ها را محکم بگوید، تکرار واژه‌ها تا جایی ادامه می‌یابد که نوآموز صدای آخر آن‌ها را بیان کند.

از تصاویر متعدد دیگری با تشابه صداهای آخر استفاده کنید.

در این مرحله تأکید بر بیان واژه می‌شود (بدون تصویر). سه واژه با فاصله زمانی ۲ تا ۳ ثانیه بیان کنید و نوآموز پس از تکرار

### هدف کلی : پرورش حافظه شنوایی

واژه‌ها صدای آخر آن‌ها را بیان کند.

در مورد صدای هم‌آغاز نیز به همان ترتیب بالا، فعالیت را ادامه دهید. آموزش صداهای هم‌آغاز شامل مصوت‌ها است نظیر

آ- ا- اُ- اَ

**هدف ۳<sup>۰</sup> و ۳۱ :** بیان تشابه صدای آخر دو کلمه از بین سه کلمه «با تصویر و بدون تصویر»

تصاویر سه شی که صدای آخر دو شی آن مثل هم است را همراه با بیان نام آن‌ها به نوآموز نشان دهید سپس نوآموز با تکرار

نام تصاویر سه شی گفته شده از بین سه تصویر، نام دو تصویری که صدای آخر آن‌ها مثل هم است را بیان کرده و صدای آخر آن‌ها را بگوید. مانند :



نوآموز : کتاب - انار - سیب (به همان ترتیبی که شنیده بیان می‌کند).

معلم : کدامیک از کلمه‌ها صدای آخرشان مثل هم است؟

نوآموز : کتاب - سیب

معلم : کدام صدا؟ صدای آخرشان را بگو.

نوآموز : ب

اگر در ابتدای آموزش نوآموز دچار مشکل شد، واژه‌ها را تکرار کرده، و از او بخواهید تکرار کند با تأکید بر روی صدای

مورد نظر، توجه نوآموز را به خود جلب کنید. در پایان نوآموز با تشخیص تشابه صدای آخر دو کلمه از بین سه کلمه شنیده شده تشابه صدای آخر را بیان کند.

ادامه‌ی فعالیت بدون تصویر انجام می‌شود واژه‌ها را با فاصله ۲ تا ۳ ثانیه بیان کنید سپس نوآموز آن‌ها را تکرار کرده و تشابه

صدای آخر دو کلمه را بیان کند.

در پایان از تصاویر مختلف استفاده کنید و از نوآموز بخواهید تصاویری را که صدای اول و یا آخر آن‌ها مانند هم است رنگ بزند.

**فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :**

برای تثبیت یادگیری نوآموزان می‌توانید از نوار صوتی که در آن کلمات مشابه و متفاوت، کلمات تکرار شده و کلمات هم‌پایان

و هم‌آغاز ضبط شده استفاده کنید.

ارزشیابی :

۱- نوآموزان با شنیدن صداهای مختلف منبع صداها را بیان کنند.

۲- نوآموزان صداهای مشابه و متفاوت را از هم تمیز دهند.

۳- نوآموزان تشابه و تفاوت صداها را در کلمات تشخیص دهند.

۴- برای ارزشیابی از فلش کارت‌ها، نوار صداها و سایر تکالیف می‌توانید استفاده کنید.

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

#### چکیده :

در این درس به زمینه‌سازی برای نوشتن از مبحث سوادآموزی پرداخته می‌شود. نوآموزان در فرایند یادگیری با استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های عملی در گروه‌های یادگیری شرکت می‌کنند. آن‌ها در این موضوع درسی به ساختن طرح‌های ساده، تکمیل نقطه چین‌ها، تشخیص موقعیت و محل علائم، رنگ‌آمیزی تصاویر با توجه به علائم، تکمیل اشکال ناقص، رسم خطوط (عمودی، افقی، مایل) و علائم (+ ×) رسم دایره و کمان می‌پردازند.

#### اهداف مفهومی (جزئی) :

- ۱- نوآموزان با ساختن طرح‌های ساده و تکمیل اشکال نقطه چین و تکمیل اشکال ناقص آشنا می‌شوند.
- ۲- نوآموزان با رسم برخی خطوط، اشکال و علائم آشنا می‌شوند.
- ۳- نوآموزان با رسم و رنگ‌آمیزی علائم رایج شده آشنا می‌شوند.

#### دانش پیش‌نیاز

#### الف) دانش پیش‌نیاز برای معلم :

- آشنایی معلمان با نیازهای رشدی و اهداف آموزشی که نوآموزان کم‌توان ذهنی باید در دوره آمادگی به آن دست یابند.
- آگاهی از اهداف مهارت‌های پیش‌نیاز برای نوشتن و مهارت‌های حرکتی ظریف

#### ب) دانش پیش‌نیاز برای نوآموزان :

- توانایی استفاده از ابزار نوشتاری، توانایی رسم خطوط بین دو خط، توانایی کپی کردن خطوط ساده و اشکال هندسی ساده

#### و حروف و علائم

#### وسایل آموزشی مورد نیاز :

- اشکال نقطه چین شده
- تصاویر و اشکال مشابه
- صفحه شطرنجی
- ابزار نوشتاری
- حروف نقطه چین شده
- تصاویر علائم (+ ×)
- تصویر دایره
- مکعب‌های رنگی

**هدف کلی :** توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

**مراحل آموزش :**

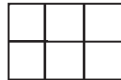
**هدف ۳ :** رسم محل‌علایم در صفحه شطرنجی با الگو

ابتدا کارت مدل تهیه کنید. در مدل ۱ تمرینات مختلفی را انجام دهید و در صورت اطمینان یافتن از یادگیری نوآموز مدل ۲ را ارایه کنید. در مدل ۱ از چینه یا مکعب‌های رنگی استفاده کنید. در هر خانه آن که چینه‌ای را قرار می‌دهید با نوآموز گفتگو کنید.

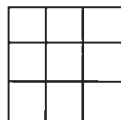
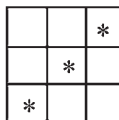
کارت معلم



کارت نوآموز



کارت مدل ۱



کارت مدل ۲

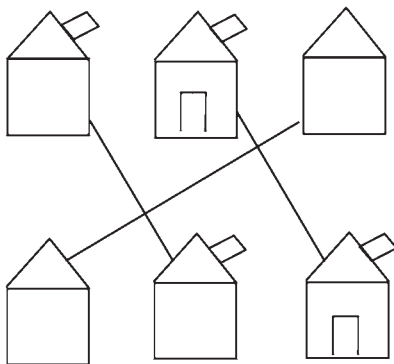
برای مثال : بین این مکعب را بالا در خانه وسط گذاشتم. تو هم یک مکعب بردار و مثل من روی کارت خودت قرار بده. پس از انجام تمرینات مختلف با مکعب‌های رنگی در محل و موقعیت‌های مختلف رسم علائم را جایگزین مکعب کنید. علائمی مانند نقطه، گردی کوچک یا ضربدر و یا سیاه کردن کامل خانه.

**\* نکته :** در صورت توانایی ذهنی مناسب نوآموز کارت ۲ را ارایه کنید.

**هدف ۴ :** جور کردن اشکال و موقعیت تشبیه بهم

تمرینات مختلفی را تدارک ببینید تا دقت و تمرکز نوآموز افزایش یابد.

تمرین ساده مانند :



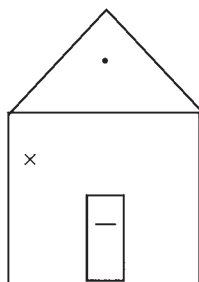
تمرین پیچیده‌تر مانند :



**هدف کلی :** توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

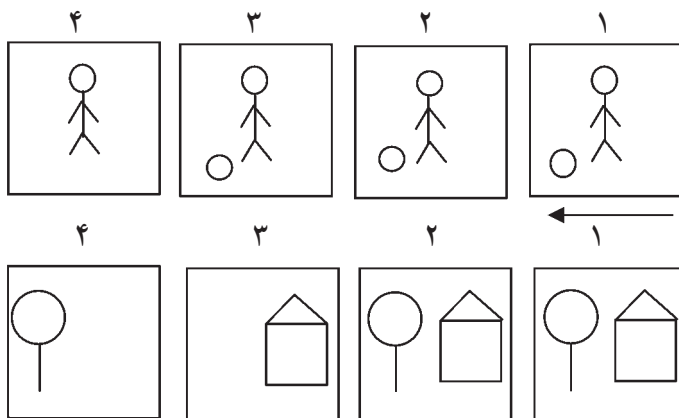
**هدف ۵ :** رنگ‌آمیزی شکل با توجه به علائم و رنگ مورد نظر

تصویر ساده‌ای همراه با علائم و رنگ ارائه کنید و به نوآموز بگویید تا با توجه به علامت موردنظر تصویر را رنگ کنند.  
مانند :



• سبز      × قرمز      — آبی

**هدف ۶ :** تکمیل اشکال ناقص با توجه به نمونه‌های متعدد کامل شده از راست به چپ



نمونه ساده : مثال ۱

نمونه دشوارتر : مثال ۲

**مراحل آموزش :**

ابتدا کارت شماره ۱ را نشان دهید و بقیه خانه‌ها را بپوشانید. در مورد کارت ۱ با نوآموز گفتگو کنید.

مثال : در تصویر چه می‌بینی؟ آدم - توپ و از نوآموز بخواهید تکرار کند.

سپس دو تصویر ۱ و ۲ را نشان داده و بقیه تصاویر را بپوشانید. دوباره در مورد تشابه دو تصویر با نوآموز گفتگو کنید.

مثال :

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۱)؟ نوآموز : آدم - توپ

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۲)؟ نوآموز : آدم - توپ

### هدف کلی : توسعه و تقویت مهارت‌های نوشتاری و پیش‌نیازهای آن

سپس تصویر ۴ را بپوشانید و بپرسید :

— معلم : در این تصویر چه می‌بینی (شکل ۳)؟ نوآموز : آدم — توپ

در مرحله پایانی تصویر ۴ را نشان داده و از نوآموز بپرسید چه می‌بینی؟ نوآموز : آدم

در این مرحله نوآموز با بیان واژگان توپ و یا رسم آن تصویر را کامل کند.

در مثال ۲ : مراحل بالا را به همان روش اجرا کنید و نوآموز نواقص شکل ۳ و ۴ را تکمیل کند.

فعالیت‌های پیشنهادی برای تثبیت یادگیری :

برای رسم خطوط و اشکال مختلف ابتدا از سینی شن استفاده کنید به نوآموزان کمک کنید تا خطوط و اشکال مختلف را

روی شن با انگشتان رسم کنند.

ارزشیابی :

۱- نوآموزان اشکال و خطوط مختلف را رسم کنند.

۲- نوآموزان اشکال و حروف نقطه چین شده را پررنگ و تکمیل کنند.

۳- نوآموزان اشکال ناقص را با توجه به نمونه‌ها کامل کنند.

۴- نوآموزان طرح‌های ساده در غیاب الگو بسازند.

۵- اشکال و تصاویر مشابه را به هم وصل کنند.

۶- آموزگاران می‌توانند برای ارزشیابی اهداف از تکالیف متنوع دیگر استفاده کنند.

حیطه

رشد حرکتی، سلامت جسمانی

و مهارت‌های روزمره زندگی



ساختار حیطه رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی  
پایه آمادگی مقدماتی و تکمیلی

اهداف کلی	مؤلفه	خرده حیطه	حیطه
– قدرت و هماهنگی حرکتی عضلات بزرگ	مهارت‌های حرکتی درشت	رشد حرکتی	رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی
– قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)	مهارت‌های حرکتی ظریف		
– آگاهی نسبت به موقعیت‌ها، اشیاء و شرایط بروز خطر	ایمنی و مراقبت	سلامت جسمانی	
– تقویت مهارت‌های شخصی (خوردن و آشامیدن) – تقویت مهارت‌های شخصی (در آوردن و پوشیدن لباس) – تقویت مهارت‌های شخصی (بهداشت فردی)	خودباری	مهارت‌های روزمره زندگی	

افرادی که در فرایند آموزش مهارت‌های حرکتی مشارکت دارند، به‌طور طبیعی خواستار اطلاعاتی در زمینه میانگین ظرفیت‌ها و اجرای الگوهای حرکتی در سنین متفاوت می‌باشند.

این میانگین‌ها نقاط مرجعی هستند که مشخص‌کننده‌ی انتظارات از گروه‌های سنی مختلف است. با وجود این مطالعه فرایندهای رشد و عوامل تأثیرگذار بر آن ثابت کرده که هر شخصی منحصر به فرد است.

اگر چه رشد و نمو جسمی با یک الگوی همسان و پیش‌بینی شده توسط ساختار ژنتیکی به پیش می‌رود ولی عوامل متعدد محیطی در دامنه طول عمر انسان برای تغییر الگوهای رشد حرکتی و آهنگ آن وارد عمل می‌شوند. این عوامل شامل تجارب متفاوت از جمله تجارب ادراکی - شناختی و اجتماعی هستند.

رشد حسی - حرکتی و رشد اعصاب مرکزی، از اولین فرایندهای بنیادین رشدی انسان می‌باشند. برای اختلالات رشد حسی - حرکتی علل فراوانی مطرح است که یکی از آن‌ها عقب ماندگی ذهنی و مشکلات مغزی است. تشخیص و ارزیابی دقیق اختلالات حرکتی، برای هر گونه برنامه‌ریزی درمانی و آموزشی، ویژه‌ی این کودکان ضروری می‌باشد.

مهارت‌های حرکتی موجب بازخوردهای حرکتی در محیط، کنترل بر محیط، افزایش شناخت از محیط و تأثیرگذاری بر محیط می‌شوند. هم‌چنین اعتقاد بر این است که با رشد مراحل مختلف حسی - حرکتی، کودک برای مراحل بعدی رشد آماده می‌شود. ایجاد مفاهیم به ادراک صحیح نیازمند است و ادراک به احساس مناسب و احساس به حرکت و فعالیت حرکتی منوط است. بنابراین یادگیری شناختی و مفهومی با یادگیری حرکتی باید هماهنگ باشد و حرکت و یادگیری دو عامل مرتبط به هم هستند.

یکی از نخستین مواردی که همه‌ی کودکان تجربه کرده و آن را می‌آموزند حرکت بدن است. این حرکات با بازتاب‌های ابتدایی آغاز شده و به حرکات کنترل شده منتهی می‌شوند.

با توجه به تأثیر حرکت بر رشد یادگیری کودکان کم‌توان ذهنی اغلب دارای تأخیر حرکتی هستند و امکان کمی برای کسب تجارب مفید حرکتی را دارند و محتمل است به میزان بیشتری از فرصت‌های محیط محروم باشند که این امر بر تمام روند یادگیری آن‌ها در آینده تأثیر خواهد گذاشت.

مداخله به هنگام با برنامه‌ریزی حرکتی مناسب، امکان رشد بهینه و کسب مهارت‌های حرکتی لازم را افزایش می‌دهد.

## سلامت جسمانی

تحقیقات نشان می‌دهد که تمرین‌ها و فعالیت‌های پر جنب و جوش در قالب فعالیت‌های حرکتی منظم عامل مؤثری در تحریک رشد استخوان‌ها، رشد ظرفیت شش‌ها، تقویت دستگاه گردش خون و تنفس است. این تحقیقات، رشد حرکتی و رشد جسمانی کودکان را کمک مؤثری در جهت موفقیت و پیشرفت تحصیلی معرفی می‌کند. علت دیگر اهمیت آمادگی جسمانی تأثیر آن بر سلامت عمومی کودکان است. متخصصان به رابطه بین کمبود فعالیت‌های جسمانی و بروز نارسایی‌های مربوط به سلامتی اشاره دارند و اعلام می‌کنند که با انجام دادن تمریناتی می‌توان از بروز دردهای ناشی از نارسایی‌های عضلانی پیشگیری کرد.

عواملی که در حفظ و توسعه آمادگی جسمانی نقش اساسی دارند شامل سلامتی فرد، وضعیت تغذیه فرد و ساختار وراثتی فرد می‌باشد.

مؤلفه‌های مرتبط با سلامتی شامل چهار مؤلفه است :

۱) قدرت عضلانی

۲) استقامت عضلانی

۳) استقامت دستگاه گردش خون و تنفس

۳) انعطاف‌پذیری

بدون رعایت بهداشت و تغذیه مناسب، سلامت و تندرستی امکان‌پذیر نیست. تغذیه، بهداشت و ورزش (فعالیت‌های حرکتی منظم) سه عامل اصلی کنترل تندرستی است.

## ایمنی و مراقبت

هر فعالیت و اقدامی شرایطی را فراهم می‌کند که می‌تواند منجر به حادثه و یا شادی آفرینی شود. یکی از راه‌های ایمنی در برابر حوادث آن است که کودکان همان حرکاتی را که در آن‌ها هماهنگی، قدرت و مهارت لازم را دارند انجام دهند. معمولاً کودکان آن قدر در جهت کسب فرصت مناسب و نشان دادن شجاعت خویش غرق می‌شوند که به ایمنی و مراقبت در برابر حوادث توجهی ندارند. از این رو معلمان باید به آن‌ها تفهیم کنند که در صورت اجتناب از خطر و حوادث می‌توانند استفاده عاقلانه‌تری از فرصت‌ها را داشته باشند.

زمان وقوع حوادث، خود بهترین فرصت برای هشدار و آموزش کودکان به مراقبت است. برای مثال وقتی کسی به هنگام دویدن زمین می‌خورد، تذکر و یادآوری به سایر نوآموزان بیشترین تأثیر را بر روی آنان خواهد گذاشت و قانونی برای آنان به صورت «ندویدن در محل خطرناک» شکل خواهد گرفت.

با این حال، آموزش ابزار و وسایل و اماکن خطرناک و همچنین عاقبت رعایت کردن برخی موارد می‌تواند از بروز بسیاری از حوادث جلوگیری کند.

## مهارت‌های روزمره زندگی

اکتساب این مهارت‌ها به نوآموز کمک می‌کند تا نیازهای روزانه‌ی خود را با تکیه بر توانایی‌های خود به طور مستقل انجام دهد. فعالیت‌های روزمره‌ی زندگی شامل نوشیدن و خوردن، در آوردن و پوشیدن پوشاک و رعایت بهداشت فردی است. کسب مهارت‌های یاد شده برای نوآموز کم‌توان ذهنی از اهمیت زیادی برخوردار است، زیرا :

۱- نوآموز در انجام کارهای روزانه به خود متکی می‌شود و به نوآموز روحیه‌ی خوب و مثبتی می‌دهد.

۲- موجب افزایش شأن و منزلت نوآموز و احترام او به خود می‌شود.

۳- او را به سوی زندگی نسبتاً عادی در کنار افراد دیگر یاری می‌دهد.

۴- مسئولیت خانواده و دیگر اعضای خانواده را در نگهداری و حمایت از این نوآموزان کاهش می‌دهد.

۵- موجب پذیرش نوآموز در بین اعضای خانواده و اجتماع می‌شود. ارتباط اجتماعی وی را بهبود می‌بخشد و در مراحل

بعدی، به فرد فرصت‌هایی را در جهت کسب تجربه‌های شغلی مفید می‌دهد.

برای یادگیری فعالیت‌های روزمره‌ی زندگی، توانایی ذهنی بالایی لازم نیست. لذا اگر خانواده‌ها در مورد فرزند خود از

روش‌های آموزشی مناسب سود جسته و با صرف مدت زمان بیشتری آن‌ها را در انجام کارهای ضروری شریک کرده باشند، نوآموز قبل از ورود به مراکز آموزشی از عهده‌ی انجام بیش‌تر موارد گفته شده برمی‌آید. از این رو، نقش خانواده در آموزش نوآموز بسیار مهم و تعیین کننده است. وظیفه‌ی آموزگار این است که علاوه بر این که برای آموزش نوآموز می‌کوشد نسبت به آموزش والدین نیز اقدام نماید و از آن‌ها بخواهد که موارد گفته شده را کاملاً در خانه و موقعیت‌های طبیعی انجام داده و نتیجه را به معلم گزارش دهد.

یکی از روش‌هایی که برای ایجاد رفتارهای تازه به کار می‌روند، روش زنجیره‌سازی است. در روش زنجیره‌سازی اجرای ساده‌ی رفتاری به دنبال هم قرار داده می‌شوند و از ترکیب آن‌ها یک رفتار پیچیده‌تر ظاهر می‌گردد. به رفتارهای ساده‌ای که از پیوند آن‌ها رفتار پیچیده‌تر بدست می‌آید حلقه‌های زنجیره‌ی رفتاری و به مجموعه رفتار حاصل از پیوند این حلقه‌ها زنجیره‌ی رفتاری می‌گویند. برای آموزش سه روش ارابه‌ی تکلیف کامل، زنجیره‌سازی مستقیم (رو به جلو) و زنجیره‌سازی وارونه (رو به عقب) وجود دارند.

**روش ارابه‌ی تکلیف کامل:** نوآموز در هر کوشش همه‌ی مراحل را از اول تا آخر عمل می‌کند و انجام این کار را تا زمان اطمینان از این که همه‌ی مراحل کار را از ابتدا تا انتها درست انجام داده، ادامه می‌دهد.

**روش زنجیره‌سازی مستقیم:** ابتدا نخستین حلقه‌ی زنجیره‌ی رفتاری آموزش داده می‌شود، بعد از آن دومین حلقه، سپس سه حلقه‌ی اول زنجیره‌ی رفتاری آموزش داده می‌شود و این جریان ادامه می‌یابد تا این که نوآموز تمامی زنجیره‌ی رفتاری را می‌آموزد.

**روش زنجیره‌سازی وارونه:** از آخرین حلقه زنجیره‌ی رفتاری شروع می‌کنیم و به تدریج به طور معکوس به عقب بر می‌گردیم.

برای مثال، پوشیدن بلوز جلو بسته را می‌توان به مراحل کوچک‌تر زیر تقسیم کرد:

۱- نوآموز باید بلوز را از روی میز بردارد.

۲- یکی از دست‌ها را داخل آستین بگذارد.

۳- دست دیگر را داخل آستین بگذارد.

۴- هر دو دست را میان آستین‌ها ببرد.

۵- دهانه‌ی کمر بلوز را از پشت در دست بگیرد.

۶- بلوز را به قسمت جلوی سر ببرد.

۷- بلوز را پایین بکشد.

برای آموزش مراحل بالا با استفاده از زنجیره‌سازی وارونه ابتدا باید از مرحله‌ی آخر شروع کنیم، برای این منظور، آموزگار بلوز را به نوآموز می‌پوشاند و فقط مرحله‌ی ۷ را انجام نمی‌دهد. آنگاه به او یاد می‌دهد که چگونه بلوز را پایین بکشد. وقتی این فعالیت را به خوبی یاد گرفت، یک مرحله عقب‌تر می‌رود یعنی از او می‌خواهد بلوز را به قسمت جلوی سر برده (مرحله‌ی ۶) و پایین بکشد (مرحله‌ی ۷). این کار را به همین نحو مرحله به مرحله عقب می‌برد تا این که نوآموز خود به طور مستقل یاد بگیرد که هر وقت خواست بلوزش را بپوشد.

روش زنجیره‌سازی وارونه در آموزش دادن رفتارهای پیچیده به ویژه به نوآموزان کم‌توان ذهنی از روش زنجیره‌سازی مستقیم اثر بخش‌تر است. افزون بر این، پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهند که روش ارابه‌ی تکلیف کامل از روش زنجیره‌سازی مستقیم و وارونه مؤثرتر است. امتیازهای آن عبارتند از: آموزگار وقت کمتری صرف می‌کند، سریع‌تر به نتیجه می‌رسد و در آغاز کار استقلال

عمل بیشتر به یادگیرنده می‌دهد. از این رو، آموزگار با توجه به شرایط و نوع تکلیف بایستی روش مناسب را انتخاب نماید. در صورت استفاده از زنجیره‌سازی وارونه پیشنهاد می‌گردد، ابتدا تکلیف مورد نظر را به طور کامل انجام دهید، سپس آموزش را از مرحله‌ی آخر شروع کنید.

در آموزش، از روش‌های مکمل دیگر مانند دستورالعمل کلامی، هدایت بدنی (دست را روی دست نوآموز گذاشته و هدایت نمود. سپس به تدریج با کاستن فشار بر روی دست نوآموز، با از بین بردن فشار وارده، بعد با بردن دست به طرف میچ، آرنج، بعد شانه کمک بدنی را کم کنید) و از تقلید نیز استفاده شود. در ضمن، نوآموز را در آخر هر مرحله تقویت کنید. سپس به نسبت پیشرفت، حاصل شده این کمک‌ها را کاهش دهید.

آمادگی

مقدماتی و

تکمیلی

حیطه: رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی

خرده حیطه: رشد حرکتی

مؤلفه: مهارت‌های حرکتی ظریف

دوره: آمادگی (مقدمانی و تکمیلی)

**هدف کلی:** قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)

## هدف ۲: جابجایی اشیاء کوچک از یک دست به دست دیگر

از نکات مهم در مهارت حرکتی ظریف استفاده هم‌زمان از دو دست، به صورت هم تراز و مساوی است. نوآموز بایستی بتواند با تسلط کامل، اشیاء را در دو دست جابجا کند. انجام این فعالیت می‌تواند با چشم باز و سپس با چشم بسته باشد.

مراحل آموزش:

**مرحله اول:** جابجایی و انتقال دست به دست را می‌توان نخست با یک توپ کوچک و سپس با اشیاء به شکل‌ها (دارای وجه‌های متفاوت) و وزن‌های متفاوت و اندازه‌های متفاوت انجام گیرد. وسایل مورد استفاده می‌تواند: توپ تنیس، توپ پینگ‌پنگ، تراش، مداد و... باشد.

**مرحله دوم:** پس از مهارت در جابجایی با چشم باز، از نوآموز بخواهید تمرین مشابه را با چشم بسته انجام دهد.

**مرحله سوم:** جابجایی و دست به دست کردن اشیاء می‌تواند به صورت چرخش شیء به دور بدن از طریق دست به دست کردن شیء انجام گیرد؛ (چشم باز و سپس چشم بسته).

**مرحله چهارم:** پرتاب توپ با دو دست در جهت بالا و سپس گرفتن توپ (قبل از گرفتن توپ به نوآموز نشان دهید که می‌تواند یک دست یا دو دست بزند و سپس توپ را بگیرد).


**مرحله پنجم:** چرخش شیء با کمک انگشتان دو دست (مثل چرخش توپ که بیشتر نیازمند به مهارت عمومی انگشتان است).

## هدف ۴: تمرین با خمیر بازی

برای تقویت مهارت‌های حرکتی ظریف انگشتان دست با استفاده از خمیر می‌توانید فعالیت‌های مناسبی انجام دهید. با این شیوه می‌توانید مهارت کنترل استفاده از اشیاء (مانند مداد که وسیله‌ای جهت مهارت نوشتاری است) را توسط دستان نوآموز افزایش دهید.

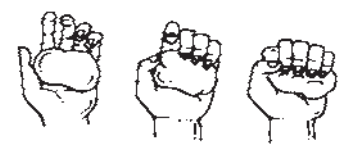
دو ازرده مورد فعالیت پیشنهادی عبارتند از

۲



خمیر را به صورت توده‌ای روی میز قرار دهید. نوآموز باید انگشتان دست خود را بر روی آن قرار دهد و داخل خمیر فرو برده و تلاش کند انگشتان خود را از هم دور کند.

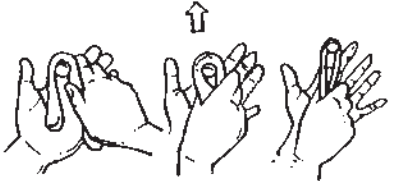
۱



خمیر را در کف دست نوآموز قرار دهید. سپس نوآموز باید مطابق شکل انگشتان خود را از ناحیه‌ی گوشتی نوک انگشت بر روی خمیر فشار وارد کند.

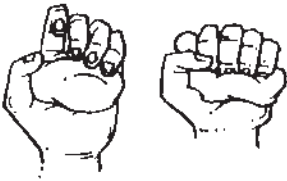
**هدف کلی :** قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)

۴



در این تمرین خمیر را پشت تک تک انگشتان نوآموز قرار دهید. نوآموز باید تلاش کند هر انگشت خود را به صورت انفرادی باز کند، در این حالت مقاومت خمیر مانع از حرکت باز شدن آن می‌شود.

۳



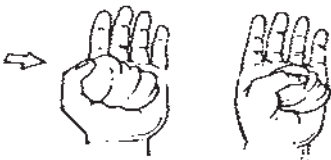
خمیر را در کف دست نوآموز قرار دهید. سپس باید با نوک انگشتان خود داخل خمیر را با حداکثر قدرت فشار وارد کند (جهت تقویت انگشتان برای عمل بستن).

۶




خمیر را به شکل نوار در آورید و دولا بر روی شست نوآموز قرار داده، بخش باقیمانده خمیر توسط چهار انگشت دیگر او ثابت نگه داشته شود، سپس نوآموز انگشت شست خود را در جهت باز شدن خمیر می‌کشد.

۵



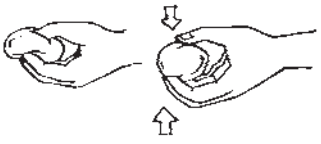
خمیر را به صورت توده‌ای در کف دست نوآموز قرار دهید. انگشت شست او در کنار و روی خمیر، و چهار انگشت در کنار هم و جدا از شست باشد. انگشت شست باید به تنهایی بر روی خمیر قرار گیرد و حداکثر فشار را با شست خود به خمیر اعمال کند.

۸



خمیر را به شکل گلوله در آورید، سپس خمیر را بین شست و چهار انگشت نوآموز که با هم و در کنار هم هستند از ناحیه نوک پنج انگشت نگه داشته، سپس نوآموز باید برای رساندن نوک انگشتان (چهار انگشت) خود به نوک انگشت شست بر خمیر فشار وارد کند.

۷



خمیر را به شکل گلوله در آورید. آن را بر روی انگشتان (قسمت کف دستی) نوآموز قرار دهید. سپس او باید چهار انگشت خود را با هم به سمت خمیر خم کند و به آن فشار وارد آورد. البته انگشت شست باید بی‌حرکت باشد.



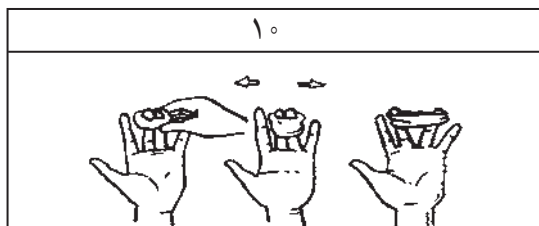
حیطه : رشد حرکتی ، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی

خرده حیطه : رشد حرکتی

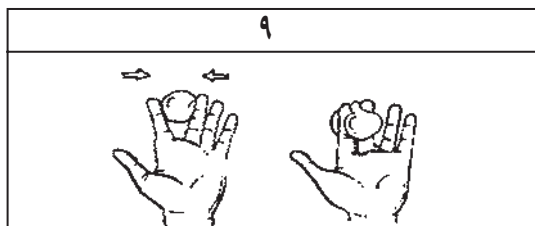
مؤلفه : مهارت‌های حرکتی ظریف

دوره : آمادگی (مقدمانی و تکمیلی)

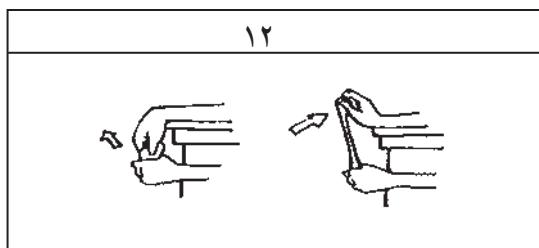
### هدف کلی : قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)



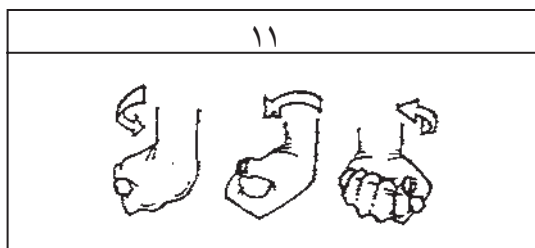
خمیر را به شکل نوار در آورده و دو به دو دور انگشتان دو تا پنج بیچید. نوآموز باید سعی کند انگشتان را از هم دور کند.



خمیر را به شکل گلوله در آورده، سپس آنرا بین انگشتان دو تا پنج به صورت دو به دو قرار داده و نوآموز باید سعی کند تا انگشتان خود را به هم نزدیک کند. در این حرکت انگشتان نباید خم شود.



نوآموز باید دست خود را از ناحیه‌ی میچ روی لبه‌ی میز قرار دهد. به طوری که میچ دست از نظر حرکت به بالا و پایین آزاد باشد. سپس با دست دیگر خمیر را به دست اول داده و دست را از ناحیه‌ی میچ به بالا حرکت دهد و هم‌زمان خمیر را با انگشتان دست دیگر به پایین بکشد.



خمیر را به صورت یک توده ساخته در کف دست نوآموز قرار دهید، نوآموز باید دست خود را محکم ببندد. سپس باید میچ دست خود را در این حالت به سمت چپ و راست حرکت دهد.

### هدف ۲۸، ۲۹ و ۳۰ : مهارت قیچی کردن

قیچی کردن از جمله مهارت‌های حرکتی ظریف است که مورد استفاده زیاد دارد. لذا نیاز به هماهنگی و تسلط کامل بر حرکات انگشتان دست (به‌ویژه انگشت سبابه، شست و میانی و حرکات متقابل این انگشتان با یکدیگر)، هماهنگی و استحکام در حرکات ناحیه میچ دست، حفظ وضعیت بازوها، ثبات ناحیه شانه و آرنج و عملکرد هماهنگ دو دست به‌طور خاص دارد. این مهارت هم‌چنین هماهنگی چشم و دست را به خوبی می‌طلبد.

پیش از این نیز به نقش بسیار مهم ثبات مفاصل شانه‌ها و توانایی حفظ اندام‌های فوقانی (تحمل وزن آن‌ها) در فضا به هنگام استفاده از دو دست در فعالیت‌های ظریف اشاره کردیم. در فعالیت قیچی کردن این نقش به‌طور چشم‌گیری مشهود است.

حیطه: رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی

خرده حیطه: رشد حرکتی

مؤلفه: مهارت‌های حرکتی ظریف

دوره: آمادگی (مقدمانی و تکمیلی)

### هدف کلی: قدرت و هماهنگی عضلات دست (قدرت و هماهنگی حرکتی در عضلات ظریف)

#### پیش‌نیاز مهارت قیچی کردن

از نوآموز بخواهید نخست با هر دو دست راست و چپ و توسط دو انگشت سبابه و میانی و حرکت «اسلحه بازی» را به نمایش در آورد. انگشتان چهارم و پنجم توسط انگشت شست باید نگه‌داشته شود.

■ از نوآموز بخواهید انگشتان سبابه و میانی را به شکل علامت پیروزی حرکت دهد. این دو انگشت را از هم دور و به هم نزدیک کند به طوری که مشابه عمل قیچی کردن باشد.

■ یک قطعه کاغذ بین انگشتان سبابه و میانی دست غالب نوآموز قرار دهید، او باید با دست دیگر (دست مغلوب) کاغذ را نگه‌داشته و سعی کند با این دست، کاغذ را از بین انگشتان رها سازد اما حرکت بسته انگشتان میانی و سبابه مانع از آزاد شدن کاغذ می‌شود و آن را به سختی نگاه می‌دارد.

■ حرکات متقابل شست با چهار انگشت دیگر را به نوبت انجام دهد (شست با سبابه، شست با میانی، شست با انگشت چهارم، شست با انگشت کوچک). برای تقویت بیشتر در این تمرین‌ها استفاده از قطره چکان جهت برداشتن آب از یک ظرف مفید است.

#### شیوه‌ی استفاده عملی از قیچی

- از نوآموز بخواهید که قیچی را در دستان خود بگیرد. انگشت شست در فضای انگشتی بالایی و انگشت سبابه و میانی در فضای انگشتی پایینی باید قرار بگیرد.
- از نوآموز بخواهید قیچی را باز و بسته کند.
- نوآموز با استفاده از قیچی خمیر بازی را برش دهد (البته باید خمیر بازی به شکل توده‌ی گرد در آمده باشد).
- نوآموز باید خمیر بازی را که به شکل لوله (رشته) در آمده است با قیچی قطعه قطعه کند.
- خمیر بازی را به شکل صفحه پهن کرده، سپس نوآموز باید با قیچی آن را برش دهد.
- نوآموز باید بتواند ورق کاغذ را با قیچی بدون هدف برش دهد.

**هدف کلی :** آگاهی نسبت به موقعیت‌ها، اشیاء و شرایط بروز خطر

**هدف ۱ :** پاسخ به اخطار مادر یا معلم نسبت به شرایط خطرناک

از نکات مهم آموزش این رفتار به نوآموز در خصوص خطراتی است که می‌تواند سلامت او را به خطر اندازد. نوآموز انواع خطرات را متناسب با سن بشناسد.

(الف) خطراتی که می‌تواند منجر به آسیب جسمانی شود (رعایت نکات ایمنی).

(ب) خطراتی که می‌تواند سلامت روان و اجتماعی فرد را به خطر اندازد (به تعبیر دیگر موقعیت‌های خطر را شناسایی و تشخیص دهد).

(الف) ابزارها و وسایل یا موادی که سلامت جسمانی فرد را به خطر می‌اندازد :

از نوآموز بخواهید میزان کاربرد و بهره‌وری وسایل مانند چاقو، کبریت، دارو، مواد نفتی و... را توصیف نماید. سپس ملاحظات پیش از به کارگیری از وسایل یاد شده را برشمارد و تا حد قابل قبول (متعارف) قدرت پیش‌بینی و احتمال موفقیت و عدم موفقیت در مورد استفاده از وسایل یاد شده را برای نوآموز یادآوری کنید. با افزایش قدرت پیش‌بینی، نوآموز به قابلیت‌های اجرایی خود آگاه می‌شود و یا وضعیت خود را می‌تواند تخمین بزند و با این تخمین و پیش‌بینی نوآموز می‌فهمد که احتمال موفقیت او در انجام کار حداقل در آینده‌ای نزدیک دشوار خواهد بود (استفاده از چاقو، رفتن در محیط آشنا، اعتماد به افراد غریبه، استفاده از دارو به طور مستقل و...) و با این احتمال عدم موفقیت میزان احتیاط و دست به اقدام زدن افزایش خواهد یافت و با این روش نوآموز به اخطارهای بزرگترها پاسخ مثبت می‌دهد.

(ب) خطراتی که می‌تواند سلامت روان و اجتماعی فرد را تهدید کند :

از نوآموز بخواهید که شرایط و موقعیت‌های بوجود آمده در یک داستان را که برای او خوانده شده و یا با اجرای نمایش (عروسکی و...) بازخوانی کند و فعالیت‌هایی که (مثبت یا منفی) در آن داستان یا نمایش رخ داده به صورت ساده از سوی معلم توضیح داده شود. برای آموزش موقعیت‌های خاص (برخورد با فرد ناآشنا، حضور در مناطق ناآشنا، عبور از خیابان و...) می‌توان از کارت تصاویر و نمایش عروسکی بهره گرفت.

**هدف ۳ :** گزارش موارد اضطراری و رفتارهای خطرناک به معلم

منظور از موارد اضطراری اتفاقی نظیر زمین خوردن نوآموز و آسیب دیدن او، زد و خورد بین نوآموزان، آتش سوزی، آسیب به اشیاء کلاس و...

نمونه‌هایی از موارد اضطراری را برای نوآموزان تعریف کنید تا درک بهتری از این اتفاق‌ها داشته باشند و در پایان به آن‌ها بگویید که در چنین مواقعی باید به معلم یا دیگر کارکنان مدرسه یا خانه اطلاع داد. برخی از نوآموزان هر موضوعی را سریع به معلم گزارش می‌کنند. از این رو، موارد اضطراری و غیراضطراری را مشخص نمود. در سطوح بالاتر می‌توان با ارایه‌ی داستان‌هایی که در آن اتفاق‌های غیراضطراری رخ داده، نوآموزان را در موقعیت قضاوت قرار داد. از سوی دیگر بعضی از نوآموزان بسیار منفعل هستند و در مقابل اتفاق‌ها، عکس‌العملی نشان نمی‌دهند. این گروه از نوآموزان باید به انجام این کار تشویق شوند.

### هدف کلی : آگاهی نسبت به موقعیت‌ها، اشیاء و شرایط بروز خطر

چند نمونه از موقعیت‌های اضطراری عبارتند از :

– علی در حیاط مدرسه بازی می‌کرد و توپ محکمی به سر حسن خورد و از دماغ او خون آمد. بچه‌ها به نظر شما علی چه

باید بکند؟

– علی می‌خواست وارد کلاس شود که حمید ناگهان به زمین افتاد و دست و پایش شروع به لرزیدن کرد. بچه‌ها علی باید چه

کار کند؟

### هدف ۵ : مراقبت از وسایل شخصی خود

آموزش مراقبت از وسایل شخصی به نوآموزان کم‌توان ذهنی یکی از نکته‌های اساسی در یادگیری مهارت‌های خودیاری است که نوآموز می‌تواند با شرکت در بازی‌ها و فعالیت‌های عملی و آموزشی در گروه‌های هم‌سال و یا هم‌کلاس به این مهارت دست یابد.

#### اهداف جزئی :

الف) شناسایی وسایل شخصی از وسایل دیگران

ب) تمیز کردن و مرتب کردن وسیله

ج) شناسایی مکان‌های حفظ و نگهداری وسایل شخصی

■ نخست با استفاده از کارت تصاویر مربوط به حفظ و نگهداری وسایل، داستان‌های کوتاه برای نوآموزان تعریف کنید و

سپس از نوآموزان بخواهید در این باره نظر خود را ابراز کنند.

■ می‌توانید در قالب نمایش‌های کوتاه و با مشارکت نوآموز شیوه شناسایی وسایل شخصی و سپس تمیز کردن و مرتب کردن

وسایل شخصی را تمرین کنید.

■ می‌توانید با یادآوری مکان‌های نگهداری و حفظ وسایل شخصی در منزل و کلاس و یا با استفاده از نمونه تصاویر، شیوه

حفظ و مراقبت از وسایل را برای نوآموزان تشریح کنید.

### هدف ۶ : رعایت فاصله مناسب

منظور از فاصله‌ی مناسب، فاصله‌ای است که در آن دو فرد هنگام صحبت کردن احساس راحتی و امنیت کنند تا مشکلی

در ارتباط بین آن دو به وجود نیاید و از نظر اجتماعی نیز مناسب باشد. برخی از نوآموزان هنگامی که در کنار دیگران قرار می‌گیرند

رفتارهای نامناسب نشان می‌دهند. بیش از حد به دیگران نزدیک شدن، لمس کردن بی‌مورد دیگران، تکیه دادن، هل دادن یا تنه زدن

از آن جمله است. بدیهی است که این رفتارها باید خاموش شود و رفتارهای مناسب (رعایت فاصله‌ی مناسب) جایگزین گردد. در

چنین مواردی می‌توانید با مداخله‌ی مستقیم نوآموز را در موقعیت مناسب قرار دهید.

**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (خوردن و آشامیدن)

**۱- خوردن و آشامیدن**

پیش‌نیاز - نوآموز باید :

- روی صندلی یا روی میز کنار سفره درست بنشیند.

- توانایی جویدن و بلعیدن را داشته باشد.

- بتواند با یک دست لیوان (دسته‌ی قاشق، چنگال) را بگیرد.

- بتواند دست را به سمت دهان ببرد.

- برای استفاده از قاشق و چنگال به طور هم‌زمان بایستی مهارت دو دستی را کسب کند.

- باید ابزارهای نوشیدن و خوردن را نام ببرد و کاربرد آن‌ها را توضیح دهد.

**توصیه :** برای آموزش نوشیدن با لیوان و نی به کتاب آموزش والدین (ویژه‌ی دانش‌آموزان کم‌توان‌ذهنی) جلد دوم مراجعه

کنید.

**۱-۱- استفاده از قاشق**

مراحل آموزش : شامل چهار مرحله به شرح زیر است :

**مرحله‌ی اول** - نوآموز باید قاشق را در دست برتر (غالب) بگیرد.

**مرحله‌ی دوم** - قاشق را از غذا پر کند.

**مرحله‌ی سوم** - قاشق پر را به دهان ببرد.

**مرحله‌ی چهارم** - قاشق خالی را به بشقاب برگرداند.

توضیح : بهتر است ابتدا یک قاشق گود در اختیار نوآموز بگذارید. سپس از قاشق‌های معمولی استفاده کنید.

**۱-۲- استفاده از چنگال**

مراحل آموزش : شامل دو مرحله به شرح زیر است :

**مرحله‌ی اول** - وقتی نوآموز توانست قاشق را به خوبی در دست نگه‌دارد و کنترل کند، چنگال کوچکی را در اختیار نوآموز بگذارید

و از او بخواهید که غذاهایی مانند گوشت، سیب‌زمینی یا میوه‌های مختلف را مانند ۴ مرحله‌ی استفاده از قاشق بخورد.

**مرحله دوم** - از نوآموز بخواهید برای خوردن غذا از قاشق و چنگال به طور هم‌زمان استفاده کند. توجه داشته باشید که قاشق

در دست برتر و چنگال در دست غیر برتر قرار گیرد.

**توضیح :** در صورتی که نوآموز دارای اختلال در مهارت حرکتی استفاده از قاشق و چنگال باشد، بایستی با کار درمانگر

مشورت کنید.

**نکته‌ی بهداشتی :** نوآموز از قاشق و چنگال دیگران استفاده نکند.

**نکته‌ی ایمنی :** قاشق و چنگال را به طرف دیگران پرتاب یا به صورت و چشم افراد نزدیک نکند.

حیطه: رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی

خرده حیطه: مهارت‌های روزمره زندگی

مؤلفه: خودیاری

دوره: آمادگی (مقدماتی و تکمیلی)

**هدف کلی:** تقویت مهارت‌های شخصی (خوردن و آشامیدن)

### ۳-۱- آداب غذا خوردن

- نوآموز را از نظم و آداب غذا خوردن آگاه کنید رعایت نکته‌های زیر را تذکر دهید تا به صورت عادت در آید.
- دست را قبل از غذا خوردن بشوید.
- روی صندلی یا روی زمین کنار سفره درست بنشیند.
- به غذای دیگران دست نزند.
- در صورت لزوم جهت تمیز کردن دست و صورت از دستمال استفاده نماید.
- در جای خود آرام بنشیند و تا هنگامی که غذا تمام نشده از سر میز یا سفره بلند نشود.
- به اندازه‌ی مناسب غذا دردهانش بگذارد.
- موقع جویدن غذا زبانش داخل دهان و دهانش بسته باشد.
- با دهان پر با دیگران صحبت نکند.
- غذای داخل بشقاب را تمام کند (در آغاز غذای کمتری در بشقاب بریزد، در صورت تمایل دوباره مقداری غذا بردارد).
- بعد از اتمام غذا، اجازه بگیرد و بلند شود، یا صبر کند دیگران نیز غذای خود را تمام کنند.
- دهانش را پاک کند و بلند شود.
- دست‌ها و دهان را بعد از خوردن غذا بشوید.

**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (درآوردن و پوشیدن لباس)

**۱- مقنعه (ویژه دختران)**

ابتدا از مقنعه‌های بدون کش استفاده کنید. پس از کسب مهارت در درآوردن و پوشیدن آن توسط نوآموز، می‌توانید آموزش با مقنعه کش‌دار را شروع کنید.

۱-۱- درآوردن مقنعه : با دست برتر جلوی مقنعه را گرفته و آن را به طرف بالا بکشید و از سر درآورد.

۱-۲- پوشیدن مقنعه

مراحل آموزش : شامل چهار مرحله به شرح زیر است :

مرحله‌ی اول - مقنعه را روی میز پهن کنید به طوری که پشت آن به طرف نوآموز باشد.

مرحله‌ی دوم - نوآموز باید مقنعه را بردارد.

مرحله‌ی سوم - انتهای آن را بگیرد و سر را داخل مقنعه کند.

مرحله‌ی چهارم - مقنعه را روی سر مرتب کند.

**۲- از پا درآوردن و سپس پوشیدن جوراب**

ابتدا جورابی را که کمی بزرگتر است، به پای نوآموز ببوشانید و هم‌زمان با گرفتن دست‌های او، جوراب را از پایش خارج کنید.

پس از یافتن مهارت کافی در این امر از نوآموز بخواهید با هر دو دست بالای لنگه جورابی را که از پایش یک شماره بزرگ‌تر است بگیرد و آن را ببوشد. به او کمک کنید که با گذاشتن پایش در قسمت باز بالای جوراب و بالا کشیدن، آن را به پا کند.

**۳- دستکش**

ابتدا از دستکش‌های یک انگشتی، سپس از دستکش‌های پنج انگشتی برای آموزش استفاده کنید.

۳-۱- درآوردن دستکش : با دست دیگر دستکش را گرفته و از دست خارج نماید.

۳-۲- پوشیدن دستکش

مراحل آموزش : شامل دو مرحله به شرح زیر است :

مرحله‌ی اول - نوآموز باید دستکش را برداشته و در یک دست نگه دارد.

مرحله‌ی دوم - دست دیگر را داخل دستکش کرده و آن را تا میچ دست بالا بکشید.

توضیح : نوآموز بایستی بداند کدام دستکش مال کدام دست است. می‌توان با گذاشتن علامت روی یکی از دستکش‌ها یا قرار دادن

دستکش مقابل دست‌های او کار را شروع کرد. به طوری که هر دست وی جلوی دستکش مربوط به همان دست قرار داشته باشد. سپس

علامت را حذف نموده و خودش بتواند دستکش‌های خود را به درستی انتخاب کند.

**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (درآوردن و پوشیدن لباس)

**۴- بالا کشیدن شلوار و سپس از تن در آوردن آن**

شلوار کمر کشدار گشادی را به نوآموز ببوشانید و آن را تا روی زانوی او بالا بکشید. کودک باید شلوارش را بالا بکشد. به تدریج که نوآموز در این امر پیشرفت کرد، از قسمت پایین (مچ پا) کار را شروع کنید.

سپس شلوار کمر کشدار گشاد را به نوآموز ببوشانید و در ابتدا از او بخواهید تا با کمک شما شلوار خود را پایین بکشد. در صورت موفقیت، به او پاداش بدهید.

**۴-۱- شلوار پوشیدن :** نوآموز را روی صندلی یا لبه‌ی تخت بنشانید. به او آموزش دهید کمر شلوار خیلی گشاد را با هر دو دست بگیرد، به جلو خم شود، ابتدا یک پا و سپس پای دیگرش را داخل پاچه‌ی شلوارش کند و بعد روی زمین بایستد، خم شود و شلوارش را بالا بکشد. در ابتدا از شلوار کوتاه و در صورت موفقیت، از شلوار بلند استفاده نمایید.

**۵- زیپ**

نوآموز باید با دست برتر قلاب زیپ و با دست غیربرتر قسمت انتهایی زیپ را بگیرد و قلاب زیپ را پایین و بالا بکشد. توضیح : ابتدا از زیبی که به لباس دوخته نشده است استفاده کنید سپس نوآموز باید بتواند زیپ لباسی را که پوشیده باز و بسته کند.

**۶- دگمه**

کار را با دگمه‌های نسبتاً درشت شروع کنید. اگر جنس لباس از نخ باشد، آسان‌تر است. سپس با دگمه‌های ظریف تمرین شود.

**۶-۱- باز کردن دگمه**

مراحل آموزش : شامل سه مرحله به شرح زیر است :

**مرحله‌ی اول -** نوآموز باید با یک دست جا دگمه را بگیرد.

**مرحله‌ی دوم -** با دست دیگر دگمه را بگیرد (انگشت اشاره را روی دگمه و انگشت شست زیر آن).

**مرحله‌ی سوم -** با انگشت شست یک دست دگمه را در جا دگمه فشار دهد و با دست دیگر جادگمه را خلاف جهت دگمه حرکت دهد.

**۶-۲- بستن دگمه**

مراحل آموزش : شامل پنج مرحله به این شرح می‌باشد :

**مرحله‌ی اول -** نوآموز باید با یک دست جا دگمه را بگیرد.

**مرحله‌ی دوم -** با دست دیگر دگمه را بگیرد.

**مرحله‌ی سوم -** دگمه را داخل سوراخ کند.

**مرحله‌ی چهارم -** با انگشت شست دگمه را در جادگمه فشار دهد.

**مرحله‌ی پنجم :** باید بتواند بدون کمک، لباس دگمه دار بپوشد.



**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (بهداشت فردی)

**بهداشت فردی**

پیش‌نیاز — نوآموز باید :

- اعضای بدن را نام ببرد و هدف از رعایت بهداشت آن‌ها را توضیح دهد.
- وسایل بهداشتی را بشناسد و کاربرد آن‌ها را توضیح دهد.
- شیر آب را بتواند باز و بسته کند.
- نوآموز باید بتواند به تنهایی وسایل بهداشتی مانند صابون، مسواک، حوله و خمیردندان و... را به دست بگیرد و نگه دارد.
- مفاهیم سرد، گرم و ولرم را بداند.

**۱- شستن دست و صورت**

مراحل آموزش : شستن صورت شامل پانزده مرحله به شرح زیر است :

- مرحله‌ی اول — نوآموز جلوی دستشویی ایستاده و شیر آب را باز می‌کند.
- مرحله‌ی دوم — میزان جریان و دمای آب را تنظیم کند.
- مرحله‌ی سوم — قالب صابون را با یک دست بردارد و دست‌هایش را زیر جریان آب قرار دهد.
- مرحله‌ی چهارم — صابون به دست‌هایش مالیده و سپس صابون را در جاصابونی خود قرار دهد.
- مرحله‌ی پنجم — دست‌ها را به یکدیگر بمالد (شستن دستها با صابون)
- مرحله‌ی ششم — کف دست‌ها را به وسیله جریان آب بشوید.
- مرحله‌ی هفتم — قالب صابون را از جای صابونی برداشته و به کف دست‌هایش بمالد.
- مرحله‌ی هشتم — قالب صابون را در جاصابونی قرار دهد.
- مرحله‌ی نهم — کف صابون را به سطح صورتش بمالد.
- مرحله‌ی دهم — کف دست‌هایش را بوسیله جریان آب بشوید.
- مرحله‌ی یازدهم — کف دست‌ها را در زیر جریان آب قرار داده و به وسیله آب صورت خود را آب بکشد (کف دست‌ها به صورت گود باشد).
- مرحله‌ی دوازدهم — تمیزی صورت خود را در آینه کنترل کند.
- مرحله‌ی سیزدهم — شیر آب را ببندد.
- مرحله‌ی چهاردهم — دست‌ها و صورت را با حوله خشک کند.
- مرحله‌ی پانزدهم — حوله را در جا حوله‌ای قرار دهد.

**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (بهداشت فردی)

**نکته‌های بهداشتی :**

- هنگام کتیف شدن دست و صورت آن‌ها را شسته و خشک کند.
- موقع بیدار شدن از خواب، برگشتن از مدرسه به منزل، بعد از بازی و قبل و بعد از غذا دست و صورتش را شسته و خشک کند.

**۲- شانه کردن موها**

به نوآموز آموزش دهید که شانه یا برس را روی سر خود بگذارد و در جهت مدل موی خود حرکت دهد. در ابتدا از شانه‌ی دندان‌دار درشت برای آموزش استفاده کنید.

**۳- مسواک زدن**

- مراحل آموزش :** شامل یازده مرحله به شرح زیر است :
- مرحله‌ی اول -** به کمک نوآموز یک لیوان آب آماده کنید.
  - مرحله‌ی دوم -** نوآموز مسواک خود را براساس رنگ و اندازه از بین مسواک‌های دیگر تشخیص داده و بردارد (در صورت عدم تشخیص، می‌توانید مسواک را در اختیارش قرار دهید).
  - مرحله‌ی سوم -** خمیردندان را برداشته، در آن را در جهت عکس عقربه‌ی ساعت چرخانده و کنار بگذارد.
  - مرحله‌ی چهارم -** انتهای لوله خمیردندان را فشار دهد و مقداری خمیر روی مسواک بگذارد.
  - مرحله‌ی پنجم -** خمیردندان را در جای اولش بگذارد.
  - مرحله‌ی ششم -** آب را داخل دهان نگه داشته و فضای داخل آن را بشوید.
  - مرحله‌ی هفتم -** دندان‌هایش را درست مسواک بزند. دندان‌های فک بالا را از بالا به پایین، دندان‌های فک پایین را از پایین به بالا، سطوح زیرین و داخلی دندان‌ها (پشت دندان) را مسواک بزند.
  - مرحله‌ی هشتم -** مسواک را از دهان بیرون بیاورد.
  - مرحله‌ی نهم -** مسواک را زیر آب بگیرد، آن را آب بکشد و در جای خودش بگذارد.
  - مرحله‌ی دهم -** با آب موجود در لیوان به طور متناوب دهان خود را بشوید و لیوان را زمین بگذارد.
  - مرحله‌ی یازدهم -** صورت و دست‌هایش را با حوله خشک کند.
- توضیح :** برای آگاهی خانواده، مراحل توالی رفتن را به شرح و ترتیب بالا، به والدین یادآور شوید و از آن‌ها بخواهید آموزش لازم را به نوآموز خود داده و بر عملکرد وی نظارت داشته باشند. پیشرفت نوآموز را نیز به آموزگار گزارش کنند.
- نکته‌های بهداشتی :** نوآموز در خانه باید همیشه بعد از غذا دندان‌هایش را مسواک بزند.

**هدف کلی :** تقویت مهارت‌های شخصی (بهداشت فردی)

**۴- تمیز کردن بینی و دهان با استفاده از دستمال**

نوآموز را در مقابل آینه قرار دهید. دستمال کاغذی را به او بدهید و با گرفتن دست او روی بینی‌اش، به وی کمک کنید تا بینی خود را پاک کند سپس او را نزدیک سطل آشغال ببرید تا دستمال را داخل سطل بیندازد.

**۵- توالی**

پیش‌نیاز - نوآموز باید :

- کنترل ادرار و مدفوع داشته باشد و توالی رفتن خود را خیر دهد.

- شلوار و لباس زیر خود را پایین و بالا بکشد.

- هدف از رفتن به توالی و شستن خود را بیان کند.

- ابزارهای مورد استفاده مانند : شیر آب، شلنگ، ... و کاربرد آن‌ها را بداند.

مراحل آموزش : شامل چهارده مرحله به شرح زیر است :

مرحله‌ی اول - نوآموز باید قبل از رفتن به توالی، دست‌های خود را با آب و صابون بشوید.

مرحله‌ی دوم - شلوار و لباس زیر را به سمت پایین بکشد.

مرحله‌ی سوم - روی توالی صحیح بنشیند.

مرحله‌ی چهارم - عمل دفع را انجام دهد.

مرحله‌ی پنجم - شلنگ آب را در یک دست نگه دارد.

مرحله‌ی ششم - شیر آب را باز کند.

مرحله‌ی هفتم - محل دفع مدفوع و ادرار را با دست دیگر تمیز کند.

مرحله‌ی هشتم - شیر آب را ببندد و شلنگ آب را در محل خود قرار دهد.

مرحله‌ی نهم - بلند شود و لباس زیر را بالا بکشد.

مرحله‌ی دهم - شلوار را به سمت بالا بکشد.

مرحله‌ی یازدهم - لباس‌های خود را مرتب کند.

مرحله‌ی دوازدهم - کاسه‌ی توالی را با استفاده از شلنگ آب یا سیفون تمیز کند (قبل از خروج از توالی، نوآموز باید از

پاکیزگی توالی، درون کاسه‌ی توالی و اطراف آن اطمینان یابد).

مرحله‌ی سیزدهم - از توالی خارج شود.

مرحله‌ی چهاردهم - دست‌ها را با آب و صابون شسته و خشک کند.

توضیح : برای آگاهی خانواده، مراحل توالی رفتن را به شرح و ترتیب بالا، به والدین یادآور شوید و از آن‌ها بخواهید آموزش

لازم را به نوآموز خود داده و بر عملکرد وی نظارت داشته باشند. پیشرفت نوآموز را نیز به آموزگار گزارش کنند.

حیطه

رشد اجتماعی

هیجانی

ساختار حیطه رشد اجتماعی - هیجانی پایه آمادگی مقدماتی و تکمیلی

حیطه	خرده حیطه	مؤلفه	اهداف کلی
رشد اجتماعی - هیجانی	رشد هیجانی	خودپنداره	- درک و شناخت نوآموز نسبت به توانایی‌ها یش به عنوان فردی جدا از دیگران
		کنترل خود	- نوآموزان قواعد و مقررات و کارهای جاری روزمره را درک و از آن‌ها پیروی می‌کنند.
	رشد اجتماعی	تعامل با دیگران	بکارگیری مهارت‌های مثبت در تعامل با بزرگسالان آشنا و همسالان

کودکان درباره‌ی جهان پیرامون خود، آدم‌هایی که می‌بینند، ارتباط بین مردم، و گروه‌هایی که در آن شرکت می‌کنند چه استنباطی دارند و چه استدلال‌هایی نزد خود می‌کنند؟ در این استنباط‌ها و استدلال‌ها کدام تغییرات رشدی دخیل است؟ و چگونه بین عملکرد شناختی اجتماعی و رفتار اجتماعی ارتباط برقرار می‌شود؟

شناخت اجتماعی به ادراک، تفکر و استدلال درباره‌ی انسان‌ها و روابط انسانی اطلاق می‌شود (فلاول، ۱۹۷۷، نظری نژاد). به طور کلی می‌توان گفت که تفکر اجتماعی کودکان از جهات مختلفی که وابسته به هم است رشد می‌کند: الف) از «سطح به عمق» یعنی از توجه به ظواهر تا در نظر گرفتن خصوصیات پایدارتر (مثلاً: از در نظر گرفتن جذابیت دوستان تا قضاوت درباره‌ی انگیزش‌های شخصی).

ب) از «ساده اندیشی تا تفکر پیچیده» یعنی از تمرکز بر یک جنبه موضوع یا مسئله (تمرکز) تا در نظر گرفتن جنبه‌های مختلف به طور هم‌زمان

ج) از خشک اندیشی تا انعطاف‌پذیری، از توجه به خود و وضعیت فعلی تا توجه به رفاه دیگران و آینده

د) از تفکر عینی به تفکر انتزاعی

ه) از افکار پراکنده و گاهی بی‌ثبات تا افکار منسجم و با نظام و سازمان یافته (ریمون و هارت، ۱۹۸۲؛ فلاول، ۱۹۷۷، نظری

نژاد).

تدوین استانداردهای آموزشی پیش‌دبستانی مبتنی بر چارچوب‌ها و حیطه‌هایی است که یکی از حیطه‌های مهم آن حیطه رشد اجتماعی – هیجانی است. ادبیات تحقیق مربوط به دوران خردسالی بر شایستگی اجتماعی – هیجانی به عنوان مبنایی برای رشد بعدی و به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌ی موفقیت‌های بعدی در طی رشد تأکید دارند. یک محیط مراقبتی امن، تعاملات حمایت‌گراانه و تربیتی مناسب و روابط مثبت بین یک کودک خردسال و مراقبین وی به رشد سیستم عصبی مرکزی کمک می‌کنند (برازلتون و گرین اسپن<sup>۱</sup>، ۲۰۰۰) و نقش حمایتی را در ارتقاء رشد سالم اجتماعی – هیجانی ایفا می‌کنند.

تعریف رشد اجتماعی – هیجانی نیازمند ترسیم و تشریح ویژگی‌هایی است که هم به رشد مفهوم اجتماعی و هم رشد رفتار اجتماعی مربوط هستند (کارویو<sup>۲</sup>، ۱۹۷۸، بهراد). یعنی آن دسته از ویژگی‌هایی که عملاً به صورت اعمال و رفتار تظاهر پیدا می‌کنند. فقدان اندازه‌های مناسب برای اندازه‌گیری حالات هیجانی درونی کودکان، موجب شده است تا رفتار اجتماعی – هیجانی معرف دانش اجتماعی – هیجانی قلمداد شود. ما حالات اجتماعی – هیجانی را به آنچه که کودکان انجام می‌دهند، نسبت می‌دهیم و نه به آنچه که می‌دانند. (باومن و ذوتینا<sup>۳</sup>، ۱۹۹۲) اشاره می‌کنند که شایستگی مبتنی بر شناخت فرد از موقعیت اجتماعی و رفتار مورد انتظار در آن موقعیت شکل می‌گیرد و به این ترتیب تا حد زیادی تنوع پیدا می‌کند. پس درک بُعد اجتماعی – هیجانی نه تنها شامل آن چیزی است که کودک انجام می‌دهد، بلکه شامل آنچه که کودک می‌داند آنچه که با توجه به متغیرهای فرهنگی و موقعیتی انجام می‌دهد نیز می‌باشد (مک لوید<sup>۴</sup>، ۱۹۹۰ به نقل از NEGP، ۱۹۹۵، بهراد).

با این اوصاف در مورد این امر توافق وجود دارد که رشد اجتماعی – هیجانی به عنوان شالوده‌ای برای روابط با دیگران عمل می‌کند که به تجارب کودکان در خانه، مدرسه و اجتماعات بزرگتر معنا می‌دهد. رشد اجتماعی – هیجانی پایه‌ای است برای یادگیری و تجارب زندگی در کودکان (دفتر آموزش عمومی واشنگتن، ۲۰۰۵، بهراد).

## تعریف کلی از رشد اجتماعی – هیجانی

رشد اجتماعی – هیجانی گرچه از نظر مفهومی و عملی در هم تنیده‌اند، اما در این جا لازم است به طور جداگانه به آن‌ها پرداخته شود. به این ترتیب ویژگی‌های هیجانی شامل حالات احساس فرد در رابطه با خود و دیگران هستند. در مقابل، ویژگی‌های اجتماعی، ویژگی‌هایی هستند که شامل تعامل دو یا چند فرد به ویژه تعامل با همسالان و بزرگترها می‌باشند. پس عملکرد اجتماعی به روابط اجتماعی اطلاق می‌شود که فرد با دیگران برقرار می‌کند (NEGP، ۱۹۹۵).

## رشد هیجانی

توانایی کودک برای تشخیص، ابراز و پاسخ‌دهی به هیجانات خود و دیگران امکان کسب مهارت‌های اجتماعی مهم را فراهم می‌آورد. موضوع محوری در درک رشد هیجانی سازه خودپنداره<sup>۱</sup> است (دفتر عمومی واشنگتن، ۲۰۰۵). به خودپنداره به عنوان جزئی از رشد هیجانی نگریسته می‌شود، زیرا حالت احساسی درونی کودک را در برمی‌گیرد، در عین حال چنین حالاتی با تعاملات اجتماعی کودکان شکل می‌گیرد. خود پنداره شامل صفات شخصیتی، عادات، توانایی‌ها، انگیزه‌ها و نقش‌های اجتماعی است که به کودکان در درک خود کمک می‌کند. بر خلاف عزت نفس که به صورت مثبت یا منفی مشخص می‌شود (احساس مثبتی از اعتماد به نفس، احساس منفی در مورد ارزشمندی – خود)، خودپنداره به صورت کامل یا ناقص، روشن یا مبهم تبیین می‌شود. هیجان‌ها در انزوا بروز نمی‌کنند، در واقع رشد هیجانی با انواع موقعیت‌هایی که موجب پاسخ‌های عاطفی و احساسی بالاست، هماهنگ شده و در مسیر طبیعی قرار می‌گیرد. هیجان‌های ابتدایی عبارتند از: شغف، ترس، خشم و غم، هیجان‌هایی که تحریک حسی را در بردارند عبارتند از: نفرت، شادی، هراس و هیجان‌هایی مانند شرم و خجالت، غرور و احساس گناه هیجان‌های ارزیابی از خود<sup>۲</sup> را در بر می‌گیرند.

خودباوری جنبه مهم دیگر سلامت عاطفی و هیجانی است که برای انجام مطمئن یادگیری در خانه و مدرسه محوری تلقی می‌شود. خودباوری<sup>۳</sup> این باور است که فرد آنچه را که آمادگی انجام آن را دارد بتواند با موفقیت به انجام برساند. خودباوری عنصر محوری در احساس اعتماد به نفس<sup>۴</sup> و هیجانات مثبتی<sup>۵</sup> است که نوآموزان برای انجام تکالیف‌شان در خانه یا مدرسه دارند. توانایی کودکان برای ابراز مناسب احساساتشان :

این گونه ابراز احساسات، به صورت توانایی ابراز مؤثر نگرش‌ها و احساسات تظاهر پیدا می‌کند که شامل به دست آوردن دانش و مهارت‌ها به منظور برقراری ارتباط کلامی و غیرکلامی است (NEGP، ۱۹۹۵).

غیر از ابراز احساسات خود، حساسیت نسبت به احساسات دیگران نیز نشانگر سلامت عاطفی و هیجانی است. در کنار این ویژگی، درک احساسات دیگران، و نیز توانایی ارتباط ملاطفت آمیز با دیگران قرار دارند. رشد هیجانی هم چنین شامل کنترل بر خود<sup>۶</sup>، توانایی تنظیم تکانه‌ها<sup>۷</sup> و پیروی از مقررات و امور روزمره است (دفتر آموزش عمومی واشنگتن، ۲۰۰۵).

## رشد اجتماعی

توانایی کودکان خردسال برای شکل‌دهی و حفظ روابط اجتماعی با افراد بزرگسال و سایر کودکان محور رشد اجتماعی آن‌ها است. روابط اجتماعی کودکان با بزرگسالان از طریق توانایی کودکان برای اعتماد و تعامل آسان با آن‌ها و همین طور توانایی

۱- Self - concept

۲- Self - appraisal

۳- Self-efficacy

۴- Self-confidence

۵- Positive emotion

۶- self-control

۷- Impulse regulation

تشخیص نقش‌های بزرگسالی، قابل درک و شناخت است.

کودکان به راهنمایی، نشانه‌ها و علائم و اطلاعاتی که بزرگسالان برای چگونگی رفتار، تفکر و احساسات آنها ارائه می‌کنند، توجه دارند.

تعامل اجتماعی کودکان با همسالان جزء حیاتی دیگر رشد اجتماعی آن‌ها است. در واقع کودکانی که در پایان دوره آمادگی به نظر سازگاری مثبتی با مدرسه داشته‌اند، دوستان بیشتری را نیز در کلاس پیدا می‌کنند، و قادر به حفظ این دوستی‌ها بوده و در طول سال نیز روابط دوستی جدیدی را پی‌ریزی کرده و می‌کنند (لد، ۱۹۹۰)، به عکس روابط ضعیف با همسالان، با پرخاشگری کودک و مهارت‌های اجتماعی و عدم همدلی و همدردی با افکار و احساسات سایر کودکان همبستگی دارد. روابط مسئله دار با همسالان در خردسالی با مشکلات مربوط به سلامت هیجانی و ذهنی، افت تحصیلی و بزهکاری رابطه دارد (هارتر<sup>۱</sup>، ۱۹۸۳، مارشال<sup>۲</sup>، ۱۹۸۹ به نقل از NEGP، ۱۹۹۵).

### همکاری با همسالان :

به معنی درک حقوق دیگران و توانایی ایجاد تعادل بین نیازهای خود و دیگران است. زمانی که کودکان پیامد رفتارهای متفاوت را درک می‌کنند و قادر به سازگاری با موقعیت‌های مختلف می‌شوند و زمانی که در فعالیت‌های گروهی به طور مثبت مشارکت می‌کنند، روابط اجتماعی شکل گرفته و حفظ می‌شوند.

دست آخر این که شایستگی یا کفایت اجتماعی زمانی تظاهر پیدا می‌کند که کودکان با خود و دیگران و دنیای طبیعی پیرامون خود همدلی نشان می‌دهند. شایستگی و کفایت اجتماعی در رابطه با همسالان به نظر دارای دو جنبه است :

۱- مهارت‌های اجتماعی لازم برای همکاری با همسالان

۲- توانایی ایجاد و حفظ روابط دو جانبه

### منطق زیربنای حیطه رشد اجتماعی - هیجانی

صرف نظر از مشکلات تاریخی و چالش‌های همراه با شکل‌گیری تعاریف رشد اجتماعی - هیجانی، متخصصان، معلمان و کسانی که در این حیطه کار می‌کنند، رابطه نزدیکی را بین شایستگی اجتماعی - هیجانی و پیشرفت کلی در مدرسه و زندگی آتی گزارش می‌کنند. افزون بر این کوشش‌های مداخله‌ای در بهبود ارتقاء رشد اجتماعی - هیجانی کودکان مؤثر بوده است.

در سال‌های اولیه کودکی، کودکان با والدین، پرستاران و مراقبین خود، سایر اعضای خانواده و تعداد معدودی از همسالانشان تعامل دارند. این روابط نقشی محوری را در بالندگی و سلامت اجتماعی - هیجانی کودکان ایفا می‌کند، و موجب ثبات هیجانی در آن‌ها می‌شوند و برای آنان این امکان را فراهم می‌کنند که به پیشینه امکان‌یادگیری خود دست پیدا کنند. رشد اجتماعی - هیجانی موفقیت‌آمیز، نیازمند روابط امنی است که منجر به کسب خودباوری<sup>۳</sup> و توانایی رفتار کردن به عنوان عضوی از گروه در کودک می‌گردد. با راهنمایی کافی و مناسب کودکان مهارت‌های همکاری، مذاکره و گفتگو و رهبری و پیروی، دوستیابی و مقابله با احساساتشان را به شیوه‌ای مقبول از لحاظ اجتماعی پیدا می‌کنند (دفتر آموزش عمومی واشنگتن، ۲۰۰۵).

### تأخیر یا ناتوانی در حیطه رشد اجتماعی - هیجانی

یک کودک با تأخیر در حیطه رشد اجتماعی - هیجانی انحراف‌هایی را در مهارت‌های ایجاد رابطه یا عواطف صرف نظر از تفاوت‌های طبیعی متناسب با سن و زمینه فرهنگی نشان می‌دهد. این مشکلات در طول زمان و در شرایط مختلف خود را نشان می‌دهند

۱- Ladd

۲- Harter

۳- Marshal

۴- Self-efficacy



و شدیداً رشد مهارت‌های متناسب با سن کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهند.  
عوامل، ملاحظات و رفتارهای قابل مشاهده‌ای که وجود تأخیر یا ناتوانی در حیطه اجتماعی – هیجانی را تأیید یا نشان می‌دهند عبارتند از :

– کودک رفتارهای قابل مشاهده مهمی از قبیل پاسخ‌های تکراری<sup>۱</sup>، فقدان توانایی در زمینه گذار یا انتقال<sup>۲</sup>، وابستگی مفرط به ساختار و کارهای یکنواخت و یا عدم انعطاف‌پذیری را نشان می‌دهد.

– کودک الگوهای عمده‌ای از مشکلات را در حیطه ارتباط با دیگران نشان می‌دهد که عبارتند از : اعتمادسازی<sup>۳</sup>، پرخاشگری، شکوه و شکایت، فقدان کنترل خود متناسب با سن، رفتار ایذایی، رفتار مخرب، آگاهی ضعیف از خود و دیگران، مهارت‌های نامتناسب در بازی با توجه به سن

– کودک مشکلات عاطفی عمده‌ای از قبیل افسردگی یا گوشه‌گیری، دامنه محدود هیجانات در موقعیتی معین، تحمل کم و ناکافی، ترس و اضطراب شدید، تغییرات خلقی شدید و یا ترس‌های نامناسب را نشان می‌دهد (مثلاً کودکی ممکن است تمایل و نزدیک شدن به خود را خصمانه تعبیر کند) (اداره آموزش و پرورش نیویورک، ۲۰۰۳، بهراد).

آمادگی

مقدماتی و

تکمیلی

**هدف کلی:** درک و شناخت نوآموز نسبت به توانایی‌هایش به عنوان فردی جدا از دیگران**هدف ۱:** واکنش نسبت به اسم خود

نوآموز باید بتواند سر خود را به طرف منبع صدا (فردی که او را صدا کرده) بچرخاند، به گوینده نگاه کند و بگوید «بله» این رفتار را می‌توان به صورت بازی کلاسی آموزشی و تمرین داد. یکی از نوآموزان را انتخاب کرده از نوآموزان دیگر بخواهید تا از جهات مختلف کلاس او را صدا کند و او مراحل بالا را انجام دهد.

**هدف ۸ و ۹:** انتخاب کتاب‌ها، اسباب‌بازی‌ها و فعالیت‌ها بر اساس علایق و ترجیحات خود

برای آموزش این رفتار می‌توانید شرایط بازی را فراهم کنید و از نوآموزان بخواهید تا برای شرکت در بازی اسباب بازی مورد علاقه‌ی خود را انتخاب کنند. همین روش را می‌توان برای انتخاب کتاب و انجام فعالیت‌های دیگر به کار برد.

**هدف ۱۲:** تشخیص تفاوت‌ها و شباهت‌های ظاهری خود با دیگران

ابتدا دو نفر از نوآموزان را که از لحاظ ظاهری (قد، مو و...) تفاوت بارزی دارند را انتخاب کرده و در معرض دید نوآموزان دیگر قرار داده و با مقایسه‌ی ویژگی‌های ظاهری آن دو نفر توجه نوآموزان را به این تفاوت‌ها جلب کنید. سپس از آن‌ها بخواهید تا خود را با دوستشان مقایسه کرده (این مقایسه‌ها با راهنمایی آموزگار صورت گیرد) و به بیان تفاوت‌ها پردازند (مثال: قد من بلند است، قد سارا کوتاه است و...).

<p>خرده حیطه : رشد هیجانی دوره : آمادگی (مقدماتی و تکمیلی)</p>	<p>حیطه : رشد اجتماعی – هیجانی مؤلفه : کنترل خود</p>
<p><b>هدف کلی :</b> نوآموزان قواعد و مقررات و کارهای جاری روزمره را درک و از آن‌ها پیروی می‌کنند.</p>	
<p><b>هدف ۳ :</b> نشستن روی صندلی به‌طور صحیح در کلاس</p> <p>در روزهای اول سال تحصیلی نحوه‌ی ورود نوآموز به کلاس را مورد مشاهده قرار دهید در صورتی که نوآموزی در موقع وارد شدن و نشستن بر روی صندلی برای هم‌کلاسی‌هایش مشکل ایجاد می‌کند او را از ابتدای ورود به کلاس با دست‌حمایت و به‌سوی صندلی خودش هدایت کنید در همان هنگام برای او توضیح دهید که به دوستانش تنه نزنند و مراقب اطراف خود باشند برای آن‌که نوآموزان صندلی‌های خود را بشناسند می‌توان آن‌ها را با شکل‌ها و برچسب‌هایی نشانه‌گذاری نمود.</p> <p><b>هدف ۴ :</b> صحبت کردن در زمان مناسب</p> <p>برخی از نوآموزان عادت دارند قبل از اتمام صحبت گوینده شروع به صحبت کنند آن‌ها باید یاد بگیرند که چند نفری صحبت نکنند و صحبت یکدیگر را قطع نمایند بنابراین ابتدا آن‌ها را متوجه بسازید که در یک زمان یک نفر صحبت کند. در چنین مواقعی خطاب به کلاس بگویید «الان کسی می‌خواهد حرف بزند؟» و در حین صحبت نوآموزان اجازه ندهید کسی صحبت‌های خود را آغاز کند. رفتارهای صحیح را تشویق نمایید. رعایت این مهم توسط بزرگسالان در فراگیری و تداوم رفتار بسیار ضروری است.</p> <p><b>هدف ۹ :</b> اجازه گرفتن به‌هنگام استفاده از وسایل دیگران و برگرداندن آن پس از استفاده</p> <p>برای آموزش این رفتار می‌توانید در شرایط طبیعی از وسایل شخصی نوآموز با کسب اجازه استفاده کنید در عین حال توضیح دهید برای استفاده از وسایل دیگران باید اجازه گرفت. اجازه گرفتن با ساده‌ترین کلمه‌ها آغاز می‌شود (مانند گفتن کلمه‌ی اجازه) به‌طوری که برای نوآموزان با توانایی کلامی محدود نیز قابل بیان باشد. استفاده از عروسک‌های انگشتی و ایجاد شرایط نمایشی بسیار مؤثر و تشویق‌کننده است. هم‌چنین باید پس از استفاده از وسیله‌ی نوآموز با گفتن کلمه‌ی متشکر آن را برگرداند و توجه نوآموز را به این مسئله جلب کرد که وسیله‌ی گرفته شده به‌طور صحیح و سالم به صاحبش برگردانده شود.</p> <p><b>توضیح :</b> نوآموز قبل از آنکه بتواند پس از کسب اجازه از وسایل دیگران استفاده کند باید بتواند اموال خود را از اموال دیگران تشخیص دهد.</p>	

حیطه: رشد اجتماعی – هیجانی  
مؤلفه: تعامل با دیگران

خرده حیطه: رشد اجتماعی  
دوره: آمادگی (مقدماتی و تکمیلی)

### هدف کلی: به‌کارگیری مهارت‌های مثبت در تعامل با بزرگسالان آشنا و همسالان

#### هدف ۱: سلام و خداحافظی کردن

یکی از نکته‌های مهم در این رفتار این است که از ابتدا به نوآموزان آموزش دهید تا بدانند چه موقع و چندبار به یک نفر سلام و از او خداحافظی کنند.

#### هدف ۴: نگاه کردن به طرف مقابل هنگام گفتگو

از نوآموزان بخواهید وقتی با دیگران صحبت می‌کنند به چشمان طرف مقابل نگاه کنند اغلب نوآموزان این کارها را به طور طبیعی برای آغاز گفتگو انجام می‌دهند ولی در صورتی که نوآموزی نتوانست به هنگام گفتگو به طرف مقابل نگاه کند او را به انجام این کار تشویق نمایید. از نوآموزی که در این مورد مشکل دارد بخواهید موارد خوراکی را توزیع کند هنگام ارایه‌ی مواد خوراکی اسم هم‌کلاسی خود را صدا زده و به چشمان او نگاه کند. آغاز گفتگو بهتر است همیشه با ملایمت و آرامش باشد.

#### هدف ۶: تعامل با بزرگترهای آشنا از طریق بازی و کار

از نوآموزان بخواهید که هنگام بازی یا انجام فعالیتی در مورد آن با شما به‌طور ساده صحبت کرده و با پاسخ به پرسش‌های شما در مورد بازی یا فعالیت تعامل و ارتباط برقرار نمایند. تداوم چنین ارتباطی از سوی معلم هم در شرایط طبیعی و هم در شرایط آموزشی به صورت تمرینی باعث می‌شود تا نوآموز به مرور دو جنبه را فرا گیرد.  
اول این که ارتباط از طریق صحبت کردن را فرا گیرد.  
دوم این که با افزایش اعتماد به نفس آغازگر ارتباط خواهد شد.

## منابع

### منابع فارسی :

- ۱- بهراد، بهنام (۱۳۸۶). اهداف و شاخص‌های برنامه‌های پیش‌دبستانی در حیطه رشد اجتماعی - هیجانی، پژوهشکده کودکان استثنایی
- ۲- پورجلال و همکاران (۱۳۸۱) مهارت‌آموزی ویژه دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی ج ۱ و ۲. انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- ۳- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۶)، روان‌شناسی پرورش نوین، انتشارات دوران، ویرایش ششم، تهران.
- ۴- سولسو، رابرت ال، روان‌شناسی شناختی، ترجمه ماهر (۱۳۸۱)، انتشارات رشد، ویرایش دوم.
- ۵- شهرامی، علی، متقیانی، رضا (۱۳۷۹)، تأثیر مداخله‌های شناختی در پردازش خودکار دانش‌آموزان عقب‌مانده ذهنی، گروه پژوهشی کم‌توان ذهنی و چندمعلولیتی
- ۶- عندلیبی، محمد (۱۳۸۵)، مبانی زبان‌آموزی کودک و روش تدریس مهارت‌های زبانی، انتشارات رساله تخصصی.
- ۷- طالب‌زاده نوبریان، محسن (۱۳۸۵)، برنامه‌ریزی آموزش و پرورش کودکان پیش از دبستان، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ۸- فرهد، مژگان (۱۳۸۵)، اهداف و شاخص‌های برنامه‌های پیش‌دبستان در حیطه رشد حرکتی، سلامت جسمانی و مهارت‌های روزمره زندگی، پژوهشکده کودکان استثنایی.
- ۹- لوریا، الکساندر رویانویچ، زبان و شناخت، ترجمه قاسم زاده (۱۳۷۶)، انتشارات فرهنگان، تهران.
- ۱۰- متقیانی، رضا (۱۳۸۴)، اهداف و شاخص‌های برنامه‌های پیش‌دبستان در حیطه شناخت و دانش عمومی، پژوهشکده کودکان استثنایی.
- ۱۱- ملکی، حسن (۱۳۸۲)، برنامه‌ریزی درسی (راهنمای عمل)، انتشارات پیام اندیشه، مشهد.
- ۱۲- ملکی، حسن (قاسم) (۱۳۸۶)، تدریس در کودکان، انتشارات آبیژ، تهران.
- ۱۳- ویکارت، دیویدی، آموزش و پرورش اوان کودکی نیازها و فرصت‌ها، ترجمه پوشنه، خسروی (۱۳۸۶)، انتشارات موسسه کورش چاپ، تهران.
- ۱۴- هوسپیان، آلیس (۱۳۸۴)، اهداف و شاخص‌های برنامه‌های پیش‌دبستان در حیطه زبان، برقراری ارتباط و سوادآموزی، پژوهشکده کودکان استثنایی.

## References :

- Dever, Martha. T. Renee C. Fal coner, (2007). Foundation and change in early childhood Education. Printed by Johon wiley & son j nc  
- www.Teaching strategies.com
- Alignment of the Arizona Early Learning standards with the Goals and objectives of the creative curriculum Developmental continuum for Ages 3-5 (2006).
- Alignment of the California Desired Results Developmental profile with the creative curriculum for preschool and the Goals and objectives of the creative curriculum Develop mental continuum for ages 3-5 (2004).
- Alignment of the Building Blocks to colorado's content standards (Mathematics, Reading & writing) with the creative curriculum for preschool and the Goals and objectives of the Develop mental continuum for Ages 3-5 (2005).
- Alignment of the Early learning standards for children Entering kindergarten in the District of Columbia with the creative curriculum for preschool and the Goals and objectives of the Developmental continuum for Ages 3-5 (2005).
- Alignment of the florida Birth to three learning and Develop mental standards with goals and objectives of the creative curriculum Developmental continuum for infants, toddlers & twos (2006).
- Alignment of the florida school Readiness performance standards for preschool: four-year-olds (up date march 2005) with the creative curriculum for preschool and the Goals, objectives , and Developmental steps of the Developmental continuum for Ages 3-5 (2005).